

Jesús - Cora, El Nayar

Ain ti ra'uyu'uxaca'a aijna i San Marcos cime'en aijna i Jesuciriistu'u

Juan pu tihue'ixaate'e aujna a'u ti cai é'e ti'iti

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1.1 Yaa pu eenye'eque'en autyejche i nyuucari ti cime'en ra'axa aijna i Jesús i Ciriistu'u ti ajta yaujra'an pirici i Dioj.

1.2 Ayaa pu tya'uyu'uxaca'a i a'ati ti ti'ixajtacara'a i Dioj jetze ma'acan. Ayaa pu antyahuaca'a ticin Isaías. Ayaa pu tira'uteyu'uxaca'a ayan ticin:

Yaa pu Dioj ti'ixa aijna cime'en ti an yá'ujra i ipuari japua ayan ticin:

“Ma'acuí xaa nya'u, nu'uri a'ati huataíti ti'ij anacai huataseijre'en pacai muua.

Ai pu ain pueen ti anacai tihua'uta'ixaate'esin i tyaite maj nu'u mua'ichu'eva'a.”

1.3 Ajta nu'u i Dioj ayan ticin:

“Aijna i ti anacai tihua'uta'ixaate'esin, ai pu nu'u u e'ejíhúa a'ame a'ahua'a itzitá.”

Ayan ticin:

“Naa xu ri'i huaujruuren muan, a'ini'i ai pu ye uve'enejcsin i tavastara'a.

Caxu ra'antanaamin i juyáara'an jetze.”

1.4 Aijna i ti nu'u anacai huataseijre'esin, ai pu ain pueen aijna i Juan i ti hua'amuai'ihuacara'a. Aa pu a'utyavaaca'a a'u ti cai ti'iti a'ahua'aca'a. Ayaa pu tihue'ixaatyaca'a ti ayan tyu'ujxe'eve'e mej saique tyu'umua'ati mej mi meyan huarini a'ij ti ye'i ti'ijxe'eve'e i Dioj. Ti'iqui ain ha'umuai'ihuan i Juan ti ij Dioj tihua'utauuni'i i maj cin autyajturaa i jemin.

1.5 Mati'ij mi naijmi'i e'ire'ene a'u ti a'utyavaaca'a i Juan. Au mu a'aráci'ica'a tij na'a a'u ti huatacá'a aujna chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Judea, majta aime i maj aun a'uchaatime aujna chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Jerusalén. Au pu e'ejtyama'acan u Judea. Cime'en mu'u raataxajta'a i maj cin autyajturaa i Dioj jemi, aj pu i aijna i Juan hua'umuai'ihuaca'a i atya'ana jetze ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Jordán.

1.6 Ajta Juan, ayaa pu e'enyaa ti'itehajca'a ciixuri cime'e ti jitzijhua ti'itij cameeyu'u ju'uxa'a cime'e. Ajta navi pu tipuaasica'a. Ai pu cin ava'ujji'ica'aca. Ajta huatuna'ise pu cua'acara'a, ajta sarate itzitá maj huaxuaavi.

1.7 Ayaa pu tihue'ihue'ixaatye'e ticin:

—Saij pu ye e'e ve'eme auuche'e. Eitze'e pu va'acan cin ti'itejvee aijna nyacai inyaa. Aij pu cin cai naavijte'e inyeetzi nyej ti'iti cin ti'ityavaa na'ara'ani ti cile'en jemin aijna ti ye e'e ve'eme, capu xaa nya'u naavijte'e inyeetzi nyej ni ajtai'ip'in i ca'acaira'an.

1.8 Ayaa nu xaa nya'u neri ámuamuai'ihuaca'a jaj cime'e. Ma ajta'i ain, seij pu huataíti ti huatyaturan muejmi jemi. Xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj pu utya'asin mi a'amua tzajta'a.

Ti'ij Juan raamuai'ihuaca'a i Jesús

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

1.9 Yaa pu tyuju'urij ajna ti'ij hua'amuai'ihuaca'a i Juan. Ti'ij i a'iraanye i Jesús. Au pu a'arajraa u Nazaret, chajta'a ti e'ejtyama'acan aujna a'ahua'a Galileeya. Aj pu i ain Juan raamuai'ihuaca'a i Jesús u atya'ana jetze ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Jordán.

1.10 Cime'en pu'u Jesús é'itaraa a jaata'a, aj pu i raaseij ti antácuunyaraca'a i tajapua ti a'utyájmuaa. Ajta e'eyan xaijnyu'ucara'ara'an huaseij i Dioj ti e'icáma'aca. Yaa pu seijra'aca tij cucui'i. Aj pu'i mútutze'en japua a'ujyeijxi.

1.11 Ajta e'eyan nyuucari huanamuajri'i ti uj e'icanamuajre u tajapua. Ayaa pu tyu'utaxajta'a ticin:

—Niyauj paj pirici i nyaj mue'ixe'eve'e. Eecan paj ri'i naata'aca.

Ti'ij ain tiyaaru'u tyu'utyese ti ij raatyamue'it'in ajna i Jesús

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

1.12 Ti'iqui ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ca'anyejri cin ya'uvi'iti i Jesús aa a'ahua'a itzitá a'u ti cai ti'iti e'ere'evee.

1.13 Aujna itzitá, ayaa pu u e'etee sei maxcira'i japuan tamuaamuata'a xicaj. Auu pu a'utyavaaca'a a'u maj ti'tiyain a'uci'ica mej simuaruuni. Ti'iqui ain i tiyaaru'u ti'ihuaujtesi'ire ti ij ca'anijra'a raata'an ajna i Jesús ti'ij ti'itij cin autya'itzen i Dioj jemi. Aru capu ayan tyaja'ure'enye. Ai mu raatavai i Jesús i mej títyatati u tajapua i Dioj jemi.

Jesús pu autyejche ti tyu'umuare'en ajna u Galileeya

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

1.14 Ti'ij aiityanami'ihuaca'a i Juan, aj pu'i Jesús u a'utanye u Galileeya. Ai pu hua'uta'ixaa cime'en ajna ti cin Dioj tiraijca i Juan, i Dioj ti tie'ijta nain japua i chaanaca.

1.15 Ayan ticin:

—Pu'uri arauraste ti ajna tyaja'ure'enejsin ti tyu'utaijta i Dioj nain japua iiyan chaanaca japua. Sata'aj saique huarini, sata'aj seyan saique tyu'umua'ati saijna cime'e a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj. Sata'aj sajta rá'antzaahuate'en i nyuucari ti cin Dioj ámue'irájtuaani.

Jesús pu hua'utajee aime i maj hue'itepuaca i maj muaacua

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

1.16 Ti'ijta'i Jesús pu aujna e'ejtyama'acaa ajna vejli'i a'u ti a'avastime i jaj ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Galileeya. Aj pu'i aime huaseij i Simón, ajta i Andrés ti juutzajra'an pueen i Simón. Ai mu xajmua'ari áuuhua'anaa a jaata'a. Ayaa mu tí'ijri'irajcaa aime i maj hue'ite vivi'iraca.

1.17 Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa i Jesús ticin:

—Mu sa'utauriyi'i inyeetzi jemi sata'aj nyaj jamuan á'ujhua'anye'en. Nyaa nu tyajá'amua'aten sej si cai che'e seyan hue'ite ti'ivivi'ira'a, silu tyaite xu'u si tisaire'esin inyeetzi jemi.

1.18 Aj mu mi raatapua'ajtaca'a. Mati'ij mi a tyájaupí i xajmua'ari majna. Mati'ij mi a'ucij jamuan i Jesús.

1.19 Aj pu ijta'i ayée a'uré'enye. Ti'iqui seij huaseij i a'ati ti ayan antyahuaa ticin Jacobo. Yaujra'an pirici i Zebedeo. Ai pu ajta raaseij ajna i Juan, i ti juutzajra'an pueen i Jacobo. Au mu baarcu jetze aráatyá'a. Majta ri'i meti'iruujca'a i xajmua'ari ti ti'isújtza'anica'a.

1.20 Ajta e'eyan Jesús hua'utajee. Aj mu mi raatapua'ajtaca'a i maj xajmua'ari ri'i ti'iruujca'a. Aa mu'u ayáurai i rutaata i baarcu jetze, ajta ti jemin ti'imua'aca'a. Mati'ij mi Jesús jamuan a'ucij.

Cime'en i tyaata'a ti tiyaaru'u tzajta'an seijra'acaa

(Lc. 4:31-37)

1.21 Aj mu mi maun chajta'a a'utyajrupi, ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Capernaum. Ti'ij tya'ará'aj a'atzaj ti pua'a e'ire'enyen ajna xicajra'a jetze i maj jetzen rusa'upihua'a, aj pu'i Jesús teyujta'a utyajrupi. Au pu tihua'uhua'ate.

1.22 Aijna i Jesús, capu cha'ana'a na'a tihua'umua'atyahua'a matij i seica i maj majta aun tihua'amua'atyahua'a i mej te'eyu'uxacara'a, silu ayaa pu tij ti ti'itejvee ti'itij cime'e ti ve'e. Aij mu cin a'ij tya'utaseij mati'ij raanamujri'i.

1.23 Ajta pu saij a'utyavaaca'a u teyujta'a, tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa. A'ij pu pua'a tyaja'uxátaye'icaa aijna i tiyaaru'u.

1.24 Ayan ticin:

—Aa qui carai é'ecan, ¿a'ini ti'titij petya'umua'aree ityejmi jemi, Jesús paj peyan antyahuaa ticin i paj Nazaret e'ema'acan? ¿Ni peyan mu a'uve'eme paj ta'antipua'arite'en? Nyamuamua'ate a'ati paj pirici. Au paj a'uve'eme Dioj jemi, i paj yaujra'an pueen.

1.25 Aj pu'i Jesús ra'ajtya'axi i tiyaaru'u. Ayan ticin:

—Capej yee ti'titij xajta. Huirá'jra'a mi tevi jetze. —Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Jesús.

1.26 Aj pu'i ain i tiyaaru'u raatyaca'atzijxi i tevi ca'anin cime'e. Tí'iqui huajijhuaca'a aijna i tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa aijna i tevi. Aj pu'i huirajraa i tevi jetze.

1.27 Aj mu mi a'ij tya'utaseij aime i mej e'etyujisaj. Eecan mu tyu'urixaatya'acaa seij ajta seij. Meyan ticin:

—¿Tí'titajni pueen ti jajcuacan cin ti'itejvee? ¿A'uqui e'ema'acan? Xuee ti cúj ti'itejvee ti'titij cime'e ti ve'e. Ami pu tihua'ijte'e i tiyaaru'u. Majta main ra'atzaahuate'e a'ij ti ye'i tihua'uta'ixaate'esin. —Yaa mu tyu'urixaatya'acaa i tyaite.

1.28 Majta mu e'eyan nain japua raamua'areeri'i tij na'a u Galileeya a'ij ti ti'ti cin huarij i Jesús.

Jesús pu tiraahuaa i mu'unyaara'an aijna i Simón, ti ajta ji'i Pedra

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

1.29 Aj mu mi huiiraaci u teyujta'a. Mati'ij mi maun a'ará'a Simón ti e'eche, ajta i Andrés. Majta aime i Jacobo, ajta i Juan, ai mu hua'a jamuan á'ujhua'anya'a.

1.30 Ai pu an a'ujca'atii i mu'unyaara'an i Simón. Ai pu ti'icui'icaa. Pistaca'a. Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa i Jesús ticin:

—Tí'icui'i.

1.31 Aj pu'i ajtyáxiraca'a i jemin aijna i Jesús. Tí'ij i rajv'i muajca'ara'ara'an jetze. Tí'iqui ra'ajjáj. Aj pu'i ca'anacan huaruj. Ajta e'eyan ain ti ti'icui'ica'a tihua'umí.

Jesús pu tihua'uhuaa eihua i mej tí'icucui'icaa

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

1.32 Chumua'an, tí'ij ari u e'etyarutya i xicaj, najjmi'ica mu cure'evi'itixi i mej tí'icucui'i, majta i maj tiyaaru'u hua'a tzajta'a seijre'e.

1.33 Najjmi'i mu e'ityujisaj a pua'aque ta'apueerta, matij mana'a maj maun e'echajca'a, majta i a'ahua'ayee.

1.34 Ai pu tihua'uhuaa mui'icaca i mej tí'icucui'icaa. Capu seicaj na'a i cui'ini'ira'a. Tí'ij i Jesús hua'utamuari i tiyaaru'u i maj seijra'acaa seica i tyaite tzajta'a. Jesús pu ajta cai hua'ata'acara'a aime i tiyaaru'u mej tyu'utaxaj a'ini majmua'atyajca'a a'ati ti puénya'a.

Jesús pu tihua'uta'ixaa i tyaite u Galileeya

(Lc. 4:42-44)

1.35 Tapua'arjma'aca, tí'ij auj huachuíjxa, Jesús pu ajche. Aj pu'i mu a'ij huarupi. Aa pu a'ará'a a'ahua'a itzitá, a'uti cai ti'ti e'ere'eeve. Au pu huatyejnyuu i Dioj jemi.

1.36 Ajta ain i Simón, ajta i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu ra'ava'ahuau i Jesús.

1.37 Mati'ij ráatyau, aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Najjmi'i mu muahuaahuau.

1.38 Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa i Jesús ticin:

—Che'ere, tiche'e á'uciñye aun ti huatacá'a i seica chajta'ana jetze. Au nu nyajta tihua'uta'ixaate'esin i nyuucari ti cin Dioj hue'iratuasin. Ayaa nu een cin u a'arajraa u Capernaum. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa i Jesús.

1.39 Tí'iqui hua'ateyujta'a tihue'ihue'ixaa nain japua tij na'a u Galileeya. Ajta aime i tiyaaru'u, Jesús pu hua'utamuari i maj hua'a tzajta'a seijra'acaa i tyaite.

Jesús pu tiraahuaa seij ti jetzen tinyajxi i leepra

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

1.40 Ti'iqui saij ajtyáxiiraca'a i Jesús jemi. Ti'icui'ica'a aijna i a'ati. Xana'avi'ire'e aijna cime'e ti tinyajxi i hue'ira'ara'an jetze. Ayaa mu ratamua'amua ticin leepra. Ti'ij i ain titunutaca'a. Rajhuaviiri'i i Jesús ti tiraahuaate'en. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Ti pua'a mua'araanajchi, paj tinaahuaate'en. —Yaa pu tyu'utaxajta'a i a'ati ti titunutaca'a.

1.41 Aj pu'i Jesús huataujxaamiste aijna jemi ti'ij raaseij. Ti'iqui ra'ajtamuárej. Ayan ticin:

—Na'araanajchi paj huarún.

1.42 Ayaa pu tyaja'ure'enye. Cime'en pu'u raataxajta'a i Jesús, tiraacá'ari'iri'i i ti cin ti'icui'ica'a. Aj pu'i huaruj.

1.43 Ti'ij i ain Jesús eihua rajca ti nu'u cai raxajta a'ij ti ti'iti huarij. Aj pu'i á'uraa i Jesús.

1.44 Aru anacai pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Casi'i, capaj a'ati i'ixaatya'a ni cij caj, silu aricu, u á'ume'en jamuan i ti ti'iva'iri teyujta'a, ta'aj muaaseij, pajta tyu'utamua'i'ivajta a'ij ti tyu'uxajta'a i Moisés tyaacan. Aij mu cin ramua'areera mej ti'iva'iri teyujta'a ticin papu'uri huaruj.

1.45 Ma ajta aijna i tevi, ti'ij á'uraa, ai pu autyejche ti raataxaj eihua a'ij ti ti'iti huarij. Nain japua pu hua'ure'ixaa seij ajta seij. Aij pu cin cai che'e huatari'iristaraca'a ti Jesús a'utyarute ti huachá'jatajme, silu itzitá pu'u qui huaye'icaa a'uti cai ti'iti e'ere'eeve. Aru a'anaj tina'a, ai mu tyaite a'aci'ica'a a'uti a'ij e'enya'a i Jesús. Au mu a'aráci'ica'a a'u ti na'a maj huachaatime.

Jesús pu tiraahuaa seij ti ciyaaxara'acaa

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

2.1 Tyauma'aca hua'apua xicaj, hueica xicaj, ajtahua'a pu ain Jesús u'utyajrupi u Capernaum. Matij mi raamua'areeri'i i tyaite ticin: "U pu nu'u a'ahua'a e'irajca ruche."

2.2 Aj mu mi ca'anacan tyujsaij eihua tyaite, matij mana'a cai che'e titya'uve u chi'ita. Camu majta á'vejricaa ta'apueerta. Ajta ain i Jesús, u pu anu'uhuatyavaa u chi'ita. Ai pu tihue'ixaatya'acaa a'ij ti ti'ijxe'ee'e i Dioj.

2.3 Aj mu mi a'ati a'ure'enyejte i Jesús jemi saij ti ti'icu'i. Ciyaaxara'acaa nainjapua i a'ati. Mamuaacua mu ráachuisima'a.

2.4 Aru capu huatari'iristaraca'a maj ru'utyarujte'en u tete'e a'uti Jesús anu'ujvee, a'ini tyamua'a mu tí'ityamui'icaa i tyaite. Aij mu cin, anticiniya ánimí chi'i japua, matij mi ra'anaacu i chi'i japua. Aj mu mi ru'ucajtuaa i ti ti'icu'i a'uti anu'uhuatyávaaca'a i Jesús.

2.5 Aj pu'i hua'useij, ajta ayan tyu'umuá'a ticin metya'atzaahuate'e, micu. Aij pu cin ayan tiraata'ixaa i ti ti'icu'i ticin:

—Niyauj, pu'uri hui timuaatauuni'iri'i i Dioj i paj cin autyajturaa i jemin.

2.6 2.7 Meenti a vejli'i seica maun e'iráuu i mej te'eyu'uxaca i ruye'ira cime'e. Matij maijna huanamuajri'i a'ij ti tyu'utaxajta'a i Jesús, matij mi meyan tyu'umuá'a i rutzajta'a ticin: "¿A'iqui een cin ayan ti'ixa amijna mi tevi? A'ij pu pua'a xaa nya'u ti'ixa. Capu aijna cin antyujmua'aree amijna ti seij tyu'utauuni'i i ti cin autyajturaa i Dioj jemi. Ai pu'u i Dioj antyujmua'aree ti ayan seij tyu'utauuni'i. Yaa mu tya'umua'atzijca'a aime i mej te'eyu'uxaca i ruye'ira cime'e."

2.8 Ajta ain Jesús, ai pu rutzajta'a rú'umua'areeracaa a'ij mej ye'i ti'imua'atzijca'a i rutzajta'a. Ti'ij i ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ini een cin seyan tya'umua'atze i rutzajta'a?

2.9 ¿Ti'itajni cai muare'eri, ni qui nyej neyan tiraata'ixaate'en i ti ciyaaxara'a yee: "Pu'uri timuaatauuni'iri'i i paj cin autyajturaa i Dioj jemi", na'ari yee: "Ajchesi, pata'aj ra'anchueni mi utaatzí. Pajta yee a'ura'ani"?

2.10 2.11 Ayaa nu xaa nya'u rini sata'aj raamua'aree, i nyej nyajta tyaata'a jetze a'iráanye, nyajta nu nyaijna cin antinmua'aree iyan chaanaca japua nyej ni tihua'atauni'i i maj cin ata'itza'ara i Dioj jemi. —Yaa pu tihua'uta'ixaa i Jesús.

Aj pu'i ayan tiraata'ixaa i ti ciyaaxara'a ticin:

—Ayaa nu ti'imue'ixaate'e. Ajchesi, pajta ra'anchueni mi utaatzi. Aricu a'u paj e'eche.

2.12 Ajta e'eyan ain ti ti'icui'ica'a, ai pu ajchá. Ra'ajchua' i ru'utaatzi. Ti'ij i á'uraa, meti'iseiraca i tyaite.

Aij mu cin naimi'i a'ij tya'utaseij. Ri'i mu tiraata'a i Dioj. Meyan ticin:

—Catu a'anaj ti'itij huaseij tyatij ijii. —Yaa mu tyu'utaxajta'a i tyaite.

Jesús pu raatajé aijna Leví

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

2.13 Ti'iqui ajtahua'a Jesús aun a'umej a'u ti a'avastime i jaj. Aa mu a'ure'enineica'a naimi'i i tyaite jemin i Jesús. Ajta ain Jesús, ai pu hué'ixaatya'acaa i nyuucari ti cin Dioj hue'irajtuaani.

2.14 Aj pu'i ayé a'ure'ene. Ti'iqui aun i Leví huaseij, i ti i' i' yaujra'an aijna i Alfeo. Au pu unú'ujcatii chi'ita maj tzajta'an títeji'ivi i mej ti'it'icica. Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Pata'aj nya jamuan a'ujcha'acanye'en.

Aj pu'i ain ajche i Leví. Ti'iqui a'umej jamuan.

2.15 Ti'iqui ayan tyuju'urij mati'ij a'ará'a i Leví ti e'eche. Jesús pu aime jamuan ti'icua'aca'a i maj a'ij pua'a ti'ityetyaite. Ai mu ain pirici i mej hua'ajijve i mej ti'it'icica, majta i maj cai xa'api'in rijca. Ai mu ti'icua'aca'a meesa japua jamuan i Jesús, majta seica i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Naijmi'i mu ti'icua'aca'a a'ini mamui'icáa i maj á'ujhua'anya'a i Jesús jamuan.

2.16 Meenti seica a'a vejli'i ma'aciinyaca'a. Aime mu ain pueen i mej tyu'ujmua'ate i ti tyu'uxajta'a i Moisés tyaacan. Eihua mu nu'u raxe'eve'e i ruye'ira. Ayaa mu antya'aruu aime ticin fariseo. Ai mu meyan tyu'useij a'atyain maj jamuan ti'icua'aca'a i Jesús. Aj mu mi meyan aime tyu'uta'ixaa i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin:

—¿A'ini een cin ain a'amua maestru ti'icua'aca, ajta ya'aca aime jamuan i maj títeji'ivi, ajta aime jamuan i maj cai xa'api'in rici? —Ayaa mu tyu'utaxajta'a aime i mej tyu'ujmua'ate yu'uxarira'an jetze i Moisés, aime i mej hua'a jetze ajtyama'acantaca'a i fariseo.

2.17 Ti'ij ain hua'unamuajri'i i Jesús, ayaa pu tyu'utaxajta'a ticin:

—Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ayaa pu t'een aijna cime'e i tyaite i mej maun a'uré'eninyei jemin i mej ya'anaca. Capu ruxe'eve'e maj main a'uré'eninyeica'an i jemin aime i mej re'en, silu ai mu xaa a'uré'eninyei i ti ya'anaca jemi i mej ti'icucui'i. Ayaa pu che'eta na'a een inyeetzi jemi. Canu nyaijna cin yeve'eme nyej nyaime huata'inyen i mej meyan ruseijrata yee maj xa'api'in rici, silu aimej nu jemi yeve'eme i maj meyan ru'umua'aree i rutzajta'a maj cai xa'api'in rici.

Ai mu raataihua'uri'i i Jesús cime'en i maj rú'itzi'ive

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

2.18 Ti'iqui ayan tyuju'urij. Ai mu rú'itzi'iva'acaa i maj Juan jamuan á'ujhua'anya'a, majta i fariseo. Mati'ij mi seica e'ire'enyé i Jesús jemi. Ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini een cin mauritzi'ivi i maj Juan jamuan á'ujhua'an, majta aime i fariseo? Ma majta, i mej mueetzi jamuan á'ujhua'an, camu meyan rici. —Yaa mu tiraata'ixaa.

2.19 Aj pu'i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ti pua'a a'ati huatyenaiche, aj pu'i ru'amiincustyamua'a huata'inyeesin mej mi tyu'uyesten. Aj pu'i ain tihua'amin. ¿Ni qui íirini maj ru'itzi'iva'a ti pua'a hua'a jamuan auj ti'iyesty'a a'ati? Capu xaa nya'u.

2.20 Aru ee, aj pu tyaja'ure'enyeesin i xicaj i maj jetzen ra'avi'itin i a'ati. Aj mu xaa main amiincustyamua'ame'en ru'itzi'ive'en a'ini capu che'e hua'a jamuan a'utejvee i hua'amiincu. A'ini'i

inyaa, nyauche'e nu ye huatyvejvee, camu ru'itzi'ive'en i nya'amiincustyamua'a.

2.21 'Niche'e seij amuaata'ixaate'en i nyuucari. Ti pua'a a'ati ajna cin ti'ihuajcu'une'epe'en i ciixuri ti mi'ima'acan, capu ayan ajna cin tyu'ujcu'unye'epe'en ciixuri cime'e ti cai xi a'ana á'usini'i.

Huatyatzu'uta ajna i ciixuri ti jajcua ti'ij huatyaja'usini'ihua. Ti'ij i raatyasujtza'ana i ti mi'ima'acan. Aj pu'i ajna ti anásujtza'ani, eitze'e pu i va'ati anasuutza'ani a'ame.

2.22 Ajta, capu ti'ti vaire'e ti pua'a a'ati ru'ucajtu'aani navij limeetajra'a tzajta'a ti racue'iríhuajmee nahuaj i maj mauchan raataahuaca'a. Ti pua'a meyan raaruuren ajna i nahuaj ti jajcua ai pu ra'anasujtza'ana i navij ti racue'iríhuajmee. Ti'iqui a'uvajtzi i navij, ajta i nahuaj. Aij pu cin ayan tyu'ujxe'eve'e ti ru'ucajtu'aani i navij tzajta'a ti jajcua ajna i nahuaj ti ajta jajcua.

Ai mu rú'ijtzaanaxi i taujri a'anáj mati'ij rusa'upi aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a.

(Mt. 12:1-8, Lc. 6:1-5)

2.23 Ti'iqui ayan tyuju'urij. Ajna xicajra'an jetze maj rusa'upihua'a, au pu auma'aca e'ita'a i vi'ira'a japua i Jesús. Majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a, aime mu autyajhuii maj ru'ijtzaanaxi'in ti'ti taujri atze'e a'ini eihua mu tajcuca'a. Au mu a'atajú'unca'a maru'ijtzá'ana.

2.24 Majta main i fariseo, mati'ij hua'useij maj meyan rijcaa, aj mu mi meyan tiraata'ixaa i Jesús.

Meyan ticin:

—Casi'i, ¿a'ini een cin meyan rici aime i mej mueetzi jamuan á'ujhua'an? Capu a'ij ti'iri'iri ti a'ati ayan rijca ajna i xicajra'an jetze mej jetzen rusa'upi.

2.25 Aj pu'i hua'uta'ixaa i Jesús. Ayan ticin:

—Niche'e a'atzu tyajamue'ixaate'en. ¿Ni sacai muan a'anaj ra'ujijve i yu'uxari jetze a'ij ti ye'i huarij i David tyaacan ti'ij huata'icuataca'a, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a?

2.26 Ti'ij nu'u ti'ityavaaca'a i Abiatar tyaacan ajna cime'e ti tihue'ijte'e i mej ti'iva'ira'acaa teyujta'a, au pu utyajrupi i David. Ajta ain i pan i maj Dioj huatamua'ivejte u teyujta'a, ai mu'u nu'u racua'aca i mej ti'ivaire'e aujna teyujta'a. Capu maa a'ati racua'aca. Ma ajta ain i David, ai pu cai teyujta'a ti'iva'ira'acaa. Capu a'ij ti'ti huarij. Ai pu nu'u raacuaa ajna i pan i maj Dioj huatamua'ivejte. Ajta tihua'umí i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Capu a'atzu autyajturaa i David tyaacan i Dioj jemi. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa i Jesús.

2.27 Ajta Jesús ayan tihua'uta'ixaa. Ayan ticin:

—Ajna xicajra'an jetze i mej jetzen rusa'upi, ayaa pu Dioj tiraaxa'api'intare ta'aj hua'utavaire'en i tyaite. Capu ayaa na'a tiraaxa'api'intarej i Dioj mej mi aráurasten mana'a ajna xicajra'an i mej jetzen rusa'upi.

2.28 Aij nu cin, inyaa i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye, ayaa nu een cin antinmua'aree nyajta nyajna xicajra'an jetze mati'ij rusa'upi.

Cime'en ajna i a'ati ti anáciyaaxaraca'a i rumuajca'a jetze

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

3.1 Ti'iqui ajtahua'a utyajrupi teyujta'a i Jesús. Saij pu unu'uhuatyavaaca'a. Ti'icui'i ajna, ciyaaxara'a i rumuajca'a jetze.

3.2 Majta mu main unu'uhuatyá'uuca'a i fariseo. Ai mu re'eva'acaa i Jesús, aisi ti pua'a ain cai tiraahuaate'en i ti ti'icui'i. Aj pu ajtahua'a piti'irijcaa i xicajra'a i mej jetzen rusa'upi. Ai mu fariseo rumua'atziitya'aca'a i maj cin jetzen tya'ujpuá'ajte'en.

3.3 Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa i ti ciyaaxara'a i rumuajca'a jetze, ticin:

—Ajchesi. Huatyechaxi iia e'ita'a. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a.

3.4 Ajta e'eyan hua'uta'ixaa i seica. Ayan ticin:

—¿Ti'itajni ti'itaca ti a'ati ayan huarini ti'ij ajna tyaja'ure'enyen ajna xicajra'a maj jetzen rusa'upi? ¿Ni ayan tiraavijte'e ti a'ati ayan huarini i ti xa'api'in cin seijre'e, na'ari i ti tyu'uje'ihua'a? Ajta, ¿ni qui i'í xa'api'in njej neyan huarini ajna xicajra'a mej jetzen rusa'upi njej ni raarujte'en i a'ati ti'ij cai

huami'ini, na'ari nyej ni raata'an ti huami'ini? —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a i Jesús.

Ma majta main i seica, camu a'ij tyu'utaxajtaca'a aime.

3.5 Aj pu'i Jesús hua'useirajraa. Acaujtzáahuatya'a yaa cumu tij nyu'ucami'i. Ajta huatáuixaamijte hua'a jemi a'ini camu raxe'eva'aca'a maj raanamua. Aj pu'i ain ayan tyu'uta'ixaa aijna ti ti'icu'i ticin:

—Huatatzaara mi amujca'a.

Aj pu'i ain i tyaata'a, raatatzaaraca'a i rumujca'a. Cime'en pu'u raatatzaaraca'a, aj pu'i huaruj i a'ati i rumujca'a jetze.

3.6 Aj mu mi huiiraaci aime i fariseo. Mati'ij mi autyajhui maj raaxa'api'intare'en seica jamuan a'ij mej ye'i huarini mej mi raaje'ica i Jesús. Aime i seica, ai mu ain pueen i maj á'ujhua'an jamuan i tajtuhuan ti ve'e. Ayaa pu antyahuaa aijna ticin Herodes.

Eihua mu tyaite ajtyáxiiraca'a a'u ti a'avastime i jaj

3.7 Ti'iqui á'uraa i Jesús. Aa pu a'ará'a a'u ti a'avastime i jaj. Majta mu jamuan a'ucij i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Eihua mu majta tyaite a'ucij jamuan i maj maun a'uchaatima'acaa u Galileeya.

3.8 Mati'ij raamua'areeri'i a'ij ti ti'ti huáruu i Jesús, ti ayan eitze'e raayi'itihua'a cai maa a'ati, eihua mu majta maun a'aráci'ica'a aujna u Judea, majta aujna u Jerusalén. Au mu majta a'aráci'ica'a u Idumea. Majta seica maj a'uchaatima'acaa u Tiro, majta u Sidón. Seica mu majta e'itaci'ica'a utavan pujme'en i Jordán.

3.9 3.10 A'ini pu'uri tihua'uhua'atya'aca'a eihua i mej tí'icucui'icaa, eihua mu i mej tí'icucui'ijmee ajtyáxiiraca'a a'u ti a'utyavaaca'a i Jesús. Mue'itavatzijxi ajna vejl'i jemin. Eihua mu raara'amijhua'a aijna i Jesús. Aij pu cin ain hua'utaj maj jamuan á'ujhua'anya'a maj baarcu raahuaviitze'en ti jetzen ateeeyixi'in mej mi cai ratziinajye'ican i tyaite.

3.11 Majta main tiyaaru'u i maj hua'atzajta'a seijra'acaa, mati'ij raaseij i Jesús, aj mu mi titunutaxi vejl'i jemin. Ayaa mu titeejjhuaca'a ticin:

—Muaa pa i'i yaujra'an i Dioj. —Yaa mu tyu'utaxajtaca'a aime.

3.12 Aru Jesús, ti'ij hua'ajtya'axi, aj pu'i ayan tihua'utaj maj cai meyan rijca, maj raxajta a'ati ti pirici.

Jesús pu hua'ava'ajajpuaxi aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

3.13 Aj pu'i an a'ujnyej i jiri jetze, a'ini pu'uri rú'umua'areeracaa a'achu maj pua'amua i ti tihua'utajte'esin. Aj pu'i hua'utajee. Mati'ij mi a ave'ere'enyé i ti hua'ava'ajajpuaxi.

3.14 Tamuaamuata'a japuan hua'apua mu ará'axcaa i ti hua'ava'ajajpuaxi. Aj pu'i ain tihuéijca aijna cime'e maj á'ujhua'anye'en jamuan, majta hua'uta'ixaate'en i tyaite i Dioj jetze ma'acan.

3.15 Ai pu ajta huéijca aijna cime'e maj antyujmua'aréera mej mi meyan tihua'uhuaate'en i mej tí'icucui'i, ajta maj majta hua'utamuarite'en i tiyaaru'u maj hua'a tzajta'a seijre'e i tyaite.

3.16 Ai mu ain pueen i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Jesús pu ain huatajee i Simón. Ti'iqui ayan raatamuá'a ticin Pedro.

3.17 Ajta pu ain i Jacobo, ajta juutzajra'an i Juan. Ai mu main pirici yaujmua'ame'en i Zebedeu. Ti'iqui aijna i Jesús ayan hua'utamua'a i runyuuca cime'e ticin Boanerges. Ayaa pu huataujmua'a aijna ticin Yaujmua'ame'en i mej Tyenyuuve.

3.18 Seica pu ajta hua'utajee. Ai mu ain pueen i Andrés, ajta ain i Felipe, ajta i a'ati ti ayan antyahuaa ticin Bartolomé, ajtahua'a seij i Mateo, ajta i Tomás, ajta aijna i Santiago i ti yaujra'an pueen aijna i Alfeo, ajta i a'ati ti ayan antyahuaa ticin Tadeo. Aij pu ajta huatajee aijna i Simón i ti á'ucha'acanya'a hua'a jamuan i mej meyan huataujmua'a ticin cananista.

3.19 Aij pu ajta huatajee i Judás ti ayan te'entimu'utaca ticin Iscariote. Aijna i Judás, ai pu ain pueen ti aviitzi cin hua'utatui aijna i Jesús.

Ai mu Jesús jetze tya'ujpuá'ajte ti ain tiyaaru'u ca'anijra'a raata'acara'a ti ayan huarini

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

3.20 Tí'iqui á'uraa i Jesús. Aj pu'i chí'ita a'utyajrupi, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Majtahua'a mu eihua ajtyáxiiraca'a i tyaite, ca che'e huatarí'iriistaraca'a mej tyu'ucua'ani aijna cime'e maj eihua tyaite.

3.21 Aj mu mi raamua'areeri'i i ihuaamua'ame'en i Jesús a'u ti ain e'ij e'anya'a. Aj mu mi a'uré'enyé mej mi ra'anvi'itín. Ayaa mu een cin huarij aijna cime'e ti nu'u huataujtímue'i i Jesús.

3.22 Majta main i mej te'eyu'uxaca teyujta'a, i maj maun a'araaci u Jerusalén, ayaa mu tí'ixajtaca'a aime. Meyan ticin:

—Beelzebú pu jetze araujca'anye amijna mi tevi. Beelzebú i ti tihue'ijte'e najmi'ica i tiyaaru'use, aijna Beelzebú pu ca'anijra'a rata'aca amijna ti hua'umuarite'en i tiyaaru'use. —Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a aime.

3.23 Ajta ain i Jesús, ai pu hua'utajee aimej i mej te'eyu'uxaca mej mi raanamua i nyuucari ti cin tihua'amua'aten. Ayan ticin:

—¿A'ini tí'iri'iri ti Satanás rusaij hua'utamuarite'en i rutyaitestyamua'a? Capu a'ij tí'iri'iri.

3.24 Ayej che'eta na'a, ti pua'a chajta'ana e'ita'a ma'utaciinye, ti pua'a meyan huarini aj mu mi tyújn'ya'usi'ite'esin. Matí'ij a'utáciinye e'ita'a aijna i chajta'ana, capu che'e a'ateere.

3.25 Ajta, ti pua'a tyaityestyamua'ame'en i a'ati, meyan che'eta mana'a e'ita'a a'utáciinye, camu che'e a'ateere i tyaityestyamua'ame'en ajna a'u ti e'eche i a'ati.

3.26 Ayej che'eta na'a, ti pua'a Satanás ayan huarini a'uti e'eche, ti pua'a ain hua'utenya'usi'ite'en i rutyaitestyamua'a, ai pu ajta cai che'e a'ateere, silu ai pu te'entipua'arite'esin.

3.27 'Seij nu nyajtahua'a huataxajta i nyuucari. Ti pua'a a'ati raxe'eva'a ti tiraanahue'i tí'ara'an a ti e'eche i ti ruca'anye, anacai pu ruxe'eve'e ti raatyaji'ique'en i ti ruca'anye. Aj pu xaa rí'iri ti utyarute a'u ti e'eche tí'ij tiraanahue'i.

3.28 'Ayej xaa nya'u tí'ayajna, aime cime'e i tetyaca, rí'iri ti tihua'utauuni'i najmi'ica i maj cin autyajturaa i Dioj jemi, ajta najmi'ica i mej a'ij pua'a tí'ixaxa'a.

3.29 Aru, ti pua'a a'ati a'ij pua'a tí'ixajta aijna jetze i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, capu xaa nya'u a'anaj tiraatauuni'ira aijna. Ai pu ru'ityá'a a'ame para rusen cime'e. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a i Jesús.

3.30 Ayaa pu Jesús tihue'ixaa aijna cime'e mej meyan tí'ixajtaca'a ti nu'u tiyaaru'u tzajta'an seijra'acaa, mej mi meyan tiraamua'aree ti ain Jesús aijna jetze araujca'anyajca'a i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, tí'ij ayan huarini tí'itij cime'e.

Aime i maj pueen i naanajra'an i Jesús, majta i ihuaamua'ame'en

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

3.31 Meenti ain naanajra'an, majta aime i ihuaamua'ame'en, ai mu u a'ará'a. Aa mu a'utyahuiixi mana'a pua'aque. Aj mu mi raatachu'eve.

3.32 Majta main i mej huiraatya'acaa jamuan i Jesús, ai mu raata'ixaa, meyan ticin:

—Ma mu a'utyáuu pua'aque anaana, majta a'ihuaamua'a. Mámuahuauhuuu, micu. —Ayaa mu tiraata'ixaa.

3.33 Aj pu'i ayan tyu'utanyu i Jesús. Ayan ticin:

—¿A'ataani main pueen i mej ninaana nusu nye'ihuaamua'a? —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a.

3.34 Tí'iqui hua'useirajraa i tyaite i maj a'atacáitima'aca i jemin. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ai mu ain pueen i mej jee ninaana, majta i nye'ihuaamua'a.

3.35 A'achu maj pua'amua meyan aráurasten a'ij ti tí'ixxe'eve'e i Dioj, ai mu ain pueen i mej ninaana, majta nyaja'atzimúá, majta nyacu'utzimúá, majta aime i nyajúutzimúá'a.

Tí'iqui á'uraa.

Cime'en aijna i a'ati ti nu'u tyaja'uhuáste

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

4.1 Aj pu'i Jesús aj a'ucáanye aa ti a'avastime i jaj tí'ij ajtahua'a tihua'amua'aten. Aj mu mi eihua ajtyáxiiraca'a i tyaite a'u ti a'utyavaaca'a. Tyamua'a mu tí'ityamui'icaa i tyaite. Aij pu cin atyajraa i baarcu jetze ti jaata'a a'acáva'acaa. Majta main i tyaite, aa mu a'ucaitima'aca'a a'apueiri japua.

4.2 4.3 Eihua pu tihue'ixaatya'aca'a aijna cime'e i nyuucari. Ayaa pu tihue'ixaa seij cime'e i nyuucari. Ayan ticin:

—Xaanamuajri'i muan. A'ati ti nu'u ti'ihuastyahua'a, u pu á'umej ti tyaja'ahuaste'en,

4.4 Aa pu auma'acaa ratáhua'anáa i imue'eri. Seica pu juye jetze a'uvatzi'jraa. Aj mu mi pina'ase utya'imi ava'acanyáa, maraara'aje'ipi.

4.5 Ajta nu'u seica huavatzí'jraa tyetye tzajta'a a'u ti cai eihua chuej á'uca. Yaa pu'i tyaja'ure'enye, a'ini capu huatyetyee i chuej ti tzajta'an iru'ucarutixi'in i jiinya'ara'an, ca'anacan pu huara'apistaca'a i chuej. Aj pu'i ca'anacan ajnyajxi i imue'eri.

4.6 Ajta tí'ij u e'ire'enye i xicaj, tí'iqui huara'ahuaa xicaj cime'e i ti tyu'unyej. A'ini capu ajtánaana'ajma'aca'a, aij pu cin huara'ahuaa.

4.7 'Ajta seica i imue'eri, au pu a'uvatzi'jraa a'u ti tzicare'e a'uvaatima'acaa. Tí'ij ain tzicare'e huavaujse. Tí'iqui ain tzicare'e ra'ava'ana aijna ti tyu'unyej. Aij pu cin cai huaciiraca'a.

4.8 Aru seica pu nu'u aun a'uvatzi'jraa a'u ti a'uré'en i chuej. Ai pu huanye'j. Tí'ij huavaujse, aj pu'i tyamua'a tyu'uciiraca'a. Seica i imue'eri, ayaa pu caté'etejma'aca'a i cuuxa'a jetze seij ti ajtanyé'j i'iciiri a'achu cumu seite japuan tamuaamuata'a i jatzi. Ajta seica ayan caté'etejma'aca'a a'achu cumu hueicate. Ajta seica anxite pu caté'etejma'aca'a seij ajta seij. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a i Jesús.

4.9 Ajta ayan tihue'ixaa ticin:

—Ti pua'a a'ati huityajnamua, che'e ain raanamua tyamua'a naa.

A'ini een cin tí'ihue'itiira nyuucari cime'e

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

4.10 Mati'ij mi a'ucij i tyaite. Aru camu najimi'i. A pu a'utyajturaa i Jesús. Majta seica i maj najimi'i á'ujhua'anya'a hua'a jamuan i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua a'ara'ase. Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i a'ij ti huataujmua'a aijna i nyuucari ti raaxajtaca'a.

4.11 Ajta ain Jesús, ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Muejmi pu Dioj tyu'ixaa a'ahuaritaacan cime'e aijna i ti huatáuravaataca'a i Dioj jemi a'iqui tí'iseira'a a'ame ajna xicajra'a jetze tí'ij Dioj tí'itaitya'a a'ame iyan chaanaca japua. Aru amimej má maj a'utyáuu pua'aque, nain pu tihue'itiira nyuucari cime'e.

4.12 Ayaa pu tihua'aruure. Tí'ij tihue'ixaate'en i nyuucari jetze, seica mu meyan tyu'umua'ati ticin: "Cu xuee teyau'eite ityan." Ajta mati'ij ranamuaaran, meyan ticin: "Tu'ityá'jnamua ityan." Aru capu xaa nya'u. Camu yau'eite, camu majta tanamua. Dioj pu tihue'itiira nyuucari cime'e mej mi cai yau'eitaa mua'ara'ani, mej mi cai raanamuaa, a'ini camu a'atzu raxe'eve'e mej saique tirajtyauni a'ij mej ye'i huarini, tí'ij ain cai tihua'utauuni'i i maj cin autyajturaa i Dioj jemi.

A'ij ti huataujmua'a aijna i nyuucari ti cime'en raxa aijna i a'ati ti tyaja'uhuáste

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

4.13 Ajta Jesús pu ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ni tzaa sacai yau'eitaa xa'araa eijna i nyuucari? Ti pua'a sacai yau'eitaa xa'araa, ¿A'ini tí'iri'iri sej si seyan yau'eitaa xa'ara'ani i seica i nyuucari? Nu'uri ijii amuaata'ixaate'esin huataujnyátacan cime'e a'ij ti huataujmua'a i nyuucari ti cime'en raxa aijna i a'ati ti nu'u tí'ihuastyahua'a imue'eri cime'e.

4.14 'Aijna i imue'eri ti huaste'e, ayaa pu seijre'e tij i a'ati ti a e'etyécha'acanye'e hue'ixaate'e i nyuucara'ara'an cime'e ti Dioj jemi a'uve'eme.

4.15 Ajta seica i tyaite, yaa mu e'en cumu i imue'eri ti aun a'uvatzi'jraa juye jetze. Ai mu naa tí'ijnamua

i nyuucara'ara'an ti raaxajta'a i a'ati. Aru, mati'ij meyan ranamua, ai pu tiyaaru'u hua'ari'iraca. Ai pu hua'ari'iraca i nyuucari i maj rú'umua'areeraca i rutzajta'a.

4.16 Majta seica, yaa mu e'en tij aijna i imue'eri ti huahuásti'ihuaca'a i tetej tzajta'a. Anacai pu hua'aranajchaca'a i nyuucari i maj raanamuajri'i.

4.17 Aru cumu cai eihua ajtanáana'ajme, aij mu cin rajpueitzi mua'aye'i maijna cime'e mej seica hua'axaahuari'ira cime'en i nyuucari, na'ari ti pua'a seica a'ij pua'a mahua'aruure, cij mu'u te'evicue'i. Ca'anacan mu ma yuuraini.

4.18 'Majta seica i tyate, ayaa mu e'en tij i imue'eri ti huahuásti'ihuaca'a a'u ti a'utzicare'ejmee. Ai mu ranamua i nyuucari.

4.19 Aru eihua pu hua'a jetze ruxe'eve'e a'ij maj rujiimua'a mana'a tirajtyauve iyan chaanaca japua tyej japuan seijre'e. Ayaa mu huaujmua'amua mej ti'ituava'a. Majta meyan ti'inyacua'atze mej chijtyaani pueenye'en. A'ini ti'ij pi na'a mu meyan ti'imua'atze a'ini ayaa mu ti'ixe'eve'e, capu che'e tya'uve i hua'a tzajta'a mej japuan tyu'umua'ati i nyuucari. Aij pu cin cai che'e ri'iri ti hua'utavaire'en i nyuucari i hua'a tzajta'a.

4.20 'Majta seica, ayaa mu e'en cumu aijna i imue'eri ti huavatzijraa japuan i chuej ti a'uré'en. Ai mu xaa ranamua i nyuucari, majta i rutzajta'a raatyatuasin i rumua'ariira'a cime'e. Ayaa pu een tij een i imue'eri ti huaciiraca'a eihua. Seica mu tyu'utyavaire'esin eihua. Seica mu tyu'utyavaire'esin cumu i imue'eri ti huaciiraca'a a'achu cumu seite japuan tamuaamuata'a ti caté'etejme, seij ajta seij. Majta seica cumu i ti huaciiraca'a a'achu cumu hueicate ti caté'etejme, majta seica meyan e'en cumu i ti huaciiraca'a achu cumu anxite, seij ajta seij.

Cime'en i aparatu ti a'imi a'atányeeri'icij

(Lc. 8:16-18)

4.21 Ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—¿A'ini tyajamua'amitejte'e muejmi? Ti pua'a a'ati ye vé'eme'en, aparatu ti tijajna, ¿A'uni jetze ya'aruuren aijna i aparatu? ¿Ni sicu'u jetze ru'utyaratza, na'ari utaatzi jete ye'iráchajta?. Capu xaa nya'u aa ya'utya'avaata, silu an pu eijre'e ya'ujchájta, ánimi ti'ij a'imi a'atányeeri'icij.

4.22 Ti'iti ti a'ij tyi'aviitzi'i, capu ayan eenye'en a'ame tij na'a rusen cime'e, silu huataujseijrata a eijre'e. Na'ari ti'iti ti a'ij aviitzi'i cin ti'imuari'ihua, aj pu'i mua'areeri'ihuan.

4.23 Muan xu saj rar'i'irejve. Xaanamuajri'i. —Yaa pu tihue'ixaa i Jesús.

4.24 Ajta ayan tihue'ixaa ticin:

—Ri'i xu'u tiraanamua i sej ti'inamua. A'achu saj caj ti'ijnamua i nyuucari, ayaa pu che'eta na'a Dioj tyajamuaata'asin muejmi sej si eitze'e yau'eitaa xa'ara'ani. Ajta ain, auche'e pu eitze'e tyajamuaata'asin i sej ranamua.

4.25 Ayaa pu te'eme. Ti pua'a a'ati ri'i ti'ijnamuajrave, Dioj pu raata'asin ti eitze'e yau'eitaa a'ara'ani. Ajta, ti pua'a a'ati cai ri'i ti'ijnamuajrave, Dioj pu rá'ari'ira a'achu ti caj ari tiyau'eite.

Cime'en i imue'eri ti huavaujse'en.

4.26 Ajta ayan ticin:

—Ayaa pu ti'irinyaca mati'ij meyan rijca a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj. Yaa mu'u huatamui'iraca tij huavaujse'en i imue'eri ti a'ati raahuaste. Aijna i a'ati ratáhua'anáa pu auma'acaa i imue'eri.

4.27 Ti'iqui huatacutzi aijna i a'ati. Aj pu ijta'i f'ijisti ti'ijta'i ájchesin. A'ateeri ti huacáitima'a a'ame. Aj pu'i ajnyejsin, ti'ij i vaujse'en. Aru aijna i a'ati, ai pu cai ramua'aree a'ij ti ye'i te'ejnye' i imue'eri.

4.28 Aijna i chuej pu hui rusaj ri'i raruuren ti huavaujse'en i imue'eri. Anacai pu ajnyejsin i huacaxa'a. Aj pu'i i huijmueeyu. Ti'iqui ijta'i mueiyujra'an jetze cányejsin i jatzi.

4.29 Ti'ij ain huaca'anáa i jatzi, aj mu mi u ya'atzaanan. Pu'uri ijii tyaja'ure'enye a'anaj xicajra'a jetze mej jetzen ti'itza'anaca.

Cime'en i mostaasa ti rajatze'e

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

4.30 Ajta ayan tyu'utaxajtaca'a i Jesús ticin:

—¿A'ini ye'i ti'iri'iri tyej ti teyan raataxaj a'ij ti ye'i tie'ijta i Dioj? ¿Ti'itajqui nyuucarijra'a ruxe'eve'e tyaj raataxaj a'ij ti ye'i ti'irinyaca Dioj ti e'eseijre'e?

4.31 Ayaa pu een cumu ti'iti tu'upi ti ayan antyahuaa ticin mostaasa. Ayaa pu e'en ti eitze'e cile'en cai maa seica jatzijra'a ti yan seijre'e iiyan chaanaca japua.

4.32 Ti'ij huasti'ihua aijna i jatzi, aj pu'i vaujse'en. Ti'ij huavaujse'en, eitze'e pu maj ajtiti'i a'aye'i cai i pi'ista ti yan seijre'e iiyan chaanaca japua. Tyamua'a pu ti'ipuápua'amee i ciya'ara'an. Ajta i xamue'ira'an, tyamua'a pu ty'a'antajíya'umee. Aij pu cin ri'iri maj pina'ase jetzen tihuaauritujte'en ti huaquen tzajta'a. —Ayaa pu tihue'ixaa i Jesús.

A'ij ti ye'i Jesús tihue'itiiri'i nyuucari cime'e

(Mt. 13:34-35)

4.33 Ayaa pu tihua'amua'atyahua'a i nyuucara'ara'an cime'e ti Dioj jemi e'ema'acan. Eihua pu tihue'ixa'atyahua'a nyuucari cime'e a'achu maj caj té'eviicue'iracaa maj raanamua.

4.34 Ti'iti ti a'ij ti tihue'ixa'atyahua'a i tyaite, Jesús pu ayan tihue'ixa'atyahua'a nyuucari cime'e ti cai a'ahuauritaa. Aru ai pu tihue'ixa'atyahua'a aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a a'ij ti huataujmua'a najimi'i i nyuucari huataujnyátacan cime'e.

Jesús pu raatyápua'ari i aaca, ajta i jaj ti vivejmá'a tyujta'ahua'a

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

4.35 Ajna xicajra'a jetze, ti'ij ari tyechumua'ari, Jesús pu hua'uta'ixaa aime i mej jamuan á'ujhua'anya'a. Ayan ticin:

—Tiche'e antaciinye utan pujme'en.

4.36 Mati'ij mi a huaja'uhua'axi i tyaite. Aj mu mi yá'uti i Jesús jetzen i baarcu aun ti a'utyavaaca'a. Majta seica a'ucij sei jetze i baarcu.

4.37 Aj pu'i huata'aacaraca'a tyamua'a ca'anin cime'e. Apuutzari pu tyamua'a á'uxijva'a. Aj pu'i vivejmá'a tyujta'ahua'a i jaj. Ti'ij i atyáxira'axi i baarcu jetze. Pu'uri tin ava'istijma'a i baarcu jetze.

4.38 Ajta ain Jesús, ai pu a'acujcaa citzajta'an pujme'en i baarcu. Timu'utzi pu huama'acaa. Aj mu mi raajiste. Meyan ticin:

—Maestru, ¿ni cai a jetze ruxe'eve'e tyej teri tin cui'ini?

4.39 Aj pu ca'anacan ájche i Jesús. Aj pu'i raatyápua'ari i aaca. Ajta ayan tiraata'ixaa i jaj, ticin:

—Capej che'e sihuajna. Xaatapuá'ajta. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a.

Aj pu'i huatyapua'araca'a i aaca. Ajta a'uráujjé'iyi a'araa i jaj tyamua'a naa.

4.40 Aj pu ijta'i Jesús hua'uta'ixaa i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ayan ticin:

—¿A'ini een cin huapi'i setyu'utatzin?. ¿A'ini een cin sacai ra'atzaahuate'e i Dioj? —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a.

4.41 Tyamua'a mu mi eihua tyu'utatzin. Majta meyan tyú'urixaatya'acaa maijna cime'e mej tyu'utatzin. Meyan ticin:

—¿Ti'itajni tevijra'a pueen? Ami pu tihue'ijte'e i aaca, ajta i jaj. Nain mu cin ra'aste. —Yaa mu tyu'urixaatya'acaa.

Aijna i a'ati ti Gadara e'ema'acan

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

5.1 Aj mu mi antacii antavan pujme'en. Ayaa pu tyaja'arajtyahuaa ticin Gadara.

- 5.2 Aj pu'i Jesús aitaraa i baarcu jetze. Tí'iqui e'eyan saij ave'ere'enye tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa. Au pu huirajraa aijna i a'ati aa maj mi'ichite a'avá'anaamica.
- 5.3 Au pu e'echajca'a aijna i a'ati. Eecan pu simuarun. Capu ri'ristaca'a ti a'ati ra'anaji'ique'en caujnari cime'e, ni alampi cime'e.
- 5.4 Mui'i mu raatatése. Mara'anaji'iquihua'a muajca'ara'ara'an jetze, majta hcajra'an jetze alaampi cime'e. Aru ain, tí'ij pi na'a pu tijtzá'ana'a. Cile'enyé'en ajta majca'i iyaúhua'anaa. Capu huatariristaraca'a ti a'ati a'ij raaruuren ti ráamua'ajcante'en.
- 5.5 Nain tujca'ari tzajta'a, ajta nain tica'ari tzajta'a, ai pu á'ucha'acanya'a, anjihua ajna jiri jetze. Ajta ajna a'u maj mi'ichite a'avá'anaamica, a pu ayan tihua'utyatu'asixin tetej cime'e.
- 5.6 Tí'ij raaseij i Jesús, tí'ij i u a'utatá'ij. Aj pu'i titunutaca'a ajna vejlí'i ti a'utyavaaca'a i Jesús.
- 5.7 Ajta huajijhuaca'a ca'anin cime'e. Ayan tiraata'ixaa ticin:
—¿A'ini tí'itij petyaruuren nyeetzi jemi, Jesús pej i'i yaujra'an i Dioj ti nainjapua tie'ijta? Aij nu muahuavii i Dioj jemi pata'aj cai pueijtzi naatá'acara'a.
- 5.8 Ayaa pu tyu'utaxajta'a aijna i a'ati, a'ini ayaa pu tiraata'ixaatyaca'a i Jesús ticin:
—Tiyaaru'u paj tzajta'an seijre'e mi tevi, pej a'ij pua'a metyáumua'aree, huirajra'a mi tevi jetze. —Yaa pu tiraata'ixaa i Jesús.
- 5.9 Ajta ayan raataihua'uri'i ticin:
—¿A'ini pua'antyahuaa muua?
Ajta ayan tyu'utanyúu ticin:
—Ayaa nu antyahuaa ticin i tyej arájsevi vi'ira'a ara'ase. Ayaa tu tí'itamua'amua aijna cime'e tyej i'i mui'i. —Ayaa pu tyu'utaxajta'a.
- 5.10 Aj pu'i aijna i a'ati eihua rájhuaviiri'i i Jesús ti ain hua'utaite maj á'uciinye ma a'ahua'ayee i mej tzajta'an seijra'acaa.
- 5.11 Meenti main tuiixu, vejlí'i tya'antá'cuatí'ye'icá jiri jetze. Maj mui'icaa i tuiixu a'achu cumu hua'apua vi'ira'a.
- 5.12 Aj mu mi main tiyaaru'u meyan rájhuaviiri'i ticin:
—Taata'a ityejmi tyaj a'utyarute mi tuiixu tzajta'a.
- 5.13 Tí'iqui ain hua'uta'a. Matí'ij mi huiraaci majna i tiyaaru'use i mej tzajta'an seijra'acaa aijna i tevi. Aj mu mi tiyaaru'u huataseijre i tuiixu tzajta'a. Majta main i tuiixu, muaatauru aun pujme'en u ate'e. Aj mu mi atyáavatzí a jaata'a. Matí'ij mi aujami, najjmi'i.
- 5.14 Majta main i mej tuiixu chaica'a, ai mu tyamua'a tyu'utatzin. Matí'ij mi a'ucij maj hua'uta'ixaate'en mej chajta'a a'uchaatime, majta matij mana'a maj a'uchaatime a'imi. Aj mu mi e'ire'enye i tyaite mej mi raamua'aree a'ij ti tí'iti huarij.
- 5.15 Matí'ij mi ave'ere'enye a'u ti e'ij e'enyá'a i Jesús. Aj mu mi main huaseij i tevi i tiyaaru'use maj tzajta'an seijra'acaa. A pu a'utacatii. Capu che'e mua'avi'i. Capu che'e rutímue'i. Pu'uri huaruj aijna i tevi. Aj mu mi tyu'utatzin.
- 5.16 Majta main i mej raaseij a'ij ti tí'itij huarij, nain mu hua'uta'ixaa i tyaite a'ij ti tiraaruu i tevi i tiyaaru'use maj tzajta'an seijra'acaa, a'ij ti tihua'uruu i tuiixu.
- 5.17 Aj mu mi a'utyajhuui i tyaite maj raahuavii i Jesús ti a'ura'ani u a'ahua'ayee.
- 5.18 Tí'iqui á'uraa i Jesús. Aun pu atyajraa i baarcu jetze. Tí'ij i aijna i ti tzajta'an seijra'acaa i tiyaaru'use, ai pu rájhuaviiri'i ti Jesús raata'an ti a'ura'ani jamuan.
- 5.19 Ajta ain i Jesús, capu raata'a aijna i tevi ti a'ura'ani jamuan. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:
—Aricu a'u pej e'eché hua'a jamuan a'ihuaamua'a. Pata'aj hua'uta'ixaate'en nain a'ij ti timuuaruu i tavastara'a jemi, a'ij ti ye'i ri'i timuajcha'i.
- 5.20 Aj pu i iya'uraa i a'ati. Ajta e'eyan ain a'utyetjeche ti hua'uta'ixaate'en i mej maun a'uchaatime ajna ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Tamuaamuata'a ti chajta'atajme. Nain pu hua'uta'ixaa a'ij ti tyu'uruu aijna i Jesús. A'u ti na'a ri'i mu tiraanamujraca'a i tyaite a'ini jajcua ma'acan pu puéenyá'a i nyuucari.

Cime'en Jairo ti rape'eri, ajta i jiita'a ti ra'ajtamua'rej i ciixura'ara'an i Jesús

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

5.21 Aj pu ijta'i huara'araa i Jesús i baarcu jetze. Ti'ij ii aun a'ará'a aun jetze pujme'en vejli'i a'u ti a'avastime i jaj. Mati'ij mi avere'enye eihua tyaite a'u ti a'utyavaaca'a i Jesús.

5.22 Aj pu'i saij a'ará'a a'ati ti ti'ivaira'acaa hua'ateyujta'a. Va'acan pu cin ti'ityavaaca'a. Ayaa pu antyahuaca'a ticin Jairo. Tiyaaj, jiiitacan. Ti'icui'ica'a aijna i yaujra'an. Ti'ij ain Jairo raaseij i Jesús, aj pu'i titunutaca'a a chuaata'a Jesús ti é'ejvee.

5.23 Eihua pu rájhuaviiri'i, ayan ticin:

—Niyauj pu a'ame'ere. Mu a'uta'iyi'i pata'aj ra'ajtamua'ren, ta'aj huarún, ta'aj auj ruuri a'ara'ani. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

5.24 Aj pu'i Jesús u á'umej jamuan. Majta eihua tyaite a'ucij hua'a jamuan aime i maj hua'apua. Mati'ij mi ajtyáxiiraca'a i tyaite. Tyamua'a mu huapi'i tityá'acataca'a.

5.25 Ajta hua'a tzajta'a a'utyavaaca'a i jiita'a ti ti'icu'i. Pu'uri a'ateevi'i a'achu cumu tamuaamuata'a japuan hua'apua ninye'ira'a ti ti'icu'i aijna i jiita'a. Ti'ij pi na'a pu uva'ami'iyica'a xure'ejtacan.

5.26 Pu'uri eihua huaurijtaca'a i mej ti'ihua'ataca jemi. Pu'uri tyaja'ahuáujrai nain tij na'a ti caj ti'ituava'aca. Ajta capu ti'itij a'ij tiraatyavai. Ma ajta'i, ayaa pu i éenya'a ajtahua'a eitze'e ti'ijcuf'inyaca'a. Aij pu cin, rajpueijtza'a eihua aijna i jiita'a.

5.27 5.28 Ti'iqui tyu'unamuajri'i a'ij ti ti'itij huáruu i Jesús. Ayan ticin: “Aij nu cin neyan rini nyej ra'ajtamua'ren ciixura'ara'an jetze, aj nu rujni.” Yaa pu tyu'utaurixajtya'aca'a aijna ti ti'icui'ica'a. Aij pu cin a aurupi tyaite tzajta'a aijna i jiita'a. Ti'ij i a e'ire'enye huarita'an i Jesús. Aj pu'i ra'ajtamua'rej ciixura'ara'an jetze.

5.29 Cime'en pu'u ra'ajtamua'rej, aj pu'i huatyapua'araca'a ti uva'axuurica'a. Ti'ij i yaa raata'a i tzajta'an cumu pu'uri huaruj.

5.30 Aj pu i raamua'areeri'i i Jesús i rutzajta'a ti ti'ihuaajhuuaa i a'ati cumu ti cai che'e raca'anisti'i. Aj pu i pi a'ure'eve, hua'useirajraa i tyaite. Ayan ticin:

—¿A'ataani na'ajtamua're i nyaciixu jetze? —Ayaa pu tihua'utaihua'uri'i.

5.31 Aj mu mi meyan tiraata'ixaa i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Meyan ticin:

—Muaa pa hua'aseij i tyaite maj a'acata. ¿A'ini een cin peyan tyu'utaihuau?, yee: “¿A'ataani na'ajtamua're?” —Yaa mu tiraata'ixaa.

5.32 Ma ajta'i ain Jesús, ai pu hua'useirajye'icaa matij mana'a a titya'antavaatima'aca. Ayaa pu ain rijcaa ta'aj raaseij a'ati ti ra'ajtamua'rej.

5.33 Aj pu i ain i jiita'a, tyamua'a tyu'utatzin. Tyamua'a pu tyújvivaaca'a i rutzajta'a a'ini rú'umua'areeracaa ti'iti ti a'ij huáruu. Aj pu i ajtyáxiiraca'a a'u ti a'ij een aijna i Jesús. Titunutaca'a a vejli'i i jemin. Ti'iqui nain raata'ixaa a'ij ti ti'iti raaruu tzaahuati'ira'a cime'e.

5.34 Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Niyauj, petya'antzaahuaa nyej timuaahuaate'enche'e. Aij paj cin peri huaruj. Aricu, ri'i pej tya'amua'astí. Pauche'e paj reenya'a pua'ame.

5.35 Anche'e pu ti'ixáataca aijna mati'ij seica a'ará'a. Ai mu ain pueen i mej e'eche jamuan i ti va'acan cin ti'itejvee hua'ateyujta'a. Aj mu mi meyan tiraata'ixaa i ya'upuaara'an i tyamueij ti ti'icu'i. Meyan ticin:

—Pu'uri huami'i a'ayauj. ¿A'ini een cin para'itziite'e mi maeestru? —Yaa mu tyu'utaxajta'a.

5.36 Ma ajta'i ain Jesús, capu hua'antzaahuaa a'ij mej ye'i tí'ixajta'aca. Ayaa pu tiraata'ixaa i ya'upuaara'an ticin:

—Capej ti'itziinya'a. Ai pu'u ruxe'eve'e pej tya'atzaahuatya'a. —Yaa pu tiraata'ixaa i Jesús.

Aj pu i huaja'uvi'iti a'u ti e'eche i ya'upuaara'an.

5.37 Aru Jesús capu hua'uta'a naijmi'ica i tyaite mej a'uju'un jamuan. Aimej pu'u, i Pedro, ajta i

Jacobo, ajta aijna i Juan, ti i'i juutzajra'an i Jacobo.

5.38 Aa mu a'ará'a a'u ti e'eche i ya'upuaara'an i ti huami'i. Aj mu mi hua'useij i tyaite maj chi'ita huiraati. Eihua mu u'utaujyeinijma'a. Maujyeinyaca'a. Ca'anin mu cin u'utaujyeinijma'a maijna cime'e i ti huami'i.

5.39 Aj pu'i chi'ita utyajrupi. Ti'iqui hua'uta'ixaa i Jesús. Ayan ticin:

—¿A'ini sej si ca'anin cin ijhua? ¿A'ini sej si ruyein? Capu mi'ichi mi tyamueij, silu cutzu pu'u.

5.40 Mati'ij raanamujri'i a'ij ti ye'i tyu'utaxajta'a, aj mu mi ra'utaxaahuari'iri'i a'ini májmua'areeraca'a ti ain pa'ari'i huami'i. Aj pu'i ain hua'utaj maj huiraciñye. Aj mu mi huiraaci. Ti'iqui ya'uvi'iti i ya'upuaara'an, ajta i naanajra'an, ajta aimej i mej á'ujhua'anya'a jamuan. Au mu utyajrupi a'u ti aucá'a i tyamueij.

5.41 Aj pu'i rajví'i muajca'ara'ara'an jetze. Ayaa pu tiraatajee runyuuca cime'e ticin:

—Taliita, cuumi. —Taliita, cuumi, ayaa pu huataujmua'a ticin: Tyamueij, ayaa nu ti'imue'ixaate'e, ájchesi.

5.42 Cime'en pu'u ayan huarij i Jesús, aj pu i xaa ájche i tyamueij. Ti'iqui autyejche ti a á'ucha'acanye'en. Majta main i tyaite, eecan mu u huataujtzaahua. Ajta ain i pa'ari'i, ayaa pu rájchaica'a a'achu cumu tamuaamuata'a ninye'ira'a japuan hua'apua.

5.43 Ajta ain Jesús, eihua pu huéijca maj cai a'atij ixaatya'a, ajta maj nu'u tiraamín i tyamueij.

Jesús ti Nazaret e'ema'acan

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

6.1 Au pu á'uraa i Jesús, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Mati'ij mi a'ucíj aun pujme'en a'u ti a'uve'ese aijna i Jesús.

6.2 Ti'ij tyaja'ure'enye ajna i xicajra'a mej etzen rusa'upi, ti'iqui a'utyejche ti tihua'umua'aten hua'ateyujta'a. Eihua mu tyaite raanamujri'i. Eecan mu a'ij tya'utaseij. Ayaa mu tyu'urihua'uraca'a ticin:

—¿A'uni ya'urí'ire amijna i nyuucarijra'a? ¿Ti'itaani mua'atziira'ara'an pueen aijna ti raatyajtuaa amijna jemi mi Jesús tyaj cai xi a'anaj me'e yá'unamujri'i?

6.3 Amii pu yehui ain pueen i jaujra'an i ti ti'isi'ichaca. Ai pu naanajra'an ayan antyahuaa ticin Mariiya. Ai mu juutzimua'ame'en pueen aime i Jacobo, ajta i José, ajta i Judás, ajta aijna i Simón. Majta seica i juutzimua'ame'en i ma juuca, ai mu yeche ta jamuan. —Ayaa mu tyú'urixaatya'acaa. Aij mu cin ra'achueera'acaa maijna i Jesús. Aij mu cin cai raxe'eva'acaa.

6.4 Ajta ayaa pu Jesús tihua'uta'ixaa ticin:

—Naimi'i mu rájtyauve tyamua'a naa jemin i ti ti'ixa i nyuucari ti Dioj jemi ma'acan. Ma ajta'i, i maj huacaitime ruche, majta i mej i'ivaujsimua'ame'en, majta i mej jamuan e'eche, camu tin rájtyauve aime.

6.5 Ayaa pu'u cai huatari'iristaraca'a ti ain Jesús ti'iti a'ij huáruuren i maj cin a'ij tira'utaseij tij ari tyu'uruu pua'amuaque. Ai pu'u huarij; hua'ajtamúara'axi seica i tyaite. Ti'ij i xaa tihua'uhuaa.

6.6 Aij pu'i cin utyaavatzí i tzajta'an maj cai ra'atzaahuatya'acaa. Ti'iqui á'uraa i Jesús. Au pu a'uye'icaa a'imi a'u ti a'uchajta'ajmee. Ajta tihua'amua'atyajcaa.

Jesús pu tihua'utaj aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a maj nu'u tihue'ixaate'en i tyaite

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

6.7 Ti'iqui Jesús pu hua'utajee aimej i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Aj pu'i hua'are'itixi hua'apuacajme'en. Ajta tihuéijca aijna cime'e mej mi hua'utamuarite'en i tiyaaru'use i maj hua'a tzajta'a seijra'acaa i tyaite.

6.8 Ajta ayan tihuéijca maj cai ti'iti anyaf'in i maj cin huataujvairé'en i juye jetze. Ai mu'u nu'u a'achuiini, ti'iti itzaj i maj cin ráujca'aníhua'a. Capu a'ij ti'iri'iri mej ti'itij anyaf'in ca'ani na'ari ti'iti inye'e nusu tumin.

6.9 Majta, ataujca'acaitya'axi'in. Majta saxuijme'en tya'ucaujchéetya'axi'in seij ajta seij. Capu nu'u a'ij ti'iri'iri maj hua'apuacajme'en te'entipfi i siicu'uri.

6.10 Ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ti pua'a hui chi'ita xu'utyarute ma a'ahua'a chajta'a, auu xu huatyaturaasin tij na'a a'achu saj a'ateere ajna chajta'a.

6.11 Ajta ti pua'a ma a'ahua'a macai amuaata'acare'en saj utyarute, na'ari ti pua'a macai ranamuajracu i sej tihue'ixaate'en, ayaa xu huarini saj huiraacinye saujna. Sara'atyaca'atzijxi'in i ruca'acai ti'ij caaxin i chuej. Ayaa xu huarini mej mi raamua'aree i tyaite ticin ma'utyajturaa i Dioj jemi. Miche'e raamua'aree maj autyajturaa i Dioj jemi a'achu maj pua'amua maj cai a'amuanamuajracuca'a.

'Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ajna xicajra'a ti jetzen hua'uxijte'en i Dioj i maj cin autyajturaa i jemin, eihua pu pueijtzi hua'uta'asin. Eitze'e mu rajpueitzi mua'aju'un aujna chajta'a macai i mej maun e'echajca'a aujna ti ayan tyaja'arátayahuaaca'a ticin Sodoma, ajta Gomorra. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

6.12 Mati'ij mi a'ucij. Metihue'ihue'ixaatya'a i tyaite ti nu'u ayan tyu'ujxe'eve'e maj nu'u saique tyu'umua'ati i rutzajta'a.

6.13 Majta main i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, ai mu eihua hua'utamuari i tiyaaru'use i maj hua'a tzajta'a seijra'acaa i tyaite. Majta eihua tihua'avá'ahuaatya'axi aceiti cime'e hua'a muutze'e i mej ti'icucui'i. Naijmi'ica mu tyu'uhuaa.

Mati'ij raaje'ica maijna i Juan ti hua'amuai'ihuacara'a

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

6.14 Ira'ateevi'i, mati'ij mi raanamuajri'i nain japua, tij na'a aun maj a'uchaatima'aca'a i tyaite a'ij ti tyu'uruu i Jesús. Ajta aijna i tajtuhuan ti ve'e, ai pu ajta raamua'areeri'i. Ayaa pu antyahuaaca'a i tajtuhuan ticin Herodes. Aj pu'i ayan tyu'utaxajta'a aijna i Herodes ticin:

—Aijna i Juan tyaacan, i ti hua'amuai'ihuacara'a, ai pu hui huatarú. A'itaraa a'u maj ya'ava'ana. Aij pu cin raay'i'iti ti ayan tyu'uruuren. —Yaa pu tyu'utaxajta'a aijna i tajtuhuan.

6.15 Majta seica, meyan ticin:

—Ai pu ain pueen i Elías i ti aijna cin ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan.

Majta seica meyan ticin:

—Ai pu ain pirici a'ati ti ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Ayaa pu che'eta na'a ti'ityejvee i Dioj jemi matij i seica i mej mejmi'i meyan ti'ixaxa'ata'a.

6.16 Ma ajta ain Herodes, ti'ij raamua'areeri'i, ayaa pu tyu'utaxajta'a ticin:

—Ai pu ain pueen aijna tyaacan i Juan i nyaj raataijtaca'a maj ru'ijvéjche i muura'an. Pu'uri ijii, ai pu hui huatarú hua'a tzajta'a i mi'ichite. —Yaa pu tyu'utaxajta'a aijna i Herodes.

6.17 Aru saij pu pueenya'a, jiita'a ti ayan antyahuaaca'a ticin Herodías. Ai pu ira'ara'an puéenya'a i Felipe. Ajta ain Felipe, ai pu juutzajra'an puéenya'a i tajtuhuan i Herodes. Ti'iqui Herodes ain ancure'evi'iti aijna i jiita'a, ain ti Felipe raatyevi'itinya'a.

6.18 Aj pu'i ain i Juan ayan tiraata'ixaa aijna i Herodes ticin:

—Capu a'ij ti'iri'iri paj ratyevi'itinye'en mue'ihuaara'a ti ratyevi'itin. —Yaa pu tyu'utaxajta'a aijna i Juan.

6.19 Ti'iqui huatanyu'ucaca'a aijna i jiita'a. Aij pu cin ain Herodes, raataijtaca'a maj ra'anján aijna i Juan. Majta ra'anaaji'ique alaampi cime'e a'u ti e'ityanami'ihuaca'a. Eecan pu rájchaira'acaa aijna i jiita'a. Ai pu cin raje'icatami'icaa.

6.20 Ma ajta'i ain i Herodes, ai pu raamua'areeraca'a ti ri'i ti'itevistacaa aijna i Juan, ajta ti ayan rijca a'ij ti ti'ijxe'eva'acaa i Dioj. Ajta ai pu ti'imujcaaa aijna jemi i Juan. Anche'e pu ra'aranajchaca'a aijna i Herodes ti raanamuaa a'ij ti tyu'uxajta'a aijna i Juan. Capu a'ij f'irini ti cai tyamua'a yau'eityajca'a a'ij ti t'ixajta'acaa. Aij pu cin Herodes cai raata'acara'a aijna i jiita'a ti raaje'ica.

6.21 Ti'ij ajna tya'ará'a i xicaara'an a'anaj ti ma'acan aijna i Herodes, aj pu xaa ain jiita'a

rá'amityejtya'aca'a a'ij ti ye'i huarini ti raaje'ica i Juan. Ti'iqui Herodes, aijna ti ti'iyesten ti tya'ará'a i xicaara'an a'anaj ti ma'acan, eihua pu tyaite huata'inee, xantaaru'u, matij mana'a hua'a capitanme, majta mej ti'tiyetaty'upu'u maijna cime'e mej tihue'ijte'e i tyaite, majta i maj maun a'uchaatime aujna Galileeya, i mej eihua ruxe'eve'e.

6.22 Aj pu'i yaujra'an aijna i Herodías, ai pu utyajrupi u chi'ita a'u maj tyajanú'ucua'aca'a. Aijna i yaujra'an, jiita'a pu pirici. Aj pu'i ain tyu'uteenyei rusaj huá'a vejripua. Tyamua'a pu eihua tira'aranajchaca'a aijna i Herodes ti tyu'uteenyei, majta aime i maj jamuan ti'icua'aca'a. Aj pu'i ayan tiraata'ixaa aijna i tajtuhuan ticin:

—Naatahuaviiri'i ti'itij paj a'ij ti'ijxe'eve'e. Nyamuaata'asin.

6.23 Eihua pu tya'ataujratziiri'i rusaj ti ayan raata'an ti'itij ti raatahuaviira. Capu nu'u a'ij rini ti pua'a raatahuavii e'ita'a a'u ti tihuaje'ijte'e.

6.24 Aj pu'i á'uraa aijna i jiita'a. Ti'ij i ayan tiraataihua'uri'i aijna i runaana ticin:

—¿Ti'itajni nyaraatahuavii i tajtuhuan? —Yaa pu tiraataihua'uri'i.

Aj pu i ayan tyu'utanyúu aijna i naanajra'an ticin:

—Huatahuaviiri'i i muura'an aijna i Juan ti hua'amua'i'ihuaca.

6.25 Aj pu i ajtuhua'a ca'anacan utyajrupi a'u ti a'utyavaaca'a aijna i tajtuhuan ti ve'e. Aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ayaa nu ti'ijxe'eve'e paj naatai'ite'en tuxa'a jetze i muura'an i Juan ti hua'amua'i'ihuaca. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i yaujra'an i Herodías.

6.26 Tyamua'a pu a'ij pua'a tiraata'a aijna i tajtuhuan ti rusaj ayan tya'ataujratziiri'i ti ayan nu'u huarini a'ij ti ti'ijxe'eve'e aijna i jiita'a i yaujra'an i Herodías. Majta aime ti hue'inee, ai mu majta raanamuajri'i ti'ij raata'a i runyuuca. Aij pu cin ti'itevi'ira'aca'a hua'a jemi aijna i tajtuhuan. Aij pu cin, ain ra'ara'aste i runyuuca.

6.27 Ajta e'eyan xantaaru'u huataityaca'a ti raaje'icatan, ajta e'eyan ya'arai'ite'en i muura'an i Juan.

6.28 Ajta á'uraa i xantaaru'u. Ti'iqui aun a'ará'a aa ti e'ityanami'ihuaca'a aijna i Juan. Aj pu'i ru'ijvéijchaca'a i muura'an i Juan. Ti'iqui ya'arai'ite i tuxa'a jetze. Ajta ain i tajtuhuan, ai pu raatai'ite aijna i yaujra'an i Herodías. Ti'ijta'i ain raatai'ite i runaana.

6.29 Majta main i maj á'ujhua'anya'a jamuan i Juan, mati'ij raamua'areeri'i, aj mu mi a'uré'enye jemin Herodes, meya'utii aijna i mi'ichi. Mati'ij mi ra'ava'ana. Yaa pu eenye'equen huami'i aijna i Juan.

Jesús pu tihua'umí i maj anxí vi'ira'a ará'axcaa

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

6.30 Majta main i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, ai mu tyujsaj a'u ti a'utyavaaca'a aijna i Jesús. Aj mu mi raata'ixaa nain a'ij mej ti'itij huáruu, nain a'ij mej ye'i tihua'umuá'ate.

6.31 Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa aijna i Jesús ticin:

—Mu sa'utauriyi'i. Tiche'e huatasa'upe'en ma a'ahua'a a'u ti cai ti'iti e'ere'evee. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a.

Aru eihua mu a'ure'eninyéica'a i tyaite a'u ti a'utyavaaca'a aijna i Jesús. Majta a'uci'ica'a jemin ma mui'ti i tyaite. Aij pu cin cai huataci'ipajca'a ti tyu'ucua'ani aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a.

6.32 Aj mu mi a'ucij rujiimua'a baarcu jetze. Mati'ij mi maun a'ará'a a'u ti cai a'a a'ati.

6.33 Majta main i tyaite, ai mu hua'aséiraca mati'ij a'ucij. Eihua mu raamuá'a i Jesús. Aij mu cin ru'ican a'ire'enyajxi a'u ti na'a maj a'uchaatime. Ai mu mi anacai a'ará'a a'u ti a'aráxanche'e aijna i Jesús, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a.

6.34 Ajta, ti'ij ain aitama'aca'a i baarcu jetze, eihua pu tyaite huaséjiraca'a. Ti'ij ii huataujxaamiste ti'ij hua'useij. Yaa mu tityaja'uvátzij cumu canya'axi ti cai a'ati hua'a cujta'a huama'acaa. Aij pu'i cin a'uteyche aijna i Jesús ti tihua'umua'aten eihua.

6.35 Ti'ij huatyechumua'araca'a, aj mu mi ave'ere'enye jemin i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Mati'ij mi

meyan tiraata'ixaa ticin:

—Pu'uri tyechumua'ari. Ajta cai a'ati ye'eche ayajna vejli'i.

6.36 Ajta cai ti'tij ticha'i maj raacua'ani mi tyaite. Pata'aj hua'ure'itixi'in, mej mi a'uc'ixi'in ma a'ahua'a chajta'a, a'u maj a'uchaatime tya

6.39!te

mej mi pan huananan.

6.37 Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa aijna i Jesús, ticin:

—Muan xu tihua'amin rujiimua'a sana'a.

Aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—¿Ni ri'iri tyaj ja'uju'un tyaj pan a'uvá'ananan tyej ti tihua'umín? Ti pua'a teyan ti'ituava'a a'achu ti caj a'ati ramue'iticijca ti pua'a ayan tyu'umuare'en a'achu cumu hua'apua cieentu xicaj cime'e, capu ajta ti'ici'ipáa a'ame i tumin tyej ti teyan huarini.

6.38 Aj pu'i ain i Jesús, ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sericu, mu xaare'ixe'ere'e a'achuni caj me tirajcha'i i pan.

Mati'ij mi raamua'areeri'i. Aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Ai pu'u caj ti'ixuavi. Anxivi i pan. Majta hue'ité, caj mu ti'ityahua'apua. —Yaa mu tyu'utaxajtaca'a.

6.39 Ti'iqui hua'utaityaca'a maj a'ujra'ase aa ti a'utu'upi ma mui'iti ma'a.

6.40 Aj mu mi a'ujrá'asaca'a, seica anxite ma arástimé'en, majta seica hua'apuate japuan tamuaamuata'a mu arástimé'en.

6.41 Aj pu'i ain i Jesús, ra'ancurai'ipi'i i pan, ajta aimej i hue'ité. Ti'ijta'i ra'antítaaraxi i pan, aj mu mi hua'urái'ipi'ite i tyaite. Majta i hue'ité, ai mu majta huatamui'iraca'a. Aj pu'i hua'utai'ipi'i aijna i Jesús i maj jamuan á'ujhua'anya'a mej mi hua'urai'ipi'ite'en i tyaite.

6.42 Naijmi'i mu tyu'ucuaa i tyaite. Tyamua'a mu eihua tityáaju'uxai.

6.43 Ajta eihua pu ava'aturaa i pan, majta i hue'ité. Tamuaamuata'a japuan hua'apua mu tyava'iste ti'iti siciri jetze aijna cime'e i ti ava'aturaa.

6.44 Majta main i mej tyu'ucuaa i tyetyaca, ayaa mu ará'axcaa a'achu cumu anxí vi'ira'a.

Jesús pu a e'iré'enye i jaj japua

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

6.45 Ti'iqui Jesús pu hua'utaj maj atyaciinye i baarcu jetze maj antaciinye atavan pujme'en, maj nu'u anáatyá'a a'ara'asti ajna Betsaida. Ma ajta ain Jesús, ai pu aun a'utyajturaa ti'i hua'are'itixi'in i tyaite.

6.46 Ti'ij hua'ure'itixi, aj pu'i á'uraa aijna i Jesús. Ti'iqui aun a'ará'a a'u ti á'ujirime ti'ij raatyajhuauni i Dioj jemi.

6.47 Ti'ij huatyatica'araca'a, aa mu meri a'uju'unca'a e'ita'a i jaj japua, jetzen mua'araatyá'a i baarcu. Ajta ain i Jesús, ai pu rusaj a'utacatii jiri jetze.

6.48 Ti'iqui raasej ti hua'amuare'eristya'aca'a maj antaciinye jaj japua a'ini a pu a'ava'aacacaa. Ti'ij tapua'arijma'aca, ai pu a e'ire'enye ajna vejli'i maj huaju'uca'a baarcu jetze. Ai pu huama'acaa i jaj japua. Pu'uri hua'antinájchijma'a.

6.49 6.50 Majta main, mati'ij raasej, metyu'utatzin. Muaajijhuaca'a najmi'i a'ini najmi'i mu raasej ti huama'acaa i jaj japua. Ayaa mu tyu'umuá'a ticin: "Nyájan pu pueen." Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa aijna i Jesús ticin:

—Xaatyaujca'anye i rutzajta'a. Caxu ti'tziinya'a. Nyaa nu nyain pirici i Jesús.

6.51 Aj pu'i atyajraa i baarcu jetze a'u ma a'araatya'aca'a. Ti'iqui huatyapua'araca'a ti hua'aacaca'a. Aj mu mi a'ij tyu'utasej. Ti'iqui utyaavatzí i hua'a tzajta'a i mej ti'imujjaa.

6.52 Eecan mu ti'imujjaa a'ini camu yau'eitaa mua'araa a'ij ti een cin raayi'iti ti ain raatamui'iren i pan, a'ini rujiimua'a muaatáujnaami i rutzajta'a.

Jesús pu tihua'uhuaa aime i mej tí'icucui'icaa aujna u Genesaret

(Mt. 14:34-36)

6.53 Mati'ij mi antacij jaj japua. Au mu mi a'ará'a ajna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Genesaret. Aa ti a'avastime i jaj, aa mu ra'ijtápe i baarcu.

6.54 Cime'en mu'u aitacij i baarcu jetze, e'eyan mu raamuá'a aijna i Jesús i tyaite.

6.55 Aij mu mi cin ca'anacan muaruáachijmá'a, a me ve'ere'enyé i jemin. Mati'ij mi a'utyajhuii maj hua'ajsaire'en jutaatzi japua i mej tí'icucui'i ajna a'u maj ya'amua'areeraca'a ti a'utyavaaca'a aijna i Jesús.

6.56 Ajta a'u ti na'a ti a'ure'eninyéica'a raanchu tzajta'a ti huacháhta'atajme na'ari ti huacháhta'atajme ti vivejmá'a, a'u ti na'a nya'u, mahua'uraatzajye'icaa caaye jetze. Aj mu mi rájhuaviiri'i aijna ti hua'uta'an maj ra'ajtamua're'en ciixura'ara'an jetze, aijna jetze ti uvijpi'i i siicu'ura'ara'an tí'ij a'achu maj pua'amua ra'ajtamua're'en, mej mi huarún. Ayaa pu'u xaa nya'u tyu'uruu ajna u Genesaret.

Aijna i ti ru'uráchuaamuara'aca i tyaata'a i tzajta'an

(Mt. 15:1-20)

7.1 Mati'ij mi main i fariseo, jamuan majta seica i mej te'eyu'uxaca teyujta'a mej mi maijna huáuritye'ete'en a'ij mej ye'i rii mua'aye'i, au mu a'araaci u Jerusalén, majta maun a'ará'a a'uti a'utyavaaca'a i Jesús mej mi rájjaahuate'en.

7.2 Mati'ij mi hua'useij aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a maj cai anaujmueitya'axi mej tyu'ucuaa a'ij mej tí'ijri'irajcaa i mej Israel jetze ajtyama'acan.

7.3 7.4 Majta aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, i maj majta meyan antya'aruu ticin fariseo, ai mu ra'atzaahuate'e i ruvaujsimua'a tyaaca tí'iyé'ira. Ayaa mu che'eta mana'a rijca najimi'i i mej Israel jetze ajtyama'acan.

Capu tí'iseicaj na'a i tihua'aye'ira i maj cin anaujmuéitya'axi'in. Ti pua'a a'ati tí'icua'ani, anacai pu nu'u ruxe've'e ti ain a'ati eihua anaujmuéite'en, na'ari cai, ayaa mu'u tí'ixaxa'a ticin xana'avi'ire'e pu seijre'e aijna i a'ati i taye'irá jemi. Ajta, ti pua'a a'ati tyaja'uvá'ananan aujna mercaadu jetze, ai pu cai tí'icua'ani ti pua'a cai anacai anaujmuéite'en.

Ajta tí'imui'i ti ayan cin tyava'ujmua'aree i ruvaujsimua'a tyaaca tihua'aye'ira. Ayaa mu rijca: metí'ija'usica i vaasu i maj cin ya'aca. Aij mu majta tí'ija'usica i tí'iti xa'ari, majta i casueela.

7.5 Mati'ij mi main fariseo, majta aime i mej te'eyu'uxaca teyujta'a, ai mu meyan tiraataihua'uri'i maijna i Jesús ticin:

—¿A'ini een cin macai ra'aste i tavaujsimua'a tyaacan tí'iyé'ira i maj ajmuan á'ujhua'an? Ayaa mu'u rici maj xana'avisí'i tí'icua'aca i rumuajca'a cime'e. —Yaa mu tyu'utaxajta'a aime i fariseo.

7.6 Tí'iqui ayan tyu'utanyúu aijna i Jesús ticin:

—Tyamua'a pu tyajámuaavijte'e i ti ayan ajmi'i ra'uyu'uxaca'a aijna i Isaías tyaacan, aijna ti tí'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Ai pu ra'uyu'uxaca'a tyamua'a a'ij sej e'en mi saj cai huataujnyátacan cin tihue'ijte'e i tyaite silu seyan sana'a ruseijrata meseíraca i tyaite saj nu'u nain cin ra'astijre'e. Ayaa pu tira'uyu'uxaca'a aijna ticin:

Rí'i mu tinaatyátu'araca ti pua'a metí'ixajta inyeetzi cime'e.

Ma ajtá'i, mu'uri ajtací'ij inyeetzi jemi rumua'atziira'a cime'e.

7.7 Capu tí'itij vaire'e ti pua'a metyu'utyáanajche inyeetzi jemi.

Ayaa mu tí'ihuá'amua'atyahua ticin:

“Dioj pu raatyajtuaa i taye'irá ityejmi jemi.”

Ma ajta'i cai, capu, rujímua'a mu rajtyau i rutzajta'a.

Yaa pu hui tira'uyu'uxaca'a aijna i Isaías tyaacan.

7.8 'Ayaa xu'u rici. Muan sej seri ya'uhua'axi a'ij ti ajmi'i tyu'utajta'a i Dioj, sej si seyan huarini a'ij mej tí'ijxe've'e i tyaite. Ai pu a'amuaranajchi i tihua'aye'ira, ti ayan tyu'ujxe've'e ti xa'ari tyu'uja'usin

na'ari ti tyu'uja'usin i vaasu i saj cin ya'aca. Eihua pu ajta tyu'ujxe'eve'e ti ayan t'fen. Ayaa pu nya'u.

7.9 'Tyamua'a xu seri ya'uhua'axi a'ij ti tyu'utajitaca'a i Dioj, sata'aj ra'ara'asten i hua'aye'ira i tyaite.

7.10 Ayaa pu t'fen, a'ini, ayej tiraataxajitaca'a aijna i Moisés tyaacan, ticin: "Pata'aj ra'atzaahuatya'a a'ataata, ajta a'anaana." Ajta ayan ticin: "Sata'aj raaje'ica aijna i a'ati ti a'ij pua'a ti'ixaxa'a i rutaata jemi na'ari i runaana jemi."

7.11 'Ma sajta muan, ayaa xu tirata'aca ti a'ati ayan tihua'uta'ixaate'en i ruvaujsimua'a i runyuuca cime'e ticin Corbán. (Ayaa pu huataujmua'a aijna i nyuucari ticin mua'ivejri pu pirici.) Ajta ayan ticin: "Naijmi'i, a'achu nyaj caj t'ijcha'i, aij nu neri raatamua'ivejte i Dioj. Aij nu cin nyacai che'e t'ijcha'i i nyaj cin amuaatyavaire'en."

7.12 Ti pua'a hui a'ati ayan tihua'uta'ixaate'en ticin: "Corbán" ca xu che'e raata'acare'en ti ain hua'utavaire'en i ruvaujsimua'a.

7.13 Aij xu cin, seyan rúujipua i ti cin tyu'utajitaca'a i Dioj aijna cime'e i a'amuaye'ira saj seica huatátu'ire'en. Eihua xu seyan t'ijri'ire. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

7.14 T'i'iqui ajtahua'a hua'utajee i tyaite. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa. Ticin:

—Muan xu raanamua naijmi'i, sej si yau'eitaa xa'ara'ani:

7.15 Ti'iti ti a'ij i ti ti'icue'iri'i, ti pua'a a'ati raacua'ani, capu a'atzu raxana'ave'e. Capu raxana'ave'e a'ini ma pua'aque pu ma'acan. Ma ajta i ti tzajta'an ma'acan, ai pu xaa raxana'ave'e.

7.16 Muan xu rari'irejve, ri'i xu tiraanamua.

7.17 T'ij cai che'e ma'a a'atijca'a, aj pu i ain utyajrupi u chi'ita. Aj mu mi meyan tiraataihua'uri'i a'ij ti huataujmua'a aijna i nyuucari ti cime'en aijna ti raxana'ave'e i a'ati.

7.18 7.19 Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—¿Ni tzaa sacai sajta yau'eitaa xa'araa? ¿Ni tzaa sacai yau'eite saijna? Ti pua'a a'ati ti'itij huacua'ani ti ti'icue'iri'i, aijna ti raacua'ani, ma pua'aque pu e'ema'acan. Aj pu i ucaruti i ucaara'an jetze. Ajta e'eyan huiraame i chuitiraara'an jetze. Aij pu cin cai raxana'ave'e a'ini capu rájrupi i tzajta'an, i xaijnyu'ucara'ara'an jetze. —Yaa pu tyu'utaxajitaca'a aijna i Jesús.

Ajta ayan tihua'uta'ixaa ti i'i re'en naijmi'i tij na'a ti ti'icue'iri'i.

7.20 Ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Aijna ti tzajta'an aiiráninyei, ami pu xaa raxana'ave'e i tevi.

7.21 Au pu huiraaye'i i tzajta'an i tevi naijmi'i i mua'atziira'a ti a'ij pua'a e'en, ti ajta ca'anijra'a rata'aca i tevi t'ij a'ij pua'a tyu'umua'ati, t'ij tyu'ujxana'acire'en saij jamuan ti cai ratyevi'itin, na'ari jiita'a ayan huaujxana'acire'en seij jamuan ti cai cina'ara'an pueen. Au pu tzajta'an ajta huiraaye'i i mua'atziira'a ti ca'anijra'a rata'aca i tevi ti tyu'unahua'an na'ari ti tyu'ujé'ica na'ari ti cha'a na'a tyu'uxana'acire'en hua'a jamuan i ti'irii.

7.22 7.23 'Ajta au pu huiraaye'i i tzajta'an eijna ti ca'anijra'a rata'aca ti a'ati ayan ti'iti ti'ijmueira'a i ti t'ijcha'i i saij na'ari ti a'ati a'ij pua'a rijca, nusu ti seij huácuanamua. Ayaa pu che'eta na'a een ti pua'a a'ati ayan a'ij pua'a tyu'ujepe'e, na'ari ti pua'a a'ati seij anchueere'en, nusu ti pua'a a'ati a'ij pua'a ti'itejeeva, na'ari a'ujtzaahuatyahua'a, ca'in ain ayan rici i ti cai xa'api'in. Naijmi'i tij na'a ti ayan een, au pu huiraaye'i i tzajta'an i tevi. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ai pu xaa ain pueen i ti ru'uráchuaamuara'aca i tevi i tzajta'an. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Jiita'a ti seij chuejra'a japua e'ema'acan, ti ajta rá'antzaahua i Jesús

(Mt. 15:21-28)

7.24 Aj pu i Jesús á'uraa ajna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Tiro, ajta Sidón. A pu a'ahua'a chi'ita a'utyajrupi, a'ini capu raxe'eva'aca'a ti a'ati raamua'aree ti aun a'utyavaaca'a aujna. Ma'ajta'i cai, capu huatari'iristaraca'a ti huatauravaa.

7.25 7.26 Capu xaa nya'u, a'ini saij pu ca'anacan raamua'areeri'i. Jiita'a pu pueenya'a aijna ti seij chuejra'a japua e'ema'acan. Saij pu tevijra'a pueenya'a. Ayaa mu hua'atamua'amua ticin sirofencia, i

mej nu'u chiicate pueen.

Ajta ain i jiita'a, ai pu tiyaujca'a, jiiacan ti tiyaaru'u tzajta'an seijre'e. Aj pu i e'ire'enye ajna i naanajra'an. Titunutaca'a ajna vejli'i a'u ti a'utyavaaca'a ajna i Jesús. Aj pu i ayan tirajhuaviiri'i ti ru'iramuarite'en i tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa i yaujra'an.

7.27 Aj pu i ayan seij nyuucari cin tiraata'ixaa ajna i Jesús, ayan ticin:

—Miche'e anacai tyu'ucua'ani mi ti'irii. Capu ayan raavijte'e ti hua'i'ipi'i i pan ti'i chiicate huatai'ipi'ite'en.

7.28 Aj pu'i ayan tyu'utanyúu ajna i jiita'a ticin:

—Ayej xaa nya'u ti'ayajna, nyavastara'a. Aru casi'i, ti pua'a main ti'irii, ra'acahua'anan ti te'ení i pan i mesa japua, ¿ni qui macai racua'ani i chiicate i mej meesa jete e'iráuu? —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a ajna i jiita'a.

7.29 Aj pu i ayan tiraata'ixaa ajna i Jesús ticin:

—Ayej xaa nya'u tiraavijte'e patij peri tiraataxajtaca'a. Pata'aj a'ura'ani. Pu'uri huirajraa i tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa mua'ayauj.

7.30 Aj pu i á'uraa ajna i jiita'a. Ti'iqui a'ará'a u ruche. Ti'ij ain raaseij ajna i ruyauj, ti an a'ujcá'a utaatzi japua. Aj pu i ain jiita'a raamua'areeri'i ti ari huirajraa i tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa.

Jesús pu seij tiraahuaa ti cai huityajnamua, ti ajta cai tyá'anri'ire.

7.31 Ajtahua'a pu huirajraa ajna i Jesús ajna a'ahua'a Tiro. Aj pu i u a'uré'enye ajna a'ahua'a Sidón. Au pu e'ita'a a'atanye ajna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Tamuaamuata'a ti chajta'atajme. Ti'iqui aun a'ará'a ajna jaj ti jajmuaa, i mej meyan ratamua'amua ticin Galileeya.

7.32 Aj mu mi seij a'arajtii ti ti'icu'i. Capu huityajnamua ajna i a'ati. Ajta capu tyá'anri'ire. Aj mu mi rájhuaviiri'i ajna i Jesús, ti ra'ajtamuaare'en i ti ti'icu'i ti'ij tiraahuaate'en.

7.33 Aj pu i a'atzu a'imi ra'iraavi'iti ajna tyaite tzajta'a. Ti'iqui ain Jesús, i ruxite urujtya'axi'i naxaita'a i ti ti'icu'i. Ti'iqui ajta ain a chuaata'a a é'ejtzi'tze. Aj pu'i ra'antimeijri'i nyanuraara'an jetze ajna cime'e i ruijque'e.

7.34 Ti'iqui ute'e a'ujnyeeraca'a. Ajta ucayaatiraa. Aj pu'i ayan tyu'utaxajtaca'a i runyuuca cime'e ticin: —iEfata! —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a.

(Ajna i nyuucari, ayaa pu huataujmua'a ticin: “Tya'antácuuna.” Ayaa pu huataujmua'a ajna ticin: “Efata.”)

7.35 Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtaca'a ajna i Jesús, aj pu i ain huaruj i ti ti'icui'ica'a. Pu'uri xaa ajna huityanamuaara'a a'araa. Ajta, ari tyá'anri'irajcaa. Capu che'e ca'achira'aca'a i nyanuraara'an.

7.36 Ajta Jesús raata'ijmijri'i ti cai a'ati huata'ixaate'en. Ma majta, camu meyan huarij. A'achu ti caj ayan tihua'utaite'enche'e, ayaa mu che'eta caj tihua'ata'ixaate'enche'e i seica.

7.37 Mati'ij mi tyamua'a a'ij tyá'utaseij i tyaite. Meyan ticin:

—Ri'i pu ti'ijri'ire ajna i Jesús nain cime'e. Ai pu hui raayi'iti ti tihua'uhuaate'en mej mi huityanamuaara'a mua'ara'ani, ajta mej mi tyá'anri'iraj mua'ara'ani i maj cai tyá'anri'ire. —Yaa mu tyu'utaxajtaca'a.

Jesús pu tihua'umí aime i maj muaacua vi'ira ará'axcaa

(Mt. 15:32-39)

8.1 Ti'ij auj aun a'utyavaaca'a aujna Galileeya i Jesús, eihua mu tyaite tyujsaij. Camu ti'itij tichaica'a maj raacua'ani. Ti'iqui ain Jesús hua'utajee aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a.

8.2 Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Nyaanxaamiste'e amime jemi mi tyaite, a'ini pu'uri hueica xicaj tyaume maj á'ujhua'an nyaa jamuan. Camu majta ti'itij ticha'i maj raacua'ani.

8.3 Seica mu imi cura'acijxi. Aij pu cin ti pua'a nyahua'ure'itixi'in i ruche macai xi tyu'ucua'an, camu

tya'utaviicue'ira i juye japua.

8.4 Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i, ticin:

—¿A'ini ti'iri'iri pej tihua'umín ayajna a'u ti cai a'ati e'eche? —Ayaa mu tiraataihua'uri'i.

8.5 Aj pu i ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'achuni pua'amuaca sai'ipi'isin i pan?

Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Arahua'apuaca. —Yaa mu tiraata'ixaa aime.

8.6 Aj pu i raataijtaca'a maj a'ujrá'asen i tyaite a chuaata'a. Ti'iqui ra'antyi'ipi'i i pan ute'e aijna i Jesús.

Aj pu i ri'i tiraata'a i Dioj jemi, ajta ra'antitaaraxi. Aij pu i hua'ura'ipi'i i maj jamuan á'ujhua'anya'a.

Majta main, aime mu hua'ura'ipi'i i tyaite.

8.7 Majta mu hue'ité hua'apuaca tichaica'a. Ajta pu raatyahuau i Dioj jemi. Ti'iqui hua'utaj maj hua'ura'ujtaare'en.

8.8 Najmi'i mu tyu'ucuaa. Majta tyamua'a tityáaju'uxai. Ajta ava'aturaa i pan ti ra'antitaaraxi. Siciri mu jetze ra'ava'istya'axi aijna ti ava'aturaa. Arahua'apua sici pu tya'ará'a.

8.9 Majta main i tyaite i mej tyu'ucuaa, mua'ara'asica'a cumu muaacua vi'ira'a. Aj pu i ain Jesús hua'are'itixi i tyaite.

8.10 Ti'iqui atyajraa baarcu jetze, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Mati'ij mi a'ucij. Au mu a'ará'a ajna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Dalmanuta.

Aime i fariseo mu rájhuaviiri'i ti ain Jesús tihua'utaseijrate'en i maj cin a'ij tya'utaseijra

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

8.11 Mati'ij mi fariseo a e'ire'enye, majta e'eyan a'utyajhuii mej ti'ira'ihua'u'un majna i Jesús.

Maraatatése maj ca'anijra'a raata'an ti ij ain aii'rá'itzen. Maraata'huaviiri'i ti hua'utaseijrate'en i maj cin a'ij tya'utaseijra maj nu'u mi cin raamua'aree aijna ti jetzen araujca'anye aijna i Jesús, ti pua'a aun a'uve'eme aijna jemi ti ute'e e'eseijre'e ti ij ayan huarini.

8.12 Aj pu i ain cai che'e a'ij tya'anri'iraa a'araa. Ti'iqui ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—¿A'ini een cin manhuavii aime i tyaitejra'a nyej ti'iti hua'utaseijrate'en i maj cin raamua'aree a'u ti e'ema'acan i nyaj cin ti'imijhuaca?

Ajta ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Ayaa nu xaa nya'u tyaja'amue'ixaate'e muejmi, canu ti'itij amuaataseijrate'esin.

8.13 Aj pu i huaja'uhua'axi i tyaite. Ti'iqui ajtahua'a atyajraa i baarcu jetze. Aj mu mi a'ucij utavan pujme'en.

Cime'en hua'anyuua i fariseo i maj cin hua'acuanamua i tyaite

(Mt. 16:5-12)

8.14 Majta main i maj á'ujhua'anya'a jamuan i Jesús, ai mu ya'uhua'axi mej ya'arai'ipi'in i pan maj raacua'ani. Seij mu'u caj tyu'isima'a aijna i baarcu jetze.

8.15 Aj pu i ayan tihua'utaj ticin:

—Xaanamuajri'i muan. Ri'i xu'u saijna cime'e i fariseo maj rajnajchi i pan jetze ti'ij huacu'usta, sajta saijna cime'e maj majta rajnajchi i mej Herodes jamuan á'ujhua'anya'a.

8.16 Mati'ij mi a'utyajhuii mej ti'tiyurixaate'en i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Meyan ticin:

—Yaa pu aijna cin tyu'utaxajtaca'a a'ini catu pan ticha'i.

8.17 Aj pu i raamua'areeri'i a'ij mej ye'i ti'ixajtaca'a. Ti'iqui ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—¿A'ini een cin seyan ti'ixa yee sajcai pan ticha'i? ¿Ni tzaa sacai xi yau'eite, ca'in sacai xi tihuáuritejte? ¿Ni cai ti'iti a'amua jetze tasiseiri?

8.18 ¿Ni tzaa sacai ti'iseij, ca'in sacai ti'inamua? ¿Ni sacai ramua'aree?

8.19 ¿A'achuni pua'an siciri ava'aturaa i pan ti tya'avá'aturaa nyati'ij hua'ura'ipi'i i maj anxi vi'ira'a

a'asica'a i tyaite aijna cime'e ti anxivi a'asica'a i pan? —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús.

Aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Tamuaamuata'a japuan hua'apua pu ava'aturaa.

8.20 Aj pu i ain Jesús, ayan ajtahua'a tihua'uta'ihua'uri'i ticin:

—Ajta, ¿a'achuni pua'an siciri setya'avai'istya'axi saijna cime'e i ti tya'avá'aturaa i ta'arahua'apua ti ará'axcaa nyati'ij tihua'umí i maj muaacua vi'ira'a ará'axcaa?

Aj mu mi meyan tityaatanyú ticin:

—Arahua'apua siciri.

8.21 Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa aijna i Jesús ticin:

—¿Ni tzaa sacai xi yau'eite muan?

Jesús pu tiraahuaa seij ti aracuuni'icaa aujna u Betsaida

8.22 Mati'ijta mi maun a'ará'a ajna a'ahua'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Betsaida. Mati'ij mi seij e'ire'enyeyjte ti aracuuni'icaa. Aj mu mi rájhuaviiri'i aijna i Jesús ti ra'ajtamua'e'en.

8.23 Ti'iqui ain Jesús rajví'i muajca'ara'ara'an jetze aijna i ti aracun. Ya'uvi'iti pua'aque imi aujna a'u ti a'achajta'a. Ai pu ruijque'e ra'arameijraxi a ji'isaara'an jetze. Ajta ra'ava'amua'arej. Ti'iqui raataihua'uri'i ticin:

—¿Ni hui peri ma únyee?

8.24 Aj pu i ain i ti aracun, antányeerejye'ica, ayan ticin:

—Ahuii, tyetyaca nu seij. Cu xuee ciye mana'a pueen. Maj mu á'ujhua'an. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i ti aracun.

8.25 Ajta ain Jesús, ajtahua'a pu ra'araamuare a ji'isaara'an jetze i ti aracun. Ajtahua'a pu ri'i metyaunyeeraca'a. Pu'uri xaa ajna icu huaruj. Naijmi'i pu ti'iseijra'aca'a tyamua'a naa.

8.26 Aj pu i ain Jesús raataijtaca'a aijna ti aracuuni'icaa ti nu'u a'ura'ani i ruche. Ajta ayan tiraata'ixaa ticin:

—Capej utyaru'iipiche'en u chajta'a. Ni capaj pajta a'ati ixaatya'a eijna cime'e a'ij nyaj timuaahuaa.

Pedro pu raataxajtaca'a ti nu'u Jesús ain pueen i ti Dioj an ya'ujyeyjtza i ipuari japua

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

8.27 Ti'ij ayan tyuju'urij, aj pu'i Jesús, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a, au mu a'ará'a a'u ti a'uchajta'atajme, ajna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Cesarea de Filipo. Juye jetze mu auuju'ucaa. Ti'ij i ayan tihua'utaihua'uri'i aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin:

—¿A'iqui meti'ixa i tyaite yee a'ataani nyaj pirici inyaa?

8.28 Aj mu mi meyan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Seica mu meyan ti'ixa ticin muaa paj pain pirici aijna i Juan ti hua'amuai'ihuaca'a, majta seica meyan ticin paj ain pirici i Elías. Majta seica, meyan ti'ixa ticin paj nu'u ain piji'irici saij i ti ti'ityejvee i Dioj jemi. —Yaa mu tiraata'ixaa.

8.29 Ti'ijta'i ain ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—Ari muan, ¿a'ini tyajamua'amitejte'e a'ataani nyaj pueen inyaa?

Ti'iqui ayan tyu'utaxajtaca'a aijna i Pedro, ticin:

—Muaa paj ain piji'irici aijna i mej meyan ratamua'amua ticin i Ciriistu'u, i ti Dioj an ya'ujyeyjtzaa i ipuari japua. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Pedro.

Jesús pu raataxajtaca'a ti nu'u huami'ini

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

8.30 Aj pu i ain hua'uta'ijmijri'i maj cai a'ati ixaatya'a.

8.31 Ti'iqui a'utyeyche ti tihua'umua'aten. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ti ain rusaj, i ti ajta tyaata'a jetze

airaanye, ai pu nu'u eihua rajpueitzi a'ame. Ajta ti nu'u ayan ruxe'eva'a a'ame maj cai raxe'eva'a mua'aju'un i maj Israel jetze ajtyama'acan, majta i maj va'acan cin títyatati u teyujta'a, majta aime i mej te'eyu'uxaca. Najmi'i mu nu'u cai raxe'eva'a mua'aju'un. Ajta ayan tihua'uta'ixaa maj nu'u raaje'icatan. Tí'ij nu'u huami'in, aj pu ijta'i huatarujsin hueica xicajra'a tzajta'a.

8.32 Tyamua'a pu tihue'ixaa a'ahuaritaacan cime'e. Ajta ain i Pedro, ai pu ra'iraavi'iti ayée. Aj pu'i tiraatixaatya'ajraa ti nu'u cai ayan ti'itaura'acare'en.

8.33 Ma ajta ain Jesús, ai pu ruhuarita'a a'achaacajraa. Hua'useirajraa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Aj pu i ain i Pedro titya'axi. Ayan ticin:

—Aricu. Ajtára'a inyeetzi jemi, mi pej peyan tí'ixaxa'a tij aijna i tiyaaru'u. Muaa paj cai peyan tí'imua'atze a'ij tij tí'ijxe'eve'e i Dioj silu a'ij mej tí'ijxe'eve'e i tyaite.

8.34 Tí'iqui Jesús hua'utajee aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ajta i tyaite. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ti pua'a a'ati raxe'eva'a ti nyajamuan á'ucha'acanye'en, ayaa pu ruxe'eve'e ti cai che'e ayan rijca a'ij ti rusaj tí'ijxe'eve'e. Ma ajta, ti pua'a a'ati á'ucha'acanye'en nyajamuan, ayaa pu ruxe'eve'e ti rajpueitzi a'ara'ani ruxe'evi'ira'a cime'e. Ajta ti pua'a ain huami'ini, capu a'ij i'irini.

8.35 Ayaa nu tyajamuaata'ixaate'esin. Ti pua'a a'ati tyu'utesi'ira'a ti cai huami'ini, auche'e pu mi'ini aijna i a'ati. Aij pu á'ujisin i ruxaijnyu'uca ti auj ruuri. Ma ajta, ti pua'a a'ati huami'ini aijna cime'e ti á'ucha'acanye'en nyeetzi jamuan, na'ari aijna cime'e i nyuucara'ara'an i Dioj, ai pu ajtahua'a huatarujsin. Ajtahua'a pu ratyauni i ruxaijnyu'uca ti auj ruuri.

8.36 Ajta, ti pua'a a'ati tyu'umue'itin najmi'i tij na'a ti iian tí'iseijre'e chaanaca japua, ¿a'iqui tiraatyava'iri aijna ti raamue'iti ti pua'a ain ya'uraini i ruxaijnyu'uca ti auj ruuri? Capu tí'iti a'ij tiraatyava'iri, ¿ni cai?

8.37 ¿Ni cai a'ij tí'iri'iri ti huaujnana i ruxaijnyu'uca ti ari ya'urai aijna cime'e i ti tí'ijchaica'a? Capu a'atzu a'ij tí'iri'iri, icu.

8.38 Ayaa nu nyajta tyaja'amue'ixaate'e. Aijna i tyaitejra'a, eihua mu autyajturaa i Dioj jemi. Ayaa mu e'en i Dioj jemi matij aime i mej tí'ixana'acira'a jíta'a jamuan. Ti pua'a seti'itevi'ira'a saijna cime'e mej ramua'aree i tyaite sej nyajamuan á'ujhua'an, na'ari mej ramua'aree ti a'amuaranajchi i nyenyuuca, ti pua'a seyan tí'itevi'ira'a hua'a jemi, aj nu nyajta inyaa i nyej nyajta tyaata'a jetze a'iraanye, nyaa nu neyan che'eta nyana'a tí'itevi'ira'a na'ame muejmi jemi. Neti'itevi'ira'a nu na'ame muejmi jemi ajna xicajra'a jetze nyati'ij nyajtahua'a yatanyén iian chaanaca japua. Va'acan nu cin tí'ityavaa na'ame jemin i Dioj ti niya'upua ajna nyati'ij yatanyen hua'a jamuan i mej tí'ivaire'e tajapua i Dioj jemi.

Tí'ij Jesús saique huataujseijrataca'a hua'a jemi i maj hueica

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

9.1 Ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayej xaa nya'u tí'ayajna, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Seica i mej ya huatyáuu ayajna, ai mu cai xi cui'ini hasta mana'a cai anacai raaseij tí'ij yatanyen i Dioj tí'ij tyu'utajta iian chaanaca japua i rumuare'eri'ira'a cime'e.

9.2 Tyauma'acaa a'achu cumu arájsevi xicaj, aj pu'i ain Jesús an a'ujnyéj jiri japua. Aimej pu a'uvf'iti aijna i Pedro, ajta i Jacobo, ajta i saij, aijna i Juan.

Ajta e'eyan saique huaujruu aijna, a mu a'unyéjnye'erica'a.

9.3 Tatzavi'in pu cin seijra'acaa aijna i Jesús. Tyamua'a pu tyu'utyacueinaraca'a i ciixura'ara'an. Yaa pu eenya'a seijra'acaa tij seeri. Iian chaanaca japua capu ma'a a'ati ti raayi'iti ti ciixuri tyu'uja'usin tí'ij ayan tí'ijcucenavi'i a'ara'ani.

9.4 Majta aime huaseij aijna i Elías ti ajmi'i tí'ixajtacara'a i Dioj jetze ma'acan, majta maijna i Moisés tyaacan. Ai mu tí'ixajtacaa maijna jamuan i Jesús.

9.5 Aj pu i ain Pedro, ayan tiraata'ixaa aijna i Jesús. Ayan ticin:

—Maestru. Xa'apí'in pu naa tyaj ya huatyáuu teyajna. Tiche'e hueicaca huataahua inaamua. Saij ti mueetzi huaci'iti, ajta seij aijna i Moisés, ajta i saij aijna i Elías. —Yaa pu tyu'utaxajta'a aijna i Pedro. 9.6 A'ini aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a i Jesús metyu'utatzin huapí'i. Ajta ain Pedro, capu ra'amitejtya'acaa a'ij ti ye'i tyu'utaxaj.

9.7 Tí'iqui jaitiri a'acávi'irixi hua'a japua. Hua'a tzajta'a pu rájrupi. Aj mu mi raanamujri'i ti a'ati ayan tyu'utaxajta'a, ticin:

—Ai pu niyauj piri'ici i nyej rachu'eve'e. Xaanamujri'i saijna. —Ayaa pu tyu'utánamujre.

9.8 Mati'ij muaanyéerajraa nain japua, capu che'e a'a a'atijca'a. Ai pu'u a'utyavaaca'a hua'a jamuan aijna i Jesús. Aj mu mi a'ucij.

9.9 Mati'ij e'iicaju'uca, ai pu tihuéijca aijna cime'e maj cai a'ati ixaatya'a a'ij mej tyu'useij, a'ini seica mu nu'u raaje'ícatan aijna ti ajta tyaata'a jetze ajtyama'acan. Tí'ij nu'u huami'in, aj pu nu'u ijta'i huatarujsin. Aj pu nu'u i huatari'iristari maj raataxaj.

9.10 Aij mu cin, aviitzi cin tí'ixajta'aa a'ij mej tyu'useij. Ayaa mu tyu'urihua'uraca'a a'ij ti huataujmua'a eijna ti cin ayan yee tí'ijtahua'a nu'u huatarun i ti m'i'ini.

9.11 Aj mu mi meyan tiraataihua'uri'i i Jesús ticin:

—Aime i mej te'eyu'uxaca, ¿a'ini een cin meyan tí'ixaxa'a ti anacai ya uve'enyajsín aijna i Elías?

9.12 Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayej xaa nya'u tí'ayajna. Aijna Elías anacai pu ain ye uve'enyajsín. Ai pu nain tí'ijajcuare'en. Nyajta inyaa, niche'e a'atzu tyajamuaataihua'u. ¿A'ini tya'axa i yu'uxari jetze aijna cime'e i nyej nyajta tyaata'a jetze a'iraanye? Ayaa pu tya'axa nyaj nu'u eihua rajpueitzi na'ame. Majta nu'u na'axaahuari'ira mua'aju'un.

9.13 'Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Pu'uri ye uve'enye aijna i Elías. Pu'uri ayan tya'arauraste a'ij ti ye'i te'eyu'usi'ihuaca'a aijna yu'uxari jetze. Seica mu meyan a'ij pua'a raaruuren a'ij mej ye'i tí'ijxe'eve'e.

—Yaa pu tyu'utaxajta'a aijna i Jesús.

Ajta á'uraa aime jamuan, aijna i Pedro, ajta i Jacobo, ajta aijna i Juan.

Jesús pu tiraahuaa i pa'ari'i ti tiyaaru'u tzajta'an seijra'acaa

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

9.14 Mati'ij u e'ire'enye a'u ma e'ij e'enya'a i seica i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, mati'ij mi hua'useij maj eihua e'etyujsaira'acaa i tyaite hua'a jamuan maijna i seica. Aime mu majta huaseij i mej te'eyu'uxaca teyujta'a. Ai mu meyan tyu'urihua'uraca'a. Majta mu tin nínyu'ucacuca'a.

9.15 Majta main i tyaite, mati'ij raaseij aijna i Jesús, eihua mu huataujtyamua'ave. Mati'ij mi a'uruáachajraa jemin mej mi raataatajte'en.

9.16 Tí'iqui ain ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Tí'itajni cin setyu'urihua'u?

9.17 Aj pu i saij ti a'utyavaaca'a hua'a tzajta'a, ai pu ayan tyu'utaxajta'a ticin:

—Maestru, yaa nu rave'evi'iti i niyauj, tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'e. Aijna i tiyaaru'u, ai pu cai rata'aca ti huatanyuuni,

9.18 a'ini a'anaj ti na'a ti ain tiyaaru'u rájviivi'i, ajta aya'arajraini a chuaata'a. Ajta eihua aijjaamíscue'ira'a a'aye'i aijna i pa'ari'i. Ajta ancurá'ujci'imáa i rutamej cime'e. Ajta huatyaciyaaxari nain japua i rutzajta'a. Nu'uri hua'utahuaviiri'i i maj mueetzi jamuan á'ujhua'an maj raatamuarite'en maijna i tiyaaru'u. Ma majta main, camu raayi'itihua'a mua'araa. —Yaa pu tiraata'ixaa aijna i a'ati.

9.19 Aj pu'i ayan tyu'utanyúu aijna i Jesús, ticin:

—¿Ni tzaa sacai raayi'iti muan? ¿Ni sacai xii tya'atzaahuate'e? ¿A'achuni pua'an ninye'ira'a ruxe'eve'e nyej a'amua cime'e huáviicue'ire'en sej si huáurityejte'en? —Yaa pu tyu'utaxajta'a aijna i Jesús.

Aj pu i ayan tyu'utajta'a ticin:

—Ma sa'ave'evi'itichi mi pa'ari'i.

9.20 Aj mu mi aa ye'ev'e'evi'iti. Ajta ain i tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa i pa'ari'i, ti'ij ain huaseij i Jesús, ai pu raatyaca'atzixi i pa'ari'i. Aj pu i aitave a chuaata'a. Ti'iqui pi tavaijtzixi, áijjaamíxcue'ira'a.

9.21 Aj pu i Jesús ayan tiraataihua'uri'i aijna i taatajra'an i pa'ari'i ticin:

—¿A'achuni ari a'atee ti ayan tíjruure?

Ajta ain taatajra'an ayan tyu'utanyúu ticin:

—Tij na'a ti pa'ari'istaca'a.

9.22 Ajta aijna i tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa, eihua pu an ya'ujipua taij tzajta'a, ajta a jaata'a ti'ij raaje'ica. Ti pu'a paraayi'itihua'an paj tiraahuaate'en, tá'ancu'uvajxi'i, pajta taatavaire'en. —Yaa pu tyu'utaxajta'a aijna taatajra'an.

9.23 Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Naijmi'i pu ti'iri'iri jemin i ti tya'atzaahuate'e.

9.24 Aj pu i ain taatajra'an i pa'ari'i ayan ti'ihuaujyeinyaca'a ticin:

—Netya'atzaahuate'e inyaa. Naatavaire'e nyata'aj eitze'e tya'antzaahuate'en. —Yaa pu tyu'utaxajta'a.

9.25 Aj mu mi ajtyáxiraca'a eihua i tyaite maruáchijmá'a. Ti'ij ain Jesús hua'useij, aj pu'i ra'ajtya'axi i tiyaaru'u ti pa'ari'i tzajta'a seijra'acaa. Ayan ticin:

—Muaa tiyaaru'u paj cai huiityajnamua, paj cai atányuuve, ayaa nu ti'imue'ijte'e, paj raatatuani mi pa'ari'i. Capej che'e tzajta'an utyaru'iipiche'en.

9.26 Aj pu i huajijhuaca'a aijna i tiyaaru'u. Tyamua pu raatyaca'atzixi aijna i pa'ari'i ca'anin cime'e. Aj pu'i huirajraa i tzajta'an. Ajta ain i pa'ari'i, aa pu'u qui auca'iti a'araa. Xuee ti cuj huami'i. Aij mu cin meyan ti'imua'atzijca'a i tyaite ti ayan nu'u huami'i.

9.27 Ma ajta'i cai capu. Jesús pu ra'ajv'i muajca'ara'ara'an jetze. Aj pu'i ra'ajjáj. Ti'iqui huatyeechaxi aijna i pa'ari'i. Aj mu mi a'ucíjxi naijmi'i.

9.28 Ti'iqui Jesús chi'ita utyajrupi, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Mati'ij mi aviitzi cin tiraihuau'uri'i aijna i Jesús, meyan ticin:

—¿A'ini een cin tyacai raayi'itihua'a ta'araa tyej teyan raatamuarite'en aijna i tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa?

9.29 Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sata'aj seyan raatamuarite'en saijna i tiyaaru'ujra'a, ayaa pu tyú'ujxe'ev'e'e saj raatyajhuauni i Dioj jemi, sajta ru'itzi'iva'a.

Jesús pu ajtahua'a raataxajta'a ti nu'u huami'ini

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

9.30 9.31 Mati'ij mi a'ucij. Au mu a'ará'a ajna a'ahua'a u Galileeya. Ajta ain i Jesús, ai pu tihua'amua'atyahua'a aviitzi cime'e i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ayaa pu aijna cin huarij a'ini capu raxe'eva'aca'a maj raamua'aree i tyaite a'u ti a'ij een. Ayaa pu tihue'ixaatya'aca'a ti nu'u a'ati cime'en tyu'utatuire'esin aijna ti ajta tyaata'a jetze a'iráanye aime jemi i tyetyaca. Aj mu nu'u mi raaje'icatan. Aru hueica xicajra'a jetze pu huatarujsin, ruuri pu nu'u ajtahua'a a'ame.

9.32 Majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a, camu yau'eitaa mua'araa a'ij ti tihue'ixaatya'aca'a. Majta ti'itziinya'acaa. Camu á'ujca'anyajca'a maj raatahuavii ti hua'uta'ixaate'en tyamua'a naa a'ahuauritaacan cime'e. Mati'ij mi a'ucij.

Cime'en i a'ati ti nu'u eitze'e ruxe'ev'e'e i Dioj jemi

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

9.33 Au mu a'ará'a a'ahua'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Capernaum. Mati'ij mi chi'ita utyajrupi. Aj pu i Jesús ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ti'tajni a'ij setyu'urihua'uraca'a ajna juye jetze?

9.34 Camu huatanyúu, a'ini meti'itevi'ira'aca'a aijna cime'e mej tyu'urihua'uraca'a maijna cime'e ticin

a'ataani eitze'e ruxe'eve'e aime.

9.35 Aj pu i a'ujyeijxi ajina i Jesús. Ti'iqui hua'utajee i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ti pua'a a'ati ayan tira'aranajchi ti ain puéenyen ti eitze'e va'acan cin ti'ityávaaca, ai pu ruxe'eve'e ti ain puéenyen ti eitze'e cilenya'acan cin ti'ityávaaca. Ruxe'eve'e ti hua'utyavaire'en najjmi'ica i tyaite.

9.36 Aj pu i pa'ari'i auvi'iti. A e'ita'a ya'utara a'u mej e'ere'eti i seica. Aj pu i ra'ave'evii i múutze'en. Ti'iqui ayan tihua'uta'ixaa ticin:

9.37 —Ti pua'a a'ati ra'ancure'evi'itin nyeetzi jetze ma'acan seij i pa'ari'i tij ajina, ajina tevijra'a ajta necha'ij inyeetzi. Ajta ain i tevijra'a, capu inyeetzi na'a ancure'evi'iti silu ajta pu ra'ancure'evi'iti i Dioj, i ti nyaja'utajitaca'a nyej yatanyén.

Cime'en ajina ti cai ta jemin nyuu, ai pu nu'u ajta tyejmi jetze ajtyama'acan

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

9.38 Ajta ajina i Juan, ai pu ayan tiraata'ixaa ajina i Jesús ticin:

—Maeestru, seij tu huaseij ti hua'amuaritya'acaa anyuucajtze'en cime'e i tiyaaru'u i maj hua'a tzajta'a seijra'acaa i tyaite. A'ini capu á'ucha'acanya'a tajamuan, aij tu cin raata'ijmijri'i ti cai ayan rijca. —Yaa pu tiraata'ixaa ajina i Juan.

9.39 Aj pu i ain Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Caxu seyan ti'ira'ijmijra. Ti pua'a a'ati ayan rijca i maj cin a'ij tira'utaseijra, ajina i a'ati pu xaa á'ucha'acanya'a a'ame nyajamuan. Ajta ain, capu a'anaj a'ij pua'a ti'inyaxáata a'ame.

9.40 Ti pua'a ajina i a'ati cai tajemin nyuu, ai pu xaa tavaire'e ityejmi.

9.41 Ayaa nu xaa nya'u tyaja'amue'ixaate'e, a'ati ti na'a, ti pua'a ain cij caj tyajamuaata'an i jaj saj huaye'en ajina cime'e saj nyajamuan á'ujhua'an, Dioj pu xaa tiraatanajchite'esin ajina i a'ati.

Cime'en i ti caj ai japua cájveti ti pua'a auutá'itzeen i Dioj jemi

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

9.42 'Na'ari pua'a a'ati ti na'a, ti pua'a ain i a'ati a'ij pua'a tiru'utyériira pa'ari'i ti cile'en, ti ajta na'atzaahuate'e inyeetzi tij ajina, eecan pu pueijtzi tichesin ajina i a'ati japua. Capu ayan rajpueitzi a'ame'enche'e ajina i a'ati ti pua'a anacai mu ra'acávi'ire'en i tetej sa'unijra'a ti ve'e, majta e'eyan ra'atyajraini a jaata'a.

9.43 'Mat'i'ij autyaturan i Dioj jemi, seica mu meyan rujetze tyu'ujpua'ajte'en. Ayaa nu ti'imue'ixaate'e, ti pua'a peyan jetzen tiru'ujpua'ajte'en i amuajca'a pajina cime'e i paj cin autyajturaa i Dioj jemi, ayaa paj huarini. Para'antiveijche i amuajca'a, pej pi seij pana'a cin a'utyaturan i amuajca'a ajna ti e'esiejre'e i Dioj, ajna paj a'aruuri pua'ame jemin. Na'ari pacai peyan huarini, hua'apuaca paj cin a'utyaruti i a'amuájca'a ajna a'ahua'a a'u paj antipua'ari, a'u ti cai a'ari'iri ti ra'uje'ica i tajj.

9.44 Au mu cai a'acuí'ini i chu'inute i maj muaatyaci'isin. Capu ajta a'anaj á'ami'ive i tajj.

9.45 9.46 'Na'ari ti pua'a peyan mua'a jetze tiru'ujpua'ajte'en muaiica pajina cime'e i paj autyajturaa i Dioj jemi, ai pu ajta muaatyava'iri pej ra'ataveijche pamijna muaiica. Eecan pu muaatyava'iri paj muua a'utyaturan seij cime'e i aiica ajna ti e'esiejre'e i Dioj. Na'ari ti pua'a pacai peyan huarini, amá papu'u a'umej a'u ti Dioj an muajá'ujisin a'u ti a'ataa. Capu timuaatyava'iri paj hua'apuaca cin a'ume'en aujna a'u ti cai a'anaj ri'iri paj ra'uje'ica i tajj, ajna a'u maj cai a'anaj a'acuí'ini i chu'inute i maj muaatyaci'isin. Capu ajta a'anaj á'ami'ive i tajj.

9.47 9.48 'Na'ari ti pua'a muua a jetze paru'ujpua'ajte'en mua'a ji'i pajina cime'e i paj cin autyajturaa i Dioj jemi, aítátichi. Eecan pu timuaatyava'iri pej pi peyan a'utyarute seij cime'e mua'a ji'i ajna chajta'a a'u ti tie'ijta i Dioj. Ma ajta, capu ti'itij a'ij timuaatyava'iri paj hua'apuaca á'ij'isijmá'a paun a'utyarute ti pua'a peyan eenye'en au pu muajá'ujisin aujna ti a'ataa, a'u maj cai a'anaj a'acuí'ini i chu'inute maj

muaatyaci'isin, ajta capu a'anaj á'ami'ive i taij.

9.49 'Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Naiimi'i xu rajpueijtzi xa'aju'un, muan mi sej nyajamuan á'ujhua'an sej si seyan titeetyaturan tyamua'a naa uraré'enyen i rutzajta'a.

9.50 Ayaa pu ti'ivaire'e aijna i unaj ti ti'iti t'icacaren. Ma ajta, ti pua'a huatyáru'una aijna i unaj ti'ij rajxi'ini i ta'ancacá, a'ini auj ti'iri'iri ti'ij ajtahua'a ancacáa a'ara'ani. Capu che'e a'ij ti'iri'iri. Eijna i nyuucari i nyej á'amue'ixaate'e, ayaa pu che'eta ti'ivaire'e mnejmi tzajta'a tij i unaj. Che'e ain amuajcacaren a'amua tzajta'a ti ij ri'i amuaaruuren. Ri'i xu'u titya'ujmuajtya i rutzajta'a. Ri'i xu'u sajta a'ahuajmua'aree rujimua'a sana'a.

Cime'en i maj huataujtuaa i maj naimi'i á'ujhua'anya'a

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

10.1 Jesús pu huiirajraa aujna u Capernaum. Ti'iqui aun a'ará'a ajna a'ahua'a Jerusalén. Ayuu pu pujme'en á'ucha'acanya'a ayun jetze i jatya'ana jetze i Jordán. Majtahua'a mu tyujsaij i tyaite a'u ti a'utyavaaca'a i Jesús. Ajta ai pu e'eyan a'utejche ti tihua'umua'aten a'ij ti ari ti'ijri'irajcaa.

10.2 Aj mu mi seica e'ire'enyen. Fariseo mu pirici aime. Ai mu t'itesa'acaa mej meyan ca'anijra'a raata'an ti ij aiirá'itzen aijna i Jesús. Aij mu cin meyan raataihua'uri'i ti pua'a nu'u ain ayan ti'ita'aca ti a'ati ma ruuraini i ru'ij.

10.3 Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—¿Ti'itaani amuaataij aijna i Moisés tyaacan?

10.4 Aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Ai pu hui Moisés tyu'uta'a ti papee raatapijte'en i ti cin a'ati ma ruuraini i ru'ij. —Yaa mu tyu'utaxajtaca'a.

10.5 Ti'iqui Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—A'ij xu pua'a tirajtyau i rutzajta'a. Moisés pu tyu'uta'a ti a'ati ma ruuraini i ru'ij. Ai pu xaa ayan papee raatapijte'en aru capu ayan tiraata'a ruxé'evi'ira'a cime'e. Ai pu'u een cin huarij aijna a'ini ayaa xu ti'ijxe'eva'acaa sana'a rujimua'a.

10.6 Ma ajta, ti'ij Dioj raatyataahuaca'a i chaanaca tyajapuan yen seijre'e, "ai pu nu'u aime huataahuaca'a i tyaata'a jamuan i jiita'a."

10.7 "Aij pu cin ain tyaata'a ma huaúuhua'axijsin i ruvaujsimua'a. Ru'ij pu nu'u jamuan a'utyaváa a'ame.

10.8 Mati'ij mi meyan eenya'a mua'aju'un i maj hua'apua, cumu saij pu'u i tevi." Camu che'e hua'apua, silu saij pu'u.

10.9 Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Dioj pu ayan tiraaxajtaca'a ti saij na'a i tevi. Aij pu cin, capu ayan tiraavijte'e sej seyan ma tihuaúuhua'anan i ru'istyamua'a, papee sahua'utapiite'en i cínastyamua'ame'en. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús.

Ti'iqui á'uraa, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a.

10.10 Mati'ijtahua'a mi chi'ita a'utyajrupi, majtahua'a mu meyan tiraataihua'uri'i aijna cime'e i papee ti cin a'ati ru'ij ma uuraini.

10.11 Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ti pua'a a'ati ru'ij ma uuraini, ai pu ti'ixana'acire'en ti pua'a e'eyan seij ancure'evi'itin i jiita'a. Aij pu cin autyaturaasin jemin i ru'ij i ti ma rúujisin.

10.12 Na'ari ti pua'a jiita'a rucin ma uuraini, ai pu ajta ti'ixana'acire'en ti pua'a ajta e'eyan seij antyaanaxca i tyaata'a. Ai pu ajta autyaturaasin jemin i rucin i ti ma rúujisin.

Jesús pu ri'i hua'utyajtuaa i ti'irii

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

10.13 Mati'ij mi ti'irii ayauvi'itiche i Jesús ti'ij hua'ajtamua'ren. Aj mu mi main i maj Jesús jamuan

á'ujhua'anya'a, ai mu hua'uta'ijmijri'i i ti'irii maj nu'u cai huaja'uve'evi'iticare'en.

10.14 Ti'ij Jesús hua'useij a'ij mej ye'i rijcaa, ai pu huatanyu'ucaca'a. Ti'iqui ayan tihua'uta'ixaa ticin:
—Miche'e yej huave'ere'enyetje'en mi ti'irii inyeetzi jemi. Matij mana'a pua'amua i maj á'ujca'ane ti Dioj tihua'utaijte'en, najimi'i mu meyan e'en matij i ti'irii. Aij nu cin neyan tyaja'amue'ixaate'e. Caxu hue'ijmijra.

10.15 'Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Naa pu hua'ase mi ti'irii ti tihua'utaijte'en i Dioj. Ti pua'a a'ati raxe'eva'a ti a'utyarute aujna a'u ti Dioj tie'ijta, ayaa pu ruxe'eve'e ti ayan che'eta na'a raxe'eva'a ti tiraataijte'en i Dioj tij seij pa'ari'i, mi ti yaa seijre'e. Na'ari cai, capu a'ana'j a'utyaruti aujna aijna i a'ati.

10.16 Aj pu i ain Jesús hua'ancure'evi'iti i ti'irii. Saxu'ijme'en pu ancaujtistyajxi i rujetze. Ajta hua'ava'amuaraxi, aj pu'i raatyahuau i Dioj jemi ti'ij ain hua'uchain. Ti'iqui á'uraa aijna i Jesús.

Tyamuéij ti chijtyaani pu tyu'utaxajtaca'a jamuan i Jesús

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

10.17 Ti'ij Jesús ari huirama'aca, saij pu ave'ere'enyete, taichijma'a. Aj pu i titunutaca'a vejripuan i Jesús. Ti'iqui ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—Maeestru, nyaa nu ramua'aree pej ri'i ti'itevi. ¿Ti'itajni a'ij ruxe'eve'e ti ayan naaci'iti nyej ruuri na'ara'ani i Dioj jemi tij na'a rusen cime'e mati'ij a'itaci'nye a chuaata'a i mej meri huacuii?

10.18 Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—¿A'ini een cin peyan ti'inyaxa yee nyaj ri'i ti'itevi? Saij pu'u seijre'e ti ri'i ti'itevi, ai pu ain pueen i Dioj.

10.19 Muaa paj peri ru'umua'aree a'ij ti tyu'utajjtaca'a i Dioj. Ayaa paj eenye'en: "Capaj ti'ixana'acira'a." Ajtahua'a seij, ayan ticin: "Capej ti'ityacui'ica." Ajtahua'a eijna ti ayan ticin: "Capej ti'inahua'a." Ajta saij ti ayan ticin: "Capaj a'ati hue'itzi cin ti'ixaatya'a." Ajta ayan ticin: "Capaj a'ati tzajrajmua'a." Ajta ayan ticin: "Para'atzaahuatya'a a'ataata, pajta a'anaana." Ai pu ain pueen i ti raataijtaca'a i Dioj.

10.20 Aj pu ain a'ati ayan tiraata'ixaa ticin:

—Maeestru, cime'en i paj pauchan raataxajtaca'a, nain nu cin tya'aste i nyuucari nyatij nyana'a tyu'uvé'ese.

10.21 Ti'ij raaseij, ri'i pu tya'utyaujmua'a i rutzajta'a aijna i Jesús. Aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ti'iti pu auj mua'ataraate'e paj cai xi cin tya'ara'aste. Aricu. Nain tyu'utuá i pej tí'ijcha'i. Pata'aj hua'ura'ate'en i tumin i maj cai a'ij ti'ijviicue'i. Ti pua'a peyan huarini, eihua paj ra'ancura'asin aujna a'ahua'a u tajapua. Chijtyaani paj pueenya'a pua'ame aujna ti e'eseijre'e i Dioj. Ajta pata'aj mu a'arajra'ani pej pi nyeetzi jamuan á'ucha'acanye'en.

10.22 Ti'ij raanamujri'i aijna i nyuucari, ti'ij i utyaavatzi i tzajta'an. Huataujxaamijte a'ini eihua pu tí'ijchaica'a. Ti'iqui á'uraa aijna i a'ati.

10.23 Aj pu i Jesús ruhuarita'a a'anyeerajraa. Ajta ayan tihua'uta'ixaa i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin:

—Tyamua'a pu tihua'amua'ere'iste'e maj a'utyarute aujna ti e'eseijre'e i Dioj i chijtyaani. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús.

10.24 Aj pu i utyaavatzi i hua'a tzajta'a aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a aijna cime'e a'ij ti tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús. Ajtahua'a ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Niyaujmua'a, tyamua'a pu tihua'amua'ere'iste'e i mej eihua tí'ijcha'i. Eihua pu hua'a jetze ruxe'eve'e i maj caj tí'ijcha'i. Aij pu cin muare'eri maj maun a'utyarute aujna ti e'eseijre'e i Dioj.

10.25 Capu xaa nya'u ayan muare'eri ti anajra'ani cameeyu'u ti'iti pi'ise'e jetze, tij i chijtyaani ti a'utyarute ajna ti e'eseijre'e i Dioj.

10.26 Mati'ij raanamujri'i, eecan mu a'ij tira'utanamujri'i. Aj mu mi ti'ityurihua'uri'i rujiimua'a. Meyan ticin:

—Ti pua'a ayan ti'ayajna, ¿ai ta'uj na'a ti'iri'iri ti a'ati aun a'utyaturan i Dioj jemi? —Yaa mu

tyu'utaxajtaca'a.

10.27 Ajtahua'a Jesús hua'useij. Ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Aime jemi i tetyaca, capu xaa a'ij ti'iri'iri. Ma ajta, ai pu raay'iiti i Dioj. Nain cime'e pu jemin ti'iri'iri.

10.28 Aj pu i ain Pedro a'utyejche ti raata'ixaate'en. Ayan ticin:

—iTavastara'a, ma'acui xaa!, nain tu tyeri tyaja'urai i tyej ti'ijchaica'a tyej ti á'ujhua'anye'en a'a jamuan. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Pedro.

10.29 10.30 Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ti pua'a a'ati ti'iti a'uraini inyeetzi jemi, na'ari jemin i nyuucari ti cin huaujajcuare'en i Dioj jemi, ti'iti ti na'a ti ya'uraini, ai pu mijmu eitze'e ancura'an ti'ij auj ruuri iiyan chaanaca japua. Ti pua'a saij na'a i ti ya'urai, ayaa pu che'eta na'a ra'ancura'asin a'achu cumu anxite ti'iti ti a'ij, ti pua'a chi'i, na'ari a'atzimuá na'ari cu'utzimuá na'ari juutzimua'ame'en. Ajta ayan hua'ancure'evi'iti rutyaitestyamua'a, aime rutaata na'ari runaana nusu ru'ij, na'ari ruyaujmua'a. Ajta pu ra'ancura'asin i chuej maj japuan vaujse i tyaite. Nain pu ty'a'ancura'asin. Ajta rajpueitzi a'ame. Aru capu amin a'ij. Ti'ij ain a'utyarute aujna Dioj ti e'esejre'e, Dioj pu raata'asin ti ruuri a'ara'ani jemin tij na'a rusen cime'e.

10.31 Ajta ayen ti cime'en yee:

—Mamui'i i maj vivejme'en cin títyatati'ijii, ai mu cileenye'en cin títyatatyá'a mua'aju'un. Majta mui'iti i maj cileenye'en cin títyatati'ijii, ai mu vivejme'en cin títyatatyá'a mua'aju'un. Ayej xaa nya'u te'eme. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

Jesús pu ajtahua'a raataxajtaca'a ti nu'u huami'ini

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

10.32 Ti'iqui á'uraa i Jesús, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a. An mu a'ucij a'ahua'a Jerusalén. Ajta ain i Jesús, ai pu anacai huama'acaa. Eihua mu rutyamua'ava'acaa i seica. Majta ti'itziinya'acaa i maj hua'a cujta'a huaju'uca'a. Ti'iqui ajtahua'a Jesús hua'utajee rujiime'e. Aj pu i autyejche ti tihua'uta'ixaate'en a'ij ti ti'itij raruuren.

10.33 Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Casi'i, xaanamuajri'i muan. Tu'uri a'uju'un anna Jerusalén. Saij pu tyu'utatuire'esin i nyacime'en, i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye aimej jemi i mej tihue'ijte'e teyujta'a, ajta aimej jemi i mej te'eyu'uxaca. Ai mu tyu'uta'asin maj naaje'ica. Aj mu mi main tyu'utatuire'esin aimej jemi i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan.

10.34 Mati'ij mi na'axaahuari'ira mua'aju'un, majta naatyavaaxi'in. Majta nyatyetzitzi'ica'imuaxi'in i nyajjetze. Majta naaje'icatan. Nyati'ij hui huami'ini, hueica xicaj tzajta'a nu nyajtahua'a a a'itamé hua'a tzajta'a i mi'ichite.

Ai mu raatyahuau a'ij mej ti'ijxe'eve'e aijna i Jacobo, ajta aijna i Juan

(Mt. 20:20-28)

10.35 Aj mu mi ajtyáxiiraca'a Jesús jemi aijna i Jacobo, ajta aijna i Juan. Ai mu main pueen yaujmua'ame'en aijna i Zebedeu. Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Maestru, ayaa tu ti'ijxe'eve'e pej peyan huarini a'ij tyej ye'i ti'imuaatahuaviira. —Yaa mu tyu'utaxajtaca'a.

10.36 Aj pu i Jesús ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ini seti'ijxe'eve'e nyej neyan huarini mvejmi cime'e? —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a.

10.37 Aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Ahuii, ayaa tu ti'ijxe'eve'e ajna xicajra'a jetze pati'ij yatanyen pej titaataijte'en iiyan chaanaca japua. Pata'aj taata'an tyej uhuáraasixi'in saij a'iriita'a, ajta saij autata'a. —Yaa mu tyu'utaxajtaca'a.

10.38 Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Muan, caxu ramua'aree a'ij sei ti'tij eenya'a huahuau. ¿Ni seyan ra'aviicue'i saj rajpueitzi xa'ara'ani nyatij inyaa tirajpueitzi na'ame? ¿Na'ari sacai ra'aviicue'i i tyaite maj a'ij pua'a amuaaruuren muejmi matij majta a'ij pua'a ti'inyaruure inyeetzi? —Yaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

10.39 Aj mu mi meyan ticin:

—Ní'ti'ijta nya'u, ayaa tu tira'aviicue'iran.

Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Muan xu rajpueitzi xa'aju'un nyatij tirajpueitzi na'ame inyaa. Ajta, muejmi, a'ij mu pua'a amuaaruuren matij a'ij pua'a ti'inyaruuren inyeetzi.

10.40 Ma ajta, canu nyaijna cin antinmua'aree nyaj amuaata'an saj uhuárasixi'in saij nya'riita'a, ajta saij nyaautata'a. Aime pu'u ci'iti i maj ayan huaujxa'api'intari'iri'i.

10.41 Mati'ij mi raamua'areeri'i i seica i maj tamuaamuata'a maj ara'ase a'ij mej ye'i tyu'utaxajta'a aijna i Jacobo, ajta aijna i Juan. Aj mu mi tininyu'ucacuca'a aime jemi i maj hua'apua.

10.42 Aj pu i Jesús hua'utajee najimi'ica. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Xu'uri ramua'aree, muan, a'ij mej ye'i rici i mej ti'ita'ijte'e nain chuejra'a japua. Ca'anin mu cin tihue'ijte'e i tyaite. Aime i mej vivéjme cin títyatati, ai mu hue'ijte'e a'ij mej ye'i huarini i seica.

10.43 Ma ajta, capu ayan te'eme muejmi jemi. Ti pua'a a'ati raxe'eva'a ti va'acan cin ti'ityavaa a'ara'ani, ayaa pu tyu'ujxe'eve'e ti ain cileenya'a cin ti'ityavaa a'ara'ani.

10.44 Ajta ti pua'a a'ati raxe'eva'a ti ain pueenye'en i ti eitze'e ruxe'eve'e, ayaa pu tyu'ujxe'eve'e ti ain hua'utyavaire'en najimi'ica i seica.

10.45 Ayej che'eta na'a ti'en inyeetzi jemi, inyaa i nyajta i tyaata'a jetze airaanye. Canu nyaijna cin ya'uve'enye mej mi naatyavaire'en inyeetzi, silu nyata'aj hua'utyavaire'en mui'icaca i tyaite. Ayaa nu xaa een cin ya'uve'enye nyexe'evi'ira'a cime'e nyata'aj hua'a japua huanyuuni, nyaijna cime'e nyaj huami'ini hua'a jetze ma'acan. Nyetiraatanajchite'en i Dioj ti cin ain hua'ajijve'e i maj cin á'apua'aren i tyaite.

Jesús pu tiraahuaa aijna i Bartimeo ti aracuuni'icaa

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

10.46 Mati'ij mi maun a'ará'a ajna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Jericó. Mati'ij mi huiiraaci maujna. Pu'uri huirama'aca aijna i Jesús, majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a, majta mui'iti i tyaite. Au pu saij a'ityacatii vejl'i'i juye jetze. Ayaa pu antyahuaaca'a ticin Bartimeo. Yaujra'an pu puéenya'a aijna i Timeo. Ajta aracuuni'icaa aijna i Bartimeo. Aij pu limujna hua'ahuaviiraca'a.

10.47 Ti'ij i hua'unamuajri'i maj avejli'i a'ava'aju'ucca. Cime'en pu'u hua'unamuajri'i, ti'iqui ain ta'aracun autyejche ti huajijhua. Ayan ticin:

—Jesús, mi pej i'ihuaacixa'ara'an aijna i tajtuhuan tyaacan i David, na'ancu'uvajxi'i inyeetzi. —Ayaa pu tiraatajee.

10.48 Majta main i tyaite, tyamua'a mu tira'ajtya'axi. Maraata'ijmijri'i ti'ij cai ayan tí'ijijhua. Ajta ain, eitze'e pu ca'anin cin huajijhuaca'a, ayan ticin:

—Mi pej i'ihuaacixa'ara'an aijna i David tyaacan, na'ancu'uvajxi'i inyeetzi.

10.49 Aj pu i Jesús a'utyeechaxi. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Sericu, sa'utájee.

Aj mu mi ya'utajée. Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Huatya'aca'anye i a'a tzajta'a. Ajchesi. Ai pu muachu'eve'e i Jesús. —Yaa mu tiraata'ixaa.

10.50 Aj pu i ain airaujchui'i i rucixu ca'anin cime'e. Ti'iqui ájtzucu. Aj pu i e'ire'enye i Jesús jemi.

10.51 Aj pu i ain Jesús ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini peti'ijxe'eve'e nyej ti'iti a'ij huáruuren mueetzi jemi?

Ti'iqui ayan tiraata'ixaa aijna i ti aracun ticin:

—Maeestru, ayaa nu ti'ijxe'eve'e nyaj atányeeri.

10.52 Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Pu'uri paja'ura'ani muua. Petya'atzaahuat'e nyaj inyaa timuaahuaate'en. Aij paj cin peri huaruj. Cime'en pu'u ayan tiraata'ixaa i Jesús, aijna i ti aracun, aj pu i atanyeeraca'a. Tí'iqui, ai pu Jesús jamuan á'ucha'acanya'a a'araa, a'u ti na'a ti huaye'icaa.

Jesús pu aun a'utyajrupi u Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

11.1 Matí'ij meri vejli'i anna antyenyéesima'acaa u Jerusalén, au mu a'atanyéj a'u ti chajta'atajme ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Betfagé, ajta Betania. Au pu a'achajta'a jiri jetze ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Aceituunajremi. Tí'iqui Jesús hua'apuaca huataityaca'a.

11.2 Ayan ticin:

—Sericu, sata'aj saun a'atanyén ajna vejli'i chajta'a ti e'eseijre'e. Ti pua'a seri ara'asti, au xu puuru'u e'etyauni ti cai xi a'anaj a'ati japuan ava'aca. Au pu a'ijtápi'ihuá a'ame. Sata'aj rá'ijxijta, sajta mu ya'arájan.

11.3 Ti pua'a a'ati ayan tyajamuataihua'u yee: “¿A'ini een cin sara'ixijta mi puuru'u?”, ayaa xu tiraata'ixaate'en yee: “Ai pu ra'ucupadu i tavastara'a”, sajta seyan tiraata'ixaate'en yee: “Sajtahua'a xu ca'anacan saraatatuire'esin i ti racii.”

11.4 Matí'ij mi u á'uju'un. A mu pua'aque caaye jetze yá'utyau maijna i puuru'u. Au pu a'ijtapi'ihuaca'a pueerta jetze. Matí'ij mi ra'ijxijtaca'a.

11.5 Seica mu maun a'utyáuca'a aujna. Ai mu tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Tí'itajni a'ij saruure? ¿A'ini een cin sara'ixijta mi puuru'u?

11.6 Ayaa mu tihua'uta'ixaa a'ij ti ye'i Jesús tihua'uta'ixaa. Majta main i seica, ai mu hua'uta'a maj ra'anján.

11.7 Matí'ij mi ya'ujáj i Jesús jemi aijna i puuru'u. Mara'ityé'itarite ruciixu cime'e. Tí'iqui ave'eyeijxi i Jesús i puuru'u japua.

11.8 Majta main i tyaite, eihua mu ciixuri te'epítiraa juye jetze. Majta seica pi'ista te'entivéichixi'i, aij mu majta a'apítiraa ajna juye jetze.

11.9 Majta main maj anáatyá'a muaju'ucca, ai mu autyajhui mej huajijhua, majta main i maj huaju'ucca'a cujta'an aijna i Jesús. Yaa mu tí'ijjhuaca'a ticin:

—Pu'uri i'i xa'api'in. Che'e Dioj raave'esi aijna ti yeve'eme nyuucajtze'en i tavastara'a.

11.10 Pu'uri i'i xa'api'in. Che'e Dioj raave'esi tyamua'a naa, aijna ti a yeve'eme tí'ij tyu'utajta tij ajmi'i tyu'utajtaca'a i tahuaacixa'a, aijna i David tyaacan. Ajta hui main i maj tí'ivaire'e u tajapua, miche'e meyan tiraataxaj yee tyamua'a pu i'ixa'api'in. —Yaa mu mi tyu'utaxajtaca'a, aujna caaye jetze.

11.11 Tí'ij i Jesús utyajrupi anna Jerusalén. Ajta e'eyan a'utyajrupi aujna teyujta'a. Tí'ij tyu'useij nainjapua, tí'iqui á'uraa, majta i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Pu'uri tyechuiixarijma'aca, matí'ij mi maun a'ará'a ajna Betania.

Jesús pu a'ij pua'a tiraatyajtuaa i huarej ti cai taca'a

(Mt. 21:18-19)

11.12 Yaa ruijmua'a yee majta u a'araaci aujna Betania. Pu'uri i'icuataca'a aijna i Jesús.

11.13 Tí'ij ii ain huarej pi'ista huaseij ti a'imi a'atávaaca'a. Eihua pu tyaxamue'i. Tí'iqui u á'umej tí'ij raaseij ti pua'a taca'a. Ma ajta'i cai, capu taca'acaa. Ai pu'u, xamue'ira'an seijraaca a'ini capu ajna piti'irijcaa tij pua'a taaca.

11.14 Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa aijna i huarej, ticin:

—Capu che'e a'ati mu a'uve'ema'a a'ame ti raacua'ani mi a'ataca'i. —Yaa pu tiraata'ixaa.

Majta main i maj á'ujhua'anya'a i Jesús jamuan, aij mu raanajmuajri'i a'ij ti tyu'utaxajtaca'a. Matí'ijta mi a'ucij.

Jesús pu raajajcuare i teyuu ti seijra'acaa

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

11.15 Aun mu a'ará'a anna Jerusalén. Ti'ijta'i ain Jesús a'utyajrupi aujna teyujta'a. Ajta autyejche ti hue'iramuarite'en i mej maun tya'utu'araca, ajta i mej maun tya'unanaave. Tyamua'a pu tyajhua'axixi i tihua'ameesa i mej tumin jetzen tihua'apuata'atiraca, ajta a'u maj cucui'ise a'atu'aracara'a.

11.16 Ajta cai hua'uta'a ti a'ati ti'iti áutisime'en a e'ita'a teyujta'a.

11.17 Ajta e'eyan tihua'amua'atyájraa, ayan ticin:

—¿Ni cai ayan te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ti ayan tiraaxajtaca'a i Dioj ticin: “Ayaa pu nu'u tyaja'arajtyahuáa a'ame i chi'ira'an yee ticin chi'i maj tzajta'an ri'i tirata'aca i Dioj i maj cura'acica nain japua i chuej ti seijre'e”? Ma ajta, capu aijna cin ti'ivaire'e. Ayaa xu raaru i chi'i tij tyasta'a a'u maj a'iraati i nahua'ari. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús.

11.18 Majta main i tyaite, naijmi'i mu a'ij tira'utaseij aijna cime'e a'ij ti ye'i tihua'amua'ate. Majta main i mej ti'ijta teyujta'a, majta aime i mej te'eyu'uxaca, ai mu raatziinya'aca'a mati'ij raanamujri'i a'ij ti ye'i tihua'umuá'ate. Aj mu mi raahuu a'ij mej ye'i huarini mej mi raaje'ica maijna i Jesús.

11.19 Ajta ain i Jesús, ti'ij huatyatica'araca'a, aj pu'i huirajraa aujna chajta'a, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a.

Huatyáahua aijna i huarej

(Mt. 21:20-22)

11.20 Yaa ruijmua'ate'e yee, ti'ij huatapua'araca'a, au mu a'uré'enye a'uti a'atávaaca'a aijna i huarej. Pu'uri tyamua'a t'ihuachica'a nainjapua, ajta téta'imi i runaana'a jetze huatyahua.

11.21 Ti'iqui ain i Pedro ra'utamua'areeri'i a'ij ti een cin huatyahua. Aj pu i ayan tiraata'ixaa aijna i Jesús ticin:

—Maeestru, casi'i. Pu'uri tyamua'a ti'ihuachi mi huarej pej a'ij pua'a tiraatyajtuaa.

11.22 Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa pu tyu'ujxe'eve'e sej ra'atzaahuatya'a i Dioj.

11.23 Ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa nu xaa nya'u tyaja'amue'ixaate'e. Ayej ti'ayajna. Ti pua'a a'ati tya'atzaahuatya'e i rutzajta'a ti ayan tya'ara'asti a'ij ti ain tira'amitejte'e, ayaa pu te'eme. Ti pua'a aijna i a'ati ayan tiraataijte'en aijna i jiri ticin: “Tichesi, atyaaruti ma jaata'a ajna a'ahua'a el mar”, ayaa pu'i rini ri'iri. Na'ari cai, ti pua'a utyaavatzin i tzajta'an aijna i mua'ariira'a ticin: “Ayej nya'ase capu a'ij ti'iri'iri”, capu ayen te'eme ti ayan huarini.

11.24 Aij nu cin, neyan tyaja'amue'ixaate'e. A'ij sej ye'i tiraatahuacu i Dioj jemi, ti pua'a seyan tya'atzaahuatya'a saj seyan ra'ancura'asin, ayaa pu te'eme, ti'iti saj a'ij tyu'utyahuausin.

11.25 Ajta, pati'ij raatyajhuauni i Dioj jemi, ti pua'a a'ati autyaturan mueetzi jemi, ayaa pu tyu'ujxe'eve'e pej tiraatauuni'i. Ti pua'a peyan huarini, ain i aya'upua ti aun e'eseijre'e u tajapua, ai pu timuaatauuni'ira mueetzi nain cime'e i paj cin autyajturaa i jemin.

11.26 Na'ari ti pua'a paj cai tiraatauuni'i i ti a jemin autyajturaa, capu ajta timuaatauuni'ira i Dioj i paj cin autyajturaa i jemin. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús.

Mati'ij mi a'ucij.

Cime'en i ti cin antyujmua'aree aijna i Jesús

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

11.27 Aj mu mi majtahua'a u Jerusalén a'uju'un. Aj pu i Jesús aun vejli'i a'ucha'acanya'aca'a teyujta'a mati'ij seica a e'ire'enye. Ai mu pueen i mej ti'ijta teyujta'a, majta i mej te'eyu'uxaca, majta seica vaujsi.

11.28 Aj mu mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Tí'itajni cin peti'ityejvee pej pi peyan rici? ¿A'ataani ayan timuaataíj pej pi peyan rijca?

11.29 Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Nyajta nu inyaa seij tyajamuaataihua'ura. Ti pua'a sanaata'ixaate'en seijna, aj nu ni amuaata'ixaate'esin tí'ti i nyaj cin tí'ityejvee nyej ni neyan rici.

11.30 ¿A'ataani raata'a aijna i Juan tí'ij hua'umua'ihua i tyaiete?, ¿ni Dioj, ca'in mi tyetyaca? Xaatanyuuchi.

11.31 Matí'ij mi a'utyahui maj rujiimua'a tí'ihuáurihua'ura. Meyan ticin:

—Tí pua'a teyan tiraata'ixaate'en yee: “Dioj ya'utaiityaca'a”, ayaa pu titaata'ixaate'esin yee: “¿A'ini een cin tyacai ra'atzaahuete'e a'ij tí tyu'utaxajta'a aijna?”

11.32 Ma ajta, capu hui rí'iri tyej teyan tiraata'ixaate'en yee: “Tyetyaca mu ya'utaiityaca'a.”

Yaa mu tyu'utaxajta'a aime, a'ini mu'uri ramua'areeraca'a maj naijmi'i meyan ra'atzaahuetya'acaa tí ain i Juan tí'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Aij mu cin hua'atziinya'aca'a i tyaiete.

11.33 Aij mu mi cin meyan tiraata'ixaa maijna i Jesús ticin:

—Catu hui ramua'aree.

Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Canu nyajta nyáa tyajamuaata'ixaate'esin i nyaj cin tí'ityejvee nyej ni neyan rici. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

Cime'en i mej tí'imijhuaca, i maj majta a'ij pua'a huarij

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

12.1 Ajta e'eyan autyejche i Jesús tí tihua'uta'ixaate'en seij cime'e i nyuucari. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—A'ati tí yee raahui i uuva ciye'e. Tyajcuá pu nu'u cin raará'ana. Aj pu i tí'ti huatyataahuaca'a tí cin raaja'ara'ape'en i uuva. Ajta tí'ti ájtaahuaca'a ajteevi'i, i maj japuan utyúu huéixere'en i mej tí'imijhuaca.

Tí'iqui ayan huarij, seica pu huatanyaijete i chuej mej mi tiraanajchite'en cij caj. Aj pu i á'uraa aijna i a'ati seica chuejra'a japua.

12.2 Tí'ij nu'u ajna tyaja'ure'enyé a'anaj maj pua'a rajú'uraca aijna i uuva, seij pu huataitaca'a tí i hua'utahuavii a'achu tí raci'icipua aijna i a'ati.

12.3 Majta main i mej tí'imijhuaca, ai mu yeehui rajví'i aijna tí tyu'utaijti'ire. Tyamua'a mu tiraatyáavajxi. Ayaa mu'u tiraataityaca'a. Camu tí'ti raata'a.

12.4 'Ajta ain tí a'ara'an pueen i chuej, ajtahua'a pu seij huataityaca'a. Majta mu main huatyatu'asixi tetej cime'e. Matí'ij mi tyamua'a tira'ava'atu'a i muura'an jetze. Majta tyamua'a a'ij pua'a tira'ajtya'axi.

12.5 Ajtahua'a nu'u seij huataityaca'a. Majta mu amin tyamua'a tyu'ujé'ica. A'atzu ayéé tyama'a. Ajtahua'a seica huataityaca'a. Seica mu huatyaavajxi, majta seica huacui. Ayaa mu hua'uruu aime i mej tí'imijhuaca.

12.6 'Auche'e pu yeehui saij turaaca'a. Yaujra'an nu'u aijna i a'ati. Eihua pu huapi'i raxe'eva'aca'a. Ayaa pu tí'imua'atzijca'a ayan ticin: “Ayej nya'ase yeehui mara'antzaahuete'esin, maijna.” Tí'iqui ain huataityaca'a.

12.7 'Ma ajta, capu ayan te'irajraa. Ayaa mu tí'ihua'urixaa aime i mej tí'imijhuaca. Meyan ticin: “Ai pu ain pueen i tí nain tí'ijci'iti. Che'ere, tiche'e raaje'ica, tí'í tyejmi ta'aj a'ara'ani.” Ayaa mu tyu'utaxajta'a.

12.8 Aj mu mi rajví'i aijna i yaujra'an. Matí'ij mi raaje'ica. Matí'iqui ru'irajrai a pua'aque aijna i maj raaje'ica. Yaa pu tihua'uruu. Antipua'araca'a icu.

12.9 Aj pu i Jesús ayan tihua'utaihua'uri'i eijna i nyuucarijra'a jetze ticin:

—¿A'ini tyajamua'amitejte'e? ¿A'ini tí'tij ruuren aijna i a'ati tí a'ara'an pueenya'a i uuva? Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ai pu mu a'uve'ema'a a'ame. Tí'iqui hua'acui'ini i mej tí'imijhuacara'a ajna. Ajta ain

i chuej, ai pu seica huatapueijve'esin. Ayej xaa nya'u te'eme.

12.10 '¿Ni sacai a'anaj ra'ujijve i yu'uxari jetze seijna i nyuucari?, ti ayan aijna cin ra'axa:

Aijna i tetej i mej ayauhua'axi i mej chi'i ta'ahuaca,
ayaa pu te'irajraa ti ain puéenya'a a'araa ti i'i esquineeru.

12.11 Ayaa pu raaruu i tavastara'a.

I ti eitze'e i'ixa'api'in, ri'i pu tya'utyaavatzi i tatzajta'a.

12.12 Majta main i tyaite i mej ti'ijta u teyujta'a, majta i seica, a'ij pu pua'a hua'uruu a'ij ti tyu'utaxajta'a aijna i Jesús ti ayan hua'a cime'en tyu'utaxajta'a aijna cime'e i nyuucari. Aj mu mi raatatése maj raatyeevi'i, mej mi ra'ityaan. Ma majta, camu meyan raaruu. Mahua'atziinya'acaa i tyaite. Aij mu cin raatátuaa. Mati'ij mi a'ucij.

Cime'en i maj huá'aji'iva'acaa

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

12.13 Mati'ij mi seica huataityaca'a mej mi tyu'uxáj jamuan aijna i Jesús. Fariseo mu píríci, majta seica i mej jetzen ajtyama'acan aijna i Herodes. Ai mu raatatése maj ca'anijra'a raata'an ti'ij ain aiirá'itzen nyuucari cime'e ti tyu'utaxaj, mej mi raatyaa hue'ita.

12.14 Mati'ij mi e'ire'enyé, meyan tiraata'ixaa ticin:

—Maestru, aij tu mua'aree pej tzaahuati'ira'a cime'e ti'ixaxa'a. Capu a jetze ruxe'eve'e a'ij mej ye'i ti'ixaxa'a i tyaite. Muaa paj cai titya'ajaahuaté'e silu ayaa paj ti'imua'ataa pua'aye'i tzaahuati'ira'a cime'e a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj. Tiche'e seij muaataihuau'u. ¿Ni qui xa'api'in tyej tyu'unajchi a'ij ti ye'i ti'itajijve'e aijna ti ti'ita'ijte'e ti ayan antyahuaa ticin Cesar? ¿Ni qui tyetyu'unajchi ca'in tyacai? —Yaa mu tiraata'ixaa.

12.15 Ma ajta, aijna i Jesús, ai pu ramua'areeraca'a maj cai huataujnyátacan cin tí'ira'ihuaauraca'a. Aij pu cin ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—¿A'ini sej si seyan ti'inetese'e saj naateevi'i nyuucari cime'e? Seij mi tumin me senyaja'avái'ite'e. Niche'e ra'useij.

12.16 Mati'ij mi ya'avai'ite. Ti'ij ra'useij, ti'iqui ayan tyu'utaxajta'a ticin:

—¿A'ataani nyeerima'ara'an a'aseijre'e? ¿A'ini antyahuaa i ti a'ayu'usi'i?

Aj mu mi meyan tyu'utanyúu ticin:

—Aijna i ti ti'itajte'e, aijna ti ayan antyahuaa ticin Cesar.

12.17 Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa xu saijna cin huarini. Saraata'an saijna ti ti'itajte'e ti'iti ti raci'icipua. Sajta seyan raata'an i Dioj ti'iti ti ajta ayan raci'icipua. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

Majta main, tyamua'a mu titeetyaujtaahua majna cime'e a'ij ti ye'i tyu'utaxajta'a.

Cime'en ajna xicajra'a mej jetzen huatarún i mi'ichite

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

12.18 Mati'ij mi seica a e'ire'enyé i mej meyan antya'aruu ticin Saduceo. Ai mu meyan ti'ixaxa'a maj nu'u cai che'e huatarujsin i mej meri huacuii. Seij mu cin nyuucari tiraataihua'uri'i majna i Jesús.

12.19 Meyan ticin:

—Maestru, ayaa pu tira'uyu'uxaca'a aijna i Moisés. Ti pua'a nu'u a'ati nyaiche, ti pua'a ai cai titi'irijmua'a huami'ini, ruxe'eve'e nu'u ti ihuaara'ara'an ra'ancure'evi'itin aijna ti ratyevi'itinya'a i ti huami'i. Ajta ayan ruxe'eve'e ti ain tiyauumua'a a'ara'ani aijna jetze ma'acan i ti huami'i.

12.20 'Ayaa pu'u nu'u tyuju'urij. Mua'aráhua'apua mu ara'asicaa aime i maj ru'ihuaamua'a. Ti'iqui ain ti vasta'a huatyenaichaca'a. Capuu xi titi'irijmua'a huami'i aijna ti i'ivasta'a.

12.21 Ti'iqui ain ti ra'itya'asi, ai pu ra'ancure'evi'iti aijna ti ratyevi'itinya'a aijna ti huami'i. Ajta aijna juutzajra'an ajta pu huami'i. Capu ajta titi'irijmua'a a'araa. Ajtahua'a saij juutzajra'an ra'ancure'evi'iti

ajjna i jiita'a. Ayaa pu che'eta na'a huarij. Ajta pu huami'i. Capu ajta titi'irijmua'a a'araa.

12.22 'Ayaa pu che'eta na'a tihua'uruu najimi'ica i maj aráhua'apua ara'asicaa i ru'ihuaamua'a. Capu a'ati titi'irijmua'a a'araa. Ti'ijta'i nu'u huami'i i jiita'a.

12.23 ¿A'iqui te'eme mati'ij a'itaciinye a'u maj a'ava'anami'i i mej huacuii? Najimi'i mu huacuii i maj ratyevi'itinya'a. ¿A'ataani ira'ara'an pueenya'a a'ame ajna xicajra'a jetze mati'ij huatarún?

12.24 Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Muan xu cai ramua'aree a'ij ti te'eyu'usi'ihuaca'a i yu'uxari jetze. Sajta cai ramua'aree a'ij ti rici i Dioj i rumuare'eri'ira'a cime'e. Aij xu cin, muan setya'utaujxua eihua huapi'i.

12.25 'Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Mati'ij huatarun i maj huacuii, camu che'e nyeenya'iche mua'aju'un. Majta juuca, camu majta viiche mua'aju'un. Ayaa mu'u eenya'a mua'aju'un matij e'en i xaijnyu'ucari i mej ti'ivaiire'e aujna tajapua.

12.26 'Ajna jetze i xicajra'a maj jetzen a'itaju'un i maj huacuii, ayaa nu a'atzu tyaja'amue'ixaate'e. ¿Ni sacai a'anaj ra'ujjive ajna yu'uxari jetze ti ra'uyu'uxaca'a ajna i Moisés tyaacan a'ij ti ty'axa i nyuucari ti'ij ain Moisés tu'upi huaseij ti vivéj, ti ajta tyataasima'a? Ai pu jetzen Dioj raatajé. Ayan ticin: "Nyaa nu nyauche'e hua'a Dioj pueen i maj a'amuayaaxustyamua'a, ajna i Abraham, ajta ajna i Isaac, ajta ajna i Jacobo."

12.27 'Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a i Dioj aimej cime'e i mej meri huacuii. Tihue'ixa cumu maj mauj ruuri. Ti pua'a macai che'e ruuricajche'e jemin i Dioj, capu hua'a Dioj a'ame'enche'e. —Ayaa pu Jesús tihua'uta'ixaa.

Cime'en i nyuucari i maj cin ti'ijta ti eitze'e ruxe'eve'e

(Mt. 22:34-40)

12.28 Saij pu ajta a'ará'a i ti te'eyu'uxaca yu'uxari jetze. Hua'unamuajri'i a'ij mej ye'i tyú'urixaaty'acaa. Ra'aranajchaca'a a'ij ti ye'i tyu'uxajtaca'a i Jesús. Aj pu i ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ti'itaani nyuucarijra'a eitze'e ruxe'eve'e i ti raaxajtaca'a ajna i Moisés tyaacan? —Yaa pu'u tyu'utaxajtaca'a ajna ti te'eyu'uxaca i yu'uxari jetze.

12.29 Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ai pu ain pueen i nyuucari ti eitze'e ruxe'eve'e cai maa sej i nyuucari. Ti ayan yee: "Xaanamuajri'i mi sej iiyan huachaatime ajna chuejra'a japua yu Israel. Ajna ti ta'ivastara'a, i Dioj, ai pu sai na'a pueen.

12.30 Ayaa pu nu'u tyu'ujxe'eve'e paj ri'i tiraatyajtuaani a'atzajta'a i Dioj jemi, nain paj cin ri'i tiraatyajtuaani, a'axe'evi'ira'a cime'e, pajta a'amua'aríra'a cime'e, pajta nain i a'aca'aníjra'a, pajta i a'axaijnyu'uca cime'e." Ai pu ain pueen i nyuucari ti eitze'e ruxe'eve'e.

12.31 Ajta i nyuucari ti ra'itya'asi, ayej che'eta na'a tin een. Ai pu ain pirici ti cime'en raxa yee: "Pata'aj peyan che'eta pana'a ri'i tirajchaj i axa'aj tevi patij asaj." Capu maa nyuucari ti ayan eitze'e tyu'ujxe'eve'e cai eijna i nyuucari i ti ti'ihua'apua.

12.32 Aj pu i ain i ti te'eyu'uxaca ayan tiraata'ixaa ticin:

—Maestru, tyamua'a paj naa xa'api'in tiraataxajtaca'a. Ayej xaa nya'u ti'ayajna patij pauchan tiraataxajtaca'a. Saij pu'u i Dioj. Camu maa mui'i.

12.33 Ajta pu ti'ivaire'e ti pua'a ri'i petiraatyajtuaani i Dioj jemi nain cime'e i a'atzajta'a, pajta i a'axe'evi'ira'a cime'e, pajta a'amua'aríra'a cime'e. Ayan che'eta na'a ti'ivaire'e paj ri'i tirajcha'i i axa'aj tevi patij asaj. Eihua pu hui ti'ivaire'e i Dioj jemi ti pua'a a'ati ty'ara'astan ajna cime'e i nyuucari ti ti'ihua'apua. Eitze'e pu ti'ivaire'e i Dioj jemi eijna cai ti a'ati ty'ara'astan nain cime'e i muai'ivejri mej ti'ityacui'ica na'ari nain cime'e a'u mej huaja'ata'iraca i ya'amuaate.

12.34 Ti'ij Jesús raamua'areeri'i a'ij ti ye'i tyu'utanyúu ajna i ti te'eyu'uxaca, a'ij ti ain tyu'utaxajtaca'a ahauritaacan cime'e, aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Papu'uri timua'a a'aca'anye ti huataseijre'en i a'atzajta'a nain a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

Aj pu xaa cai che'e a'ati a'ujca'anyaa a'araa ti ayan tiráihua'u.

¿A'ataani yaujra'an pueen i Ciriistu'u?

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

12.35 Ajtahua'a pu a'utyajrupi i Jesús aujna teyujta'a. Tihua'uhuamuá'atye. Ayan ticin:

—Ayaa mu ti'ixaxa'a i mej te'eyu'uxaca ti ain i Ciriistu'u ti nu'u ain pueen i huaacixa'ara'an aijna i David tyaacan.

12.36 Ma ajta, ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu ca'anijra'a raata'a aijna i David tyaacan ti ayan tyu'utaxaj ticin:

Tavastara'a pu ayan tiraata'ixaa aijna i nyavastara'a ticin:

“Antiyeijxi'i i ipuari japua, iiya nya'iriita'a.

Pauche'e anticatii asta nyacai hua'utyamue'itín i maj muájchaire'e.”

—Ayaa pu'u tyu'utaxajta'a aijna i David tyaacan.

12.37 Aijna i mej meyan ratamua'amua ticin Ciriistu'u, ai pu ain pueen ti avá'ujya'upuatya'aca'a i David tyaacan ayan ticin: “Nyavastara'a”. Hua'apua pu cin raatámua'atzi David tyaacan aijna i Ciriistu'u. Aij nu cin neyan tyaja'amue'ihua'u, ¿a'iqui ti ayan hua'apuaca cin raatamuá'a aijna i David tyaacan? ¿A'iqui huataujmua'a ti ain Ciriistu'u ti jetzen a'iráanye aijna i David tyaacan, ayaa pu ajta tiji'ivastara'ara'an?

Majta main tyaite i maj raanamujri'i, eihua mu a'utyáuuca'a. Hua'aranajchaca'a eihua a'ij ti ye'i tyu'utaxajta'a.

Jesús pu hua'a jetze tyaujpuá'ajte aime i mej ti'imua'atacara'a i nyuucari i maj cin ti'ijta

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

12.38 Ajta Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ri'i xu'u aimej jemi i mej te'eyu'uxaca. Hua'aránajchi maj ti'itéchajca i siicu'uri cime'e ti titi'ijme mej mi huataujseijrata mé eijre'e. Ajta hua'aránajchi maj hua'ajtzaahuati'ira'a i tyaite eihua mej mi main tyaite hua'utataujte'en a'u ti na'a caaye jetze.

12.39 Majta maijna i mej te'eyu'uxaca, mati'ij teyujta'a utyaru'iipiche'en, aj mu mi rahuauni a'u maj á'araarase i mej va'acan cin títyatati. Na'ari ti pua'a meti'iyesty a'ahua'a chi'ita, ai mu rahuauni a'u ti ain a'ujcá'a i ti tihua'amicua mej mi tyu'ucua'ani meesa japua a vejli'i jemin.

12.40 'Ai mu hui majta tihua'ari'iraca nain a'achu maj caj tí'ijcha'i i maj antyujsaijtaraca'a i ucarijse. Ayaa mu maijna cin huarín, majta maun a'utyaru'ipiche'e u teyujta'a. Majta a'ateeren mej tényuusima'a mua'aju'un i Dioj jemi. Ayaa mu tyu'ujseijrata maj cai ti'ti a'ij huáruu ti a'ij pua'a een. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, eitze'e mu rajpueitzi mua'aju'un aime i mej te'eyu'uxaca cai maa a'ati. —Ayaa pu tyu'utaxajta'a aijna i Jesús.

Ti'iqui á'uraa.

Cime'en i ti raatamuai'ivajta'a aijna i ucarij ti cai a'ij ti'ijviicue'iracaa

(Lc. 21:1-4)

12.41 Ajtahua'a, Jesús pu aun a'utyavaaca'a teyujta'a, ajna vejli'i cajun jetze a'u maj tumin tzajta'an cajhua'anaa mua'aye'i. Jesús pu hua'aseijraca'a i tyaite maj ru'ucáhua'anaa i tumin i cajun jetze. Majta main chijtyaani maj mui'icaa, eihua mu tumin ucahua'anaa.

12.42 Mati'ij tumin ucahua'anaa, aj pu'i ucarij e'ire'enye ti rusaijtaca'a. Ti'iqui ain hua'apuaca ucaahua'axi i tumin ti cij arastime.

12.43 Ti'ij raaseij i Jesús, ai pu hua'utajee aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ayej ti'ayajna. Eitze'e pu ti'ivaire'e i Dioj jemi a'achu ti caj tyu'uta'a

amijna mi ucarij cai i maj caj nain tyu'uta'a i seica mi chijtyaani.

12.44 Amime chijtyaani, ai mu'u u'ucajhua'anaa i tumin ti huata'itzee. Ma ajta amijna mi ucarij, ayaa pu caj eenya'a ti cai a'ij ti'ijviicue'i, nain pu caj tya'ucaahua'axi tij na'a ti caj ti'ituava'aca'a.

Jesús pu tyu'utaxajta'a ti nu'u teyuu huatáuuni'ihua'a

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

13.1 Mati'ij mi huiiraaci aujna teyujta'a. Pu'uri huirama'aca aijna i Jesús, ti'iqui saij ti jamuan á'ucha'acanya'a ayan tiraata'ixaa ticin:

—Maestru, casi'i. Huaseij. Tyamua'a pu ti'ivivejme mi tetej ti ticaitimee iijaj jaxu'u jetze. Ajta mi chi'i, naa pu een.

13.2 Aj pu i ayan tyu'utanyúu aijna i Jesús ticin:

—Casi'i, muan. Xaaseij. Najmi'i ti vivejma'a huavaatimee i chi'i, nain pu huatyauuni'ihua'a ti are'evee i chi'i. Capu che'e seira'a a'ame i jaxu'u jetze i tetej ti rujapua ticaitimee.

Cime'en i maj cin raamua'aree ti ari timua'a nain te'entipua'ari

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

13.3 Mati'ij mi a'ucij. Aun mu a'ar'a ajna teyuu ti é'ijnyee jiri jetze ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Aceituunajremi. Ti'iqui a a'ujyeijxi aijna i Jesús, majta seica, aijna i Pedro, ajta i Jacobo, ajta i Juan, ajta i Andrés. Ai mu aviitzi cin meyan tirajhuaviiri'i ticin:

13.4 —Pata'aj titaata'ixaate'en a'anaj ti ayan ti'irini. ¿Ti'itajni a'ij ti'iseijre'en ti'ij ajna pi tyaja'ure'enyen ti tya'ara'asten nain patij peri tyu'utaxajta'a?

13.5 Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ri'i xu'u muan, ti'ij cai a'ati amuaacuanamuan.

13.6 Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Mui'iti mu huataseijre'esin maj nyenyuuca cime'e ti'ixaata mua'aju'un. Meyan ticin: "Nyaa nu Ciriistu'u pueen." Eihua mu hua'acuanamuan i tyaite.

13.7 "Ti pu'a seri seyan tinamuara maj nu'u nya'use'en a a'hua'a, na'ari maj nu'u meri timua'a autyahuisin mej nya'use'en, caxu ti'itziinya'a. Capu amin a'ij. Ayaa pu tyu'ujxe'eve'e ti ayan tyaja'ure'enyen. Caxii pu ajna tyaja'ure'enyeesin ajna xicajra'a jetze ti jetzen tya'ara'asti nain cime'e.

13.8 'Ayaa pu te'eme. Seica mu tyaitejra'a, majta seica tyaitejra'a, ai mu najmi'i huataujnya'usi'ite'esin. Majta i mej seica chuejra'a japua a'uchaatime, majta maj seij chuejra'a japua a'uchaatime, ai mu najmi'i huataujnya'usi'ite'esin. Ajta huataujca'atzijxi'isin i chuej pua'amuaque iyan chaanaca japua. Mui'iti mu majta huatatáju. Ai pu ain pueen i ta'anajca i maj cin rajpueitzi mua'aju'un.

13.9 'Sahua'uchain muan, a'ini majamuá'avi'itin hua'a jemi i mej ti'ijta. Majta teyujta'a mu amua'atyávajxi'isin. Majamuaatajeevi sej si tyu'uxáj jamuan i tajtuhuan, sajta jamuan i rey.

Majamuaatajeevi majjna cime'e i nyenyuucajtze'e inyeetzi. Ayaa mu majjna cin rini, muan xu nyeetzi jetze ma'acan tihua'uta'ixaate'esin.

13.10 Anacai, ai pu ruxe'eve'e sej tihua'uta'ixaate'en nainjapua i chuejra'a a'ij ti een cin Dioj tihua'utauuni'ira. Ayaa xu saijna cin huarin, aj pu xaa te'entipua'ari nain.

13.11 "Ti pu'a seica maj amua'anvi'itin aimej jemi i mej ti'ita'ijte'e, caxu seyan ti'imujca a'ij sej ye'i tihua'uta'ixaate'esin. Ayaa xu'u huarini ajna xicajra'a jetze. Aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu amuaata'asin a'ij sej ye'i tyu'utaxaj. Aij pu cin, a'ij ti tyajamuaatamityejte'esin, aij xu'u hua'uta'ixaate'en. Ai pu ain pueen ti ti'ixa aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.

13.12 Ayaa pu ajta te'eme ajna xicajra'a jetze. Seica mu rujuutzimua'a á'avi'itin aime jemi i mej ti'ijta mej mi hua'ucui'ini. Ayaa mu che'eta mana'a hua'aruuren i ruja'atzimuá. Majta seica ayan che'eta mana'a hua'aruuren i ruyajmua'a. Majta main yaujmu'a'ame'en, ai mu hua'utyenya'usi'ite'esin i ruvausimua'a. Ai mu majta tyu'uta'asin mej seica hua'ucui'ini.

13.13 Najmi'i i tyaite, muejmi jemi camu a'amua'axeva'a mua'aju'un aijna cime'e saj inyeetzi jetze

ajtyama'acan, ai mu naimi'i amujchaira'a mua'aju'un. Ajta ain i a'ati ti ayan tya'utaviicue'i asta cai huami'ini, Dioj pu ra'ancure'evi'iti ajna ti tyeje'ijta.

13.14 'Ajna xicajra'a jetze ti'itij xu seijran ti a'ij pua'a een, ti xana'avi'ire'e, ti tziini'ire'e. Au mu raatyechajtza a'u ti cai ayan tiraavijte'e. (Ai pu yau'eitaa a'ame ti ra'ajijve'en ajna jetze i yu'uxari.) 'Sati'ij raseijran, ayaa xu huarini. Aime i maj Judea huachaitime, miche'e main a'ucijxi'in ca'anacan a'u ti á'ujirime.

13.15 Ti pua'a ajna xicajra'a jetze, a'ati an a'ujcattii i ruchi'i japua ta'ava'anami'i, che'e ain ca'anacan acajra'ani. Ajta cai ayan rijca, ti ti'itij huira'avacare'en u ruchi'ita.

13.16 Na'ari ti pua'a saij tyaja'amua'e'e i ruvi'ira'ata'a, che'e cai a'uré'eninyeica'an i ruche ti'ij rucixu huiraapin.

13.17 'Cui'i xaa aime, i maj rajpueitzi mua'aju'un ajna xicajra'a jetze aime i juuca i maj a'utájucájme, majta aime i maj hua'atzi'ite i ruyaujmu'a.

13.18 Muan xu seyan ti'ihuaviira i Dioj ti'ij cai ayan ajna tyaja'ure'enyen ti'ij huáseevi'in.

13.19 'Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ayan te'eme ajna xicajra'a jetze. Eitze'e mu rajpueitzi mua'aju'un macai i mej meri rajpueitzi mua'araa ti yu e'ire'enye. Capu ajta che'e ayan tyaja'ure'enyejsin seij xicajra'a jetze tij ajna.

13.20 Ajta ti pua'a ain tavastara'a cai ain ayan raruuren ti'ij cai che'e ayan a'ateevi'in ti tyaume'en a'achu pua'an xicaj, capu a'ati ruuri a'ame'enche'e. Ma ajta, hua'a cime'en i tyaite ti Dioj ari hua'antihuau i jajcua imi, ai pu ari ayan raruure ti'ij cai che'e ayan a'ateevi'in.

13.21 'Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ajna xicajra'a jetze, ayaa pu te'eme. A'ati pu ayan tyajamuata'ixaate'esin yee: "Casi'i, iya pu e'ita'a een ajna i Ciriistu'u", na'ari saij ayan yee: "A'acui, aa pu e'ita'a een." Ti pua'a meyan tyajamuata'ixaate'en ajna xicajra'a jetze, caxu ra'atzaahuatya'a.

13.22 Seica mu ya uve'enyejsin i mej ti'ihue'itaca. Meyan ticin: "Nyaa nu nyain pueen i Ciriistu'u." Majta seica meyan ticin: "Neti'ityejvee nyajna cime'e nyuucajtze'en i Dioj." Ai mu ha'utaseijrate'esin i tyaite a'ij mej ye'i ti'itij tyu'uyi'iti mej mi hua'ucuanamuan, ti pua'a huatar'iristare maj hua'ucuanamuan i tyaite ti Dioj ari hua'antihuau rusaj.

13.23 Aru, xaanamujri'i tyamua'a naa. Caxu xaa nya'u yá'uhua'anan nyej anacai nyeri amue'ixaa nain cime'e.

Ai pu ajtahua'a ya va'acányejsin ajna ti ajta jetzen airaanye i tyaata'a

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

13.24 'Ajta hui ajna xicajra'a jetze, ajna maj rajpueitzi mua'aju'un, capu che'e airáxiri i xicaj. Ajta i maxcira'i cime'e, capu che'e ajta huanyeeri'icij a'ame.

13.25 Majta i maj tatatzavi'i i tajapua, ai mu huataujca'atzijsin. Aj mu mi cávatzijxi'isin i xu'ura'ave aujna i tajapua.

13.26 Aj xu xaa si nyeseiran inyeetzi, i nyej nyajta jetzen airaanye i tyaata'a. Yá nu va'acányejsin jaitiri tzajta'a. Naa pu tyamua'a tyu'unyéeri'icij a'ame. Nain nu cin antinmua'aréera na'ame ajna xicajra'a jetze.

13.27 'Mati'ij mi hua'are'itixi'isin i mej nyavaire'e mej mi hua'ajsaire'en najjmi'ica i tyaite ti Dioj ari hua'antihuau i jajcua imi. A'u ti na'a mu hua'ura'asaire'esin iyan chaanaca japua a'u maj a'ucaitime i tyaite.

13.28 'Sej si eitze'e yau'eitaa xa'ara'ani a'ij nyej tyaja'amue'ixaate'e. Aij xu jetze huáurityeje'en i pi'ista ajna i huarej. Ti'ij anticua'atijme'eni ánimi ti antipístáre'ejmee, ajta ti'ij ajtaxámue'itaxi'in, ayaa xu eenye'equen ramua'areeran ti ari vejli'i i viita'ari.

13.29 Ayaa pu che'eta na'a ti'iseijran ti ari pi ti'irici a'ij nyej nyauchan tyajamue'ixaa. Ayaa xu eenye'equen ramua'areeran ti ari vejli'i ajna xicajra'a jetze ti jetzen te'entipua'ari najjmi'i. Pu'uri xaa nya'u vejli'i timua'a.

13.30 'Ayej xaa nya'u ti'ayajna, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e i maj mauj ruuri i tyaite mej iyan seijre'e chaanaca japua, ai mu cai cui'ini hasta cai najmi'i ayan tyu'urini.

13.31 Najmi'i pu te'entipua'ari ejjna i chaanaca japua, ajta i tajapua. Ma ajta, auche'e tya'araurastejsin aijna i nyej nyeri tyajamue'ixaa.

13.32 'Cime'en ajna xicajra'a ti jetzen te'entipua'ari najmi'i, capu a'ati ramua'aree a'anaj ti ayan te'eme. Capu ajta a'ati ramua'aree a'atzaj ti pua'a ayan te'eme. Aime i mej ti'ivaire'e u tajapua, camu majta ramua'aree. Nyajta inyaa, i nyej i'iyaujra'an i Dioj, canu nyajta ramua'aree. Ai pu'u ramua'aree i niya'upua i Dioj.

13.33 'Muan, caxu sajta ramua'aree a'anaj ti ajna tyaja'ure'enejsin. Aij nu cin neyan tyaja'amue'ixaate'e. Ri'i xu'u huaujruuren muan. Sauche'e xu atanyéjnye'eri. Sajta nyejchú'eva'a.

13.34 'A'ati ti huatyapuasaaruve'en a a'ahua'a imi. Anacai pu ruch'i hue'ijcate'en i mej ti'imijhuaca aujna chi'ita. Ai pu hue'ijcatye'e seij ajta seij mej tyu'umuare'en ti'itij ti saij huayi'iti. Ajta saij pu ti'ijcate'en aijna cime'e ti t'ichaica'a a ta'apueerta.

13.35 Ayaa nu che'eta nyana'a tyaja'amueijcate'e muevo, sata'aj atanyéjnye'eri a'ini caxu ramua'aree a'anaj nyaj uve'enejsin, inyaa ye nyaj i'ichej. Capu a'ij ámuatámityejte'esin a'anaj nyaj uve'enejsin, ti pua'a huatyechuixaren, na'ari ti e'ita'a tica'a nusu mati'ij huajijhuan i tyacuaara'isi, na'ari a'atzaa tapua'arijma'aca.

13.36 Ti pua'a ca'anacan nu'uvé'enyen, caxu taura'acare'en nyaj amuáatyauni sacu'utzúca'a.

13.37 Aijna i nyaj á'amue'ixaate'e, aij nu nyajta hue'ixaate'e najmi'ica i seica neyan ticin: Sáuche'e xu atanyéjnye'eri. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Cime'en i maj huáujmua'areeraca'a mej mi raatyeevi'i maijna i Jesús

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

14.1 Pu'uri tin ajna tyaja'ure'enejsima'aca mati'ij pua'a ti'yestyahua'a maijna cime'e canya'axi maj hua'acui'ini, majta maj pan cua'aca ti cai levaduura ranaxca. Ayaa pu tya'aturaaca hua'apua xicaj. Majta main i mej tihue'ijte'e teyujta'a, majta aime i mej te'eyu'uxaca, ai mu tihaurixaa a'ij mej ye'i aviiitzi cin tiraateevi'i i Jesús mej mi raaje'ica.

14.2 Ayaa mu tyú'urixaatya'acaa ticin:

—Ijii catu raatévi'ira. Aj tu ti teyan rini mati'ij tyu'uyestén i tyaite. Ti pua'a teyan huarini ijii, ayaa tu hua'utajaaxajte'esin i tyaite. Aj mu mi huatanínyu'ucacu tyejmi jemi. Aij pu cin tamuáre'eristya'a a'ame ti pua'a tyaraatévi'i tyajta. —Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a.

Jiita'a pu aseiti an yá'ajtuaa i mútze'en i Jesús

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

14.3 Meenti ain i Jesús, aujna a'utyavaaca'a u Betania. Au pu a'utyavaaca'a a'u ti e'eche aijna i a'ati ti ayan antyahuaa ticin Simón. Ai pu ain pueen i mej meyan ratamua'amua ticin: Ti tinyajxi hue'ira'ara'an jetze i atzaj. Ti'ij ain Jesús huatyacáica meesa jetze, saij pu ave'ere'enyé. Jiita'a pu pueen aijna. Ai pu limeeta huajajsima'a rumuajca'a jetze. Huijpitica'a aijna i ti'iti. Tete limeetajra'a pu pueenya'a. Ajta aseiti pu ava'isti, nardu jetze ti ma'acan, ti'iti tu'upi. Naa pu tyáará'i aijna i aseiti, ajta eihua ti'inajchi. Aj pu i ain i jiita'a, ra'antitapua aijna i limeeta. Ti'iqui an yá'ajtuaa aijna i aseiti mútze'en aijna i Jesús.

14.4 Aj mu mi seica i maj a'utyáuca'a aujna, ai mu huatanínyu'ucacuca'a maijna jemi i jiita'a. Ayaa mu tyú'urixaatya'acaa ticin:

—¿A'ini een cin huajhuajcaca'a amijna i aseiti ti i'icáujmejra?

14.5 I'iri'iristaca'a pu maj ráatuaaniiche'en mej mi raamué'itínche'e a'achu caj trescientos tumin na'ari eitze'e, ti'ij ii tyu'utyávaire'enche'e i tumin maj hua'utavaire'en i maj cai a'ij ti'ijviicue'i. —Yaa mu tyu'utaxajtaca'a.

Aj mu mi raatajaaxaijvi'iri'i aijna i jiita'a.

14.6 Ti'iqui Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Xaatapu'ajta sej nínyu'ucacu. ¿A'ini een cin e'ita'a xu ranyinyei? Aijna ti cime'en ayan naaru mi jiita'a, tyamua'a pu naa xa'api'in huarij.

14.7 Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i, ai mu mauj muejmi jemi seira'a mua'aju'un tij na'a rusen cime'e. A'anaj ti na'a pu'i i'iri'iriista a'ame sej hua'utavaire'en ti pua'a seyan ti'ijxe'eva'a. Ma ajta inyaa, canu che'e muejmi jemi seira'a na'ame.

14.8 'Aijna i jiita'a, ayaa pu cin huarij a'achu ti caj tyu'utari'iristaraca'a i jemin. Nyaj cai xi huami'i, ai pu ayan anacai nyacameijri'i inyeetzi matij ti'ijri'ire ti pua'a a'ati huami'ini.

14.9 Ayej xaa nya'u ti'ayajna, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, a'u ti na'a mej tihua'uta'ixaate'en i tyaite nyuucajtze'en i Dioj, najimi'ique'e iyan chaanaca japua, ai mu majta huataxajta a'ij ti huarij aijna i jiita'a mej mi eihua ra'utamua'aree.

Judás pu raaxajtaca'a a'ij ti ye'i tiraatyeevi'i aijna i Jesús

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

14.10 Ajta saij ajtaraa a'u maj a'utyauca'a i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Ayaa pu antyahuaa ticin Judás Iscariote. Ai pu ain pueen ajna ti Jesús jetze ajtyama'acan. Ayaa pu een cin ajtaraa ti i aviitzi cin tyaja'uxa hua'a jamuan i mej ti'ijta teyujta'a. Raxe'eva'aca'a maj najimi'i raaxa'api'intare'en a'ij mej ye'i huarini ti i ain hua'utatuire'en i Jesús.

14.11 Mati'ij main huanamujri'i, eecan pu ri'i hua'uta'a. Aj mu mi tya'atyaujratziiri'i mej mi tiraanajchite'en aijna i Judás. Ti'iqui á'uraa. Ti'ij ii raachú'eva a'anaj ti i'irini ti'ij hua'utatuire'en aijna i Jesús.

Tavastara'a pu tihua'umí aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

14.12 Ti'ij tyaja'ure'enyee ajna xicajra'a jetze, i maj jetzen pan cua'aca ti cai cu'usti. Majta ajna xicajra'a jetze mahua'amuai'ivajtacara'a i canya'axi. Ai pu ain pueen i ti anajca i mej ti'iyeste. Majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu mi meyan tiraataihua'uri'i i Jesús ticin:

—¿A'uni jetze mua'araanajchi tyej a'uju'un tyej ti ri'i tyaja'uruuren tyaijna cime'e i pan tyaj raacua'ani, tyej ti ra'utamua'aree a'ij ti titaachaj i Dioj, ajna xicajra'a jetze ti hua'ucuii i hua'ayaujmua'a i maj anáatyá'a muanúnu'eihuaca'a?

14.13 Ti'iqui hua'apuaca huataityaca'a maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ayan tihue'ixaatya'a ticin:

—Sericu ajna chajta'a. Aa xu a'ati e'etyauni ti jaira'ame huatisin, jaj tu'urajmuaa. Aj xu si jamuan a'uju'un.

14.14 A'u ti ain a'utyaruti, ajna xu raahuauni chi'ira'an jetze i a'ati. Aj xu si seyan tiraata'ixaate'en ayan ticin: “Yaa pu ti'ixa aijna i Maeestru yee: ¿A'uni nata'aca nyaj tzajta'an tyu'ucua'ani hua'a jamuan i nyetyaitestyamua'a?” Sajta seyan: “Tyata'aj ra'utamua'aree ajna xicajra'a jetze mati'ij huacuii i hua'ayaujmua'a i maj anáatyá'a muanúnue'ihuaca'a.” —Ayaa xu tiraata'ixaate'esin.

14.15 Ti'iqui ain hui amuaataseijrate'esin ánimi ti rujapua tivaatime cuaartu ti ve'e. Pu'uri ri'i tyu'uruu tyamua'a naa. Au xu sij ri'i tyahuáruuren i tyaj raacua'ani. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

14.16 Mati'ij mi u á'uju'un i maj hua'apua. Ayaa pu tyaja'ure'enyee najimi'i ti tihua'uta'ixaa i Jesús. Aj mu mi ri'i raaru i maj raacua'ani mej mi ra'utamua'aree ajna xicajra'a jetze ti Dioj hua'uchaj.

14.17 Ti'ij ari huachúmua'anca, aj pu i utyajrupi u chi'ita i Jesús, majta i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase.

14.18 Mati'ij meri ti'icua'acaa meesa japua, aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa nu xaa nya'u tyaja'amue'ixaate'e. Saaj ti a'amua jetze ajtyama'acan, muan mi saj ti'icua'a nyajamuan, aijna i a'ati, ai pu nyeetzi cime'en tyu'utatuire'esin hua'a jemi i mej ti'ijta teyujta'a. —Ayaa

pu tihua'uta'ixaa.

14.19 Ti'iqui utyaavatzí i hua'atzajta'a. Aj mu mi a'utyajhuui maj raataihua'u maijna i Jesús, saij ajta saij. Meyan ticin:

—¿A'ataani pueen? ¿Ni qui inyaa?

Ajtahua'a saij ayan ticin:

—¿A'ataani, ca'inqui inyaa?

14.20 Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ai pu ain pueen, i saij sajta tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Ai pu pan cua'a eijna jetze i tuxa'a nyajamuan.

14.21 Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Ayaa pu tyaja'ure'enyeesin inyeetzi jemi nyej nyajta i tyaata'a jetze airaanye a'ij ti ye'i te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze. Ma ajta, aijna ti nyacime'en tyu'utatuiire'esin hua'a jemi, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ai pu huap'i rajpueitzi a'ame. Eitze'e pu raatyavá'irihua'acache'e ti cai nu'eihuánche'e. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

14.22 Mauche'e mu ti'icua'acaa. Aj pu i Jesús pan ty'i'ij. Aj pu i ri'i tyu'uta'a i Dioj jemi, ajta ra'antitaaraxi, ai pu hua'ura'i'ipi'i. Ayan ticin:

—Xaacua'a. Ai pu ain pueen i nyahue'ira'a.

14.23 Ajta e'eyan vaasu tijáj. Ajta ri'i tyu'uta'a i Dioj jemi, ai pu ajta hua'ure'ite. Naijmi'i mu ra'anti'i i jaj i vaasu jetze.

14.24 Ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Aijna ti urajmuaa i vaasu tzajta'a, ai pu ain pueen i nyaxuure'e i nyaj airaxire'esin nyej ni hua'utavaire'en mui'icaca jemi, ajta ti ij Dioj ra'antipua'ajte'en i ti jajcuacan cin tya'ataujratziiri'i rusaij aime jemi ti ain tihua'utauuni'i.

14.25 'Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ayaj xaa nya'u ti'ayajna. Ijii, canu che'e ra'anti'isin aijna i uuva a'ara'a. Ma ajta, ajna xicajra'a jetze ti'ij Dioj ava'ura'atya'a nainjapua i chaanaca, ajna xicajra'a jetze nu xaa ra'anti'isin jajcuacan cime'e, i a'ara'ara'an i uuva. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

Jesús pu raataxajta'a ti nu'u ain Pedro ti'ihue'itáa a'ame, ti nu'u cai ramua'ate

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

14.26 Mati'ij mi seij tyu'utachuiicaca'a chuiicari maj cin ri'i tiraata'an i Dioj. Mati'ij mi a'ucij. Aj mu maun a'ará'a Aceituunajremi, jiri ti a'utacá'a.

14.27 Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa pu te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ti Dioj ayan tyu'utaxajta'a ticin: “Nyaa nu i nyej i'i Dioj, aij nu e'icatan i ti canya'axi tiseij. Majta a'ucijxi'isin i canya'axi.” Yaa pu'u te'eyu'usi'i. Ayaa pu ti'inyaruuren inyeetzi. Sajta muan, setyu'utatyevi'ira'ata inyeetzi jemi. Aj xu si a'ucijxi'isin cumu i canya'axi ti cai a'ati hua'aya'amua.

14.28 Me nyajta inyaa, nyati'ij huatarun, aa nu a'uma'aj na'ame ajna Galileeya. Anacai nu nyaun a'aráiixa. Sajta e'eyan muan. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

14.29 Aj pu i ain Pedro ayan tiraata'ixaa ticin:

—Capu amin ti pua'a metyu'utatyévi'ira'ata mi seica mueetzi jemi. Canu neyan rini inyaa.

14.30 Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ayaa nu ti'imue'ixaate'e. Ayaa pu te'eme ijii tica'a, ti cai xi huajijhua'a i tyacuaara'i, hueica paj peyan naatyahue'ita yee pacai nyamua'ate.

14.31 Ma ajta ain Pedro, ca'anin pu cin ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ti pua'a ayan ruxe'eva'a nyaj huami'ini a jamuan canu cui'i neyan tihua'uta'ixaate'en yee canu muamua'ate. —Yaa pu'u tyu'utaxajta'a.

Majta i seica, ayaa mu che'eta tí'ixajta'ca saij ajta saij a'ij ti Pedro tí'ixajta'ca.

Jesús pu huatyejnyuu aujna u Getsemaní

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

14.32 Mati'ij mi a'ucij. Aa mu a'ará'a huastari, ciye ti e'ere'evee ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Getsemaní. Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Xa'ujra'asi muan iyacui, meenti nyaa, nyaraatyáhuauusin i Dioj jemi.

14.33 Ti'ij i a aurupi. Aime pu a'uv'iti aijna i Pedro, ajta i Jacobo, ajta aijna i Juan. Ti'iqui a'ij pua'a ru'uhuata'a i tzajta'an. Eecan pu uhuatyauxaamiste i tzajta'an.

14.34 Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—A'ij pu pua'a nya'ase, huapi'i, xuee nyaj cu mi'ini. Yaa xu huatyaturan muan iia. Sauche'e atanyéjnye'eri. —Ayaa pu'u tihua'uta'ixaa.

14.35 Ti'iqui a'irájraa a'atzu ayée. Aj pu i a'araujtutzi a chuaata'a. Rajhuaviiri'i i Dioj ti pua'a nu'u i'iri'iriistan ti cai ayan tyaja'ure'enyen ajna xicajra'a ti nu'u jetzen tirajpueitzi a'ara'ani.

14.36 Ayaa pu ain tirajhuaviiri'i ticin:

—Dioj, i pej niya'upua pueen, najmi'i pu f'irini mueetzi jemi. Ti pua'a peti'ita'acare'en ti cai naaci'iti aijna ti a'ij pua'a een nyaj cin rajpueitzi na'ame. Aru ti pua'a i'iri'iriistan, che'e cai ayen tyaja'uré'eninyeica'an nyatij ti'ijxe'eve'e inyaa, silu patij muua ti'ijxe'eve'e.

14.37 Aj pu ijta'i u ya'uve'eme. Aa pu a'ará'a a'u maj a'utyáuuca'a i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Mu'uri i'icu'utzuca'a. Aj pu i hua'ujiste aime. Aj pu'i ayan tiraata'ixaa i Pedro ticin:

—Simón, ¿ni pacai te'eviicue'i paj atányeeri a'achu caj sei hora?

14.38 Sauche'e atanyéjnye'eri. Sajta raatyajhuauni i Dioj jemi ti ij cai tyajamuaaci'iti ti'iti i saj cin autyaturan i Dioj jemi. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ri'i xu titya'uhuatyaújca'anen i rutzajta'a. Ma ajta cai, capu a'amuaca'anisti'i saj atanyéjnye'eri. Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

14.39 Ajtahua'a pu á'umej. Ayaa pu che'eta na'a tirajhuaviiri'i i Dioj ti cai rajpueitzi a'ara'ani.

14.40 Ti'iqui u a'uve'eme. Ajtahua'a pu huá'utyauu macu'utzúca'a a'ini cutzi pu hua'amue'itijcica'a eihua. Aj pu i Jesús hua'utajee. Capu a'ij hua'amityejtya'aca'a a'ij mej ye'i tiraata'ixaate'en.

14.41 Hueicacajretze, ajtahua'a pu á'umej. Ajta mu pu a'ure'eve ti pua'a meri'ijtahua'a i'icu'utzu. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—¿Ni sauj i'icu'utzu? ¿Ni saujsa'upe'e? Pu'uri anche'e. Pu'uri ajna tyaja'ure'enyé mej meri nyacime'en tyu'utatuiire'esin, i nyej nyajta i tyaaata'a jetze airaanye, aime jemi i mej a'ij pua'a ti'ityetyaite.

14.42 Xa'ajhuixi'i. Che'ere ticu. Pu'uri a'ave'eme aijna ti tyu'utatuiire'esin inyeetzi cime'en aimej jemi i mej ti'ijta.

Mati'ij raatyeevi'i i Jesús, majta ya'ujáj

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

14.43 Anche'e pu ti'ixáataca aijna i Jesús, ti'ij saij e'ire'enyé ti aime jetze ajtyama'acan i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Judás pu antyahuaa. Eihua mu tyaite a'ava'aju'uaa jamuan aijna i Judás. Hua'anyuucajtze'e mu cin huaju'uncaaa maijna i mej ti'ijta teyujta'a, majta maijna i mej te'eyu'uxaca, majta maijna i vaujsi.

14.44 Aijna i Judás, ti hua'utatuiire'esin i Jesús, ai pu tya'ataujratziiri'i aijna cime'e ti ayan huarini mej mi raamua'aree a'ati ti pirici aijna i Jesús. Ayan ticin:

—Aijna i nyaj ru'ityevisiitimua'asin, ajta i nyaj raatataujte'esin, ai pu ain pirici. Sata'aj raatyeevi'i, sajta ra'anján, anaj'i'iqui'ihuacan tyamua'a naa. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Judás.

14.45 Cime'en pu'u a'ará'a, aj pu i ajtyáxiiraca'a a'u ti a'utyavaaca'a aijna i Jesús. Ti'ij i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Maeestru.

Ai pu ayan huataujsejratata'a tij amiincura'an pueen aijna i Jesús. Ayan ticin:

—Maeestru.

Ajta ru'ityévisiitímua.

14.46 Majta main i tyaite, ai mu raatyeevi'i.

14.47 Saij pu ajta ajna huatyavaaca'a. Ai pu ruchuun huijcupi. Aj pu i ra'ajtaveijchaca'a i naxaira'an jetze i ti ravaire'e ajna ti tihue'ijte'e i mej ti'imijhuaca teyujta'a. Ai pu tiraapueij.

14.48 Ti'iqui Jesús ayan tihua'utaihua'uri'i aimej i tyaite ticin:

—¿A'ini een cin ya sava'aju'un? ¿A'ini sej si ciye ti'ivai'isin, sajta tyapuusti'i chuumira'a? ¿Ni qui nahua'ari nyaj pueen sej si seyan tinaatev'ira?

14.49 Nain tujca'ari tzajta'a nu tyajá'amuamua'atyahua'a nya'aye'i aujna teyujta'a. Caxu a'anaj naatyeevi'i aujna, a'ini ayaa xu nyaruuren ti ij aráurasten a'ij ti ye'i te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa ajna i Jesús.

14.50 Majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu huatauruu. Aa mu yáurai naimi'i.

Cime'en i tyamueij ti huatauruu

14.51 Ajta sai pu raavárajma'a cujta'an i Jesús. Tyamueij pu pueen ti saavana cin a'ire'echajca'a ti jetzen a'ira'acaiti cú'ucutzu. Seica i tyaite mu raatyeevi'i ajna i tyamueij.

14.52 Ajta ain, ai pu a'iraujchua. A yaúhua'axi ajna i ruciixu. Aj pu i mu e'ij huarupi. A'utaichajraa mua'avi'i.

Meya'uví'iti i Jesús hua'a jemi i hua'ajueesi

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

14.53 Mat'ij mi ya'uví'iti ajna i Jesús ajna jemi i ti tihue'ijte'e najmi'ica i mej ti'imijhuaca u teyujta'a. Najmi'i nu tyujsaij, i mej ti'imijhuaca u teyujta'a, majta i mej te'eyu'uxaca, majta i hua'avaujsimua'a.

14.54 Ajta ain i Pedro, a pu auma'acaa a'atzu imi hua'acujta'an aime i maj ya'uví'iti i Jesús. Aa pu a'ará'a a'u ti e'eche ajna ti tihue'ijte'e i mej ti'imijhuaca teyujta'a. Au pu utyajrupi e'ita'a ti a'aráyaujta'a. Aj pu i a'ujyeijxi hua'a jamuan i xantaaru'u. A pu a'utacái a'araa. Rucixáitya'aca'a i tajj jetze.

14.55 Majta main i mej tihue'ijte'e i mej ti'imijhuaca teyujta'a, majta hua'ajueesi, ai mu ti'ihua'uca'a mej mi raatyau ni ti'itij i maj cin jetzen tyá'ujpuá'ajte'en, ti'itij i maj cin raaje'ica ajna i Jesús. Camu ti'itij huátyau.

14.56 Ai mu'u huátyau: Maj eihua raahué'itaca'a i tyaite. Ma ajta, camu ramua'areeraca'a i seica, majta i seica, ti'itij i maj xajtaca'a.

14.57 Seica mu huatyahuiixi. Hue'itzi mu cin tyu'utaxajtaca'a ajna jetze i Jesús. Meyan ticin:

14.58 —Ayaa tu tiraanamujri'i ti ayan ti'ixa ti cime'en yee: “Nyaa nu raatyá'uuna eijna i teyuu tetyaca maj rá'ajtaahuaca'a. Hueica xicaj tzajta'a nu sej ajtaahua teyuu maj nu'u cai ra'ajtaahua i tetyaca.”

Ayaa pu yeehui tyu'utaxajtaca'a amijna mi Jesús. —Ayaa mu t'ixajtaca'a maijna.

14.59 Ma ajta main, camu ramua'areeraca'a i seica, majta i seica, ti'itij i maj xajtaca'a.

14.60 Aj pu i sai ajchá hua'a tzajta'a. Ai pu ain pueen i ti tihue'ijte'e najmi'ica i mej ti'imijhuaca teyujta'a. Aj pu i ain ayan tiraataihua'uri'i ajna i Jesús ticin:

—¿Ni pacai huatanyuusin ajna cime'en i mej mueetzi jetze ti'ipua'ajte'e? ¿Ti'itajni cin pa'utyajturaa i Dioj jemi maj mi meyan ti'imuahue'ita?

14.61 Ajta ain Jesús, capu ti'iti huataxajtaca'a. A'atee a'atzu ti ayan cai te'ev'e'enyuuca'a. Aj pu ijta ain ti tihue'ijte'e i mej ti'imijhuaca teyujta'a, ajtahua'a pu ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni muaa pain pueen i Ciriistu'u, i ti yaujra'an pueen i tyej ri'i tiraata'an ityan? —Yaa pu tiraataihua'uri'i.

14.62 Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Nyaa nu nyain pueen. Ajta xu nyeseij i nye nyajta jetzen airaanye i tyaata'a. An nu a'acacai na'ame iriita'an i ti nain cin antyujmua'aree. Sajta muan xu nyeseijran nyati'ij e'icaame'en jaitiri tzajta'a.

—Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a.

14.63 Ti'iqui ain ti tihue'ijte'e i maj ti'imijhuaca teyujta'a, ai pu ra'antisujtza'an i rusiicu'u mej mi raamua'aree ticin ai pu huatanyu'ucaca'a. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ma'acui xaa nya'u. ¿Ni cai nya'u icu? Capu che'e ruxe'eve'e ti a'ati cime'en tyá'anxajta.

14.64 Muan xu seri raanamujri'i ti a'ij pua'a tyu'uxajtaca'a i Dioj jemi. ¿A'ini tyajamua'amitejte'e muejmi? ¿Ti'itajni ayan tiraavijte'e? —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

Aj mu mi najjmi'i tyu'uta'a ti huami'ini aijna i Jesús.

14.65 Mati'ij mi seica autyajhui maj ra'atyetzit'izica'imua'axi'in, majta ra'utanáa. Majta ru'ityavá'ara'a rumuajca'a cime'e. Meyan ticin:

—Huataxaj, ¿a'ataani mu'itejvee? —Yaa mu tiraata'ixaa.

Majta main i xantaaru'u, ai mu majta ru'ityáavajxi.

Pedro pu tyu'utyáhue'itaca'a ti nu'u cai raamuá'a i Jesús

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

14.66 Ajta ain Pedro, ai pu unu'uhuatyavaaca'a aujna e'ita'a ti a'aráyaujta'a u chi'ita. Aj pu i saij utyajrupi ti ravaire'e i ti tihue'ijte'e mej ti'imijhuaca u teyujta'a. Jiita'a pu pirici aijna.

14.67 Ai pu utyajrupi a'u ti anu'ujcatii aijna i Pedro a'u ti á'ujcixaitya'aca'a taij cime'e. Ti'ij ain raaseij, aa pu'u a'uteechaxi rajseíra'ajraa. Aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Pajta paj muaa á'ucha'acanya'a jamuan Jesús ti Nazaret e'ema'acan. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i jiita'a.

14.68 Aj pu i saique tiraataxajtaca'a aijna i Pedro ticin:

—Canu ramua'ate. Canu nyajta ramua'aree a'ij pej ye'i ti'inye'ixaate'e muaa.

Aj pu i ain huirajraa. Aa pu a'iteechaxi a ti a'apueerta. Aj pu i tyacuaara'i huajijhuaca'a.

14.69 Ti'ij i ajtahua'a ain jiita'a raaseij. Aj pu i ayan tihue'itixaa aimej i maj e'ere'etya'acaa aujna. Ayan ticin:

—Amijna mi a'ati, ai pu saij pueen ti hua'a jetze ajtyama'acan i maj jamuan a'uhua'anya'a.

14.70 Ajtahua'a saique tiraata'ixaa aijna i Pedro. A'atzu a'ateevi'ica mati'ij e'ere'etya'acaa, majtahua'a meyan tiraata'ixaa ticin:

—Ayej xaa nya'u ti'ayajna, muaa pa ain pueen i Galileeya paj e'ema'acan. Ayaa pej ti'ixaxa'a matij aime i maj aun a'uchaatime. —Yaa mu tiraata'ixaa.

14.71 Aj pu i Pedro autyejche ti nyuucajtze'en ayan tihue'ixaate'en i Dioj ticin capu ramua'ate. Ajta, ti pua'a nu'u cai ayan ti'ayajnaca'a, che'e nu'u Dioj raata'an i pueijtzi. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Canu a'atzu ramua'ate aijna i a'ati saj raxa. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

14.72 Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtaca'a, aj pu i hua'apuacajretze huajijhuaca'a i tyacuaara'i. Ti'iqui Pedro ra'utamua'areeri'i a'ij ti tiraata'ixaa aijna i Jesús ticin: “Ti cai xi hua'apuacajretze huajijhua i tyacuaara'i, muaa pa hueicacajretze peyan tiraataxaj yee capaj nyamua'ate.” Ayaa pu tiraata'ixaatya'aca'a aijna. Aj pu i a'ij pua'a raata'a, tyujyeinyajraa huapi'i aijna i Pedro.

Maraatátui majjna i Jesús i Pilaatu jemi

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

15.1 Yaa ruijmua'ate'e yee, ti'ij huatapua'are, najjmi'i mu tyujsaj i mej tihue'ijte'e u teyujta'a, majta hua'avaujsimua'a, majta i mej te'eyu'uxaca, majta i seica i maj majta i'ijueesi. Najjmi'i mu tyú'urixaatya'acaa a'ij mej ye'i huarini. Aj mu mi ra'anaaj'ique majjna i Jesús. Meya'ujáj. Mati'ij mi raatatui aijna jemi, i a'ati ti ayan antyahuaa ticin Pilaatu.

15.2 Aj pu i Pilaatu ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni muaa pain pueen i hua'atajtuhuan i juriiyu?

Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Nyaa nu nyain pueen a'ij pej ye'i ti'ixa muua. —Yaa pu'u tiraata'ixaa aijna i Jesús.

15.3 Majta main i mej tihue'ijte'e u teyujta'a, eihua mu tiraaxajtzi'iri'i.

15.4 Ajta ain Pilaatu, ajtahua'a pu ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni pacai naata'ixaate'en paijna cime'e? Papu'uri hua'unamuajri'i mej eihua ti'imuxajtzi'i. —Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Pilaatu.

15.5 Ma ajta ain Jesús, capu ti'itij xajta'a. Aij pu cin, cai a'ij ra'amityejtya'aca'a aijna i Pilaatu.

Pilaatu raata'a aijna i Jesús ti huami'ini

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19 :16)

15.6 Ayaa pu ti'ijri'irajcaa aijna i Pilaatu mati'ij main ti'iyestyahua'a. Ti pua'a maraatahuavii i tyaitye ti ain raatatuuaani saij ti e'ityanami'i, a'ati ti na'a i maj raatahuavii, aj pu i raatátuaasin.

15.7 Ajna a'ahua'a seica mu e'ityanami'ihuaca'a i mej nya'usa'acaa i u'uvieernu jemi. Ai mu hua'ucuii i tyaitye. Ajta saij aijna e'ityanami'ihuaca'a ti ayan antyahuaaca'a ticin Barrabás.

15.8 Aj mu mi a'ur'e'nye i tyaitye i Pilaatu jemi. Ai mu autyajhuii maj raatahuavii ti ain ayan huarini aimej jemi a'ij ti ye'i ti'ijri'ire.

15.9 Aj pu i ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ini seti'ijxe'eve'e muan? ¿Ni qui nyaraatatuuaani nyeijna ti a'amuatajtuhuan pueen muan mi sej Israel jetze ajtyama'acan?

15.10 Ayaa pu tihua'utaihua'uri'i a'ini ai pu raamua'areeri'i maj ra'achueera'acaa i Jesús aime i mej tihue'ijte'e u teyujta'a. Aij mu cin raatatu maijna i Pilaatu.

15.11 Ma majta main i mej tihue'ijte'e u teyujta'a, ai mu raata'a i ca'anijra'a eihua i tyaitye mej mi raatahuavii aijna i Pilaatu ti ain huatatuuaani aijna i Barrabás jetzen ma'acan i Jesús.

15.12 Ajtahua'a ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ini naarini nyamijna jemi, mi ti a'amuatajtuhuan pueen, mi sej Israel jetze ajtyama'acan?

15.13 Aj mu mi ca'anin cin huajijhuaca'a. Meyan ticin:

—Pata'aj rá'utatan curuu jetze.

15.14 Aj pu i Pilaatu ayan ticin:

—¿A'ini een cime'e? ¿Ti'itajni a'ij pua'a huáruu?

Mati'ij raanamujri'i, eitze'e mu ca'anin cin huajijhuaca'a. Meyan ticin:

—Aútataichi curuu jetze. —Yaa mu'u titeejijhuaca'a.

15.15 Ajta ain Pilaatu, ai pu raxe'eva'aca'a ti ri'i tihua'uta'an i tyaitye. Aij pu cin raatátuaa aijna i Barrabás. Ajta raataijtaca'a maj ra'ira'avajxi'in aijna i Jesús. Aj pu ijta'i hua'utatui mej mi rá'utatan i curuu jetze.

15.16 Mati'ij mi main xantaaru'u ya'ujáj ajna ti ti'ijta ti e'eche. Au mu ya'utyaaruje e'ita'a ti u a'aráyaujta'a. Aj mu mi najmi'ica tísaij i seica, xantaaru'u.

15.17 Siicu'uri mu ru'ucaachejte ti pa'uvi'in, xu'umuavi'ican cime'e. Majta curun mu raatyataave ti tzicare'e cime'e cistíjhuaca'a. Aij mu ra'ava'arujti'iri'i.

15.18 Mati'ij mi autyajhuii maj raatyejíivajra. Yaa cumu ri'i mu tiraata'a. Meyan ticin:

—Ayajna nya'u. Tyamua'a pu i'ixa'api'in. Che'e a'atyeevi'i ti ruuri amijna ti hua'atajtuhuan pueen i mej Israel jetze ajtyama'acan. —Ayaa mu tirá'uxaahuari'iri'i.

15.19 Majta ra'ava'avajxi an mútze'en itzij cime'e. Majta ra'atyétzi'itzica'imua'axi. Majta mu titunutaxi. Ayaa cumu ri'i mu tirata'acara'a.

15.20 Mati'ij ra'uxaahuari'iri'i, aj mu mi rú'ijchuiiri'i aijna i siicu'uri ti pa'uvi'in, xu'umuavi'ican cime'e. Mati'ijta mi ru'ucaachejte i siicu'ura'ara'an. Aj mu mi ya'ujáj mej mi rá'utatan i curuu jetze.

Mati'ij rá'utatai i Jesús i curuu jetze

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

15.21 Ajna, saij pu hua'antinajchaca'a aujna a'u maj ya'ava'ajajsima'a aijna i Jesús. Ayaa pu antyahuaa aijna i a'ati ticin Simón. Au pu e'ema'acan ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Cirene. Ai pu ya'upuaara'an aijna i Alejandro, ajtahua'a saij i Rufo. Au pu a'arajraa ajna a'ahua'a a'u ti cai a'ati a'a e'eche. Ti'ij ain Simón hua'antinajchaca'a, ai mu huataij ti ain ra'anchueni cúruujra'an i Jesús.

15.22 Au mu ya'ujáj aijna i Jesús, ajna a'ahua'a, jiri jetze ti ayan tyaja'arajtyahuaa hua'anyuuca cime'e ticin Gólgota. Gólgota, ayaa pu huataujmua'a ticin: Mi'ichí Mu'ujremi.

15.23 Mati'ij mi raatanyiste ti'iti nahuaj, cuaane'e ti ranaxca. Ayaa mu ratamua'amua aijna i cuaane'e ticin mirra. Ajta ain Jesús, capu ra'anti'i aijna i nahuaj.

15.24 Mati'ij mi rú'ijchuiiri'i i siicu'ura'ara'an. Majta tiracá'ari'iri'i i t'íciixura'ara'an. Mati'ijta mi rá'utatai i curuu jetze. Aj mu mi ti'ihuaujmue'iti tetej cime'e mej mi raamua'aree a'ati ti raci'iti i ciixura'ara'an i Jesús seij ajta seij. Ayaa mu tityaará'ujpijite aijna i t'íciixura'ara'an.

15.25 Pu'uri e'ita'a ujma'aca i xicaj mati'ij rá'utatai i curuu jetze.

15.26 Majta ti'iti taabla áutatai curuu japua. Ayaa pu te'eyu'usi'ihuaca'a aijna jetze i taabla i maj ti'itij cin jetzen tya'ujpuá'ajte ticin: "Hua'atajtuhuan i maj Israel jetze ajtyama'acan."

15.27 Majta jamuan Jesús, mahuá'utataixi curuu jetze hua'apuaca i nahua'ari maj pueen. Saij mu a'utyeyche i curuu iriita'an pujme'en, majta seij utata'an pujme'en.

15.28 Ayaa pu'u eenya'acan cin arauraste eijna i nyuucari ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze. Ayan ticin: "Yaa mu ya'umua'arajca'a tij a'ij pua'a ti'itevijca'a."

15.29 Majta main i maj a a'atáninyeica'a, mati'ij raaseij, ai mu aicamu'uvajra maj cai ra'ajcu'uvajca'a. Ayaa mu a'ij pua'a t'ixajtaca'a ticin:

—¿Ni cai icu muua pa ain pueen i paj nu'u raatyáuuna i teyuu, pajta nu'u hueica xicaj jetze ra'ajtaahua?

15.30 Ijii muua asaij a japua huanyuuchi pej pi cai huami'ini. Acajra'a yeehui amijna jetze mi curuu.

—Ayaa mu tira'axaahuari'iraca'a.

15.31 Ai majta i mej tihue'ijte'e u teyujta'a, majta i mej te'eyu'uxaca, ai mu najmi'i ra'axaahuari'iraca'a. Meyan tyú'urixaatya'acaa rujiimua'a ticin:

—Ami pu ari hua'a japua huanyu i seica. Ma ajta, capu raayi'iti ti rusaij rujapua huanyuuni.

15.32 Amijna ti nu'u i'í Ciriistu'u ti nu'u tatajtuhuan i tyej Israel jetze ajtyama'acan, che'e amin acajra'ani amijna jetze mi curuu tyej ti raaseij, tyata'aj tya'antzaahuate'en. —Ayaa mu tyú'urixaatya'acaa.

Majta main i maj jamuan hua'utatai i curuu jetze, ai mu majta ra'uxaahuari'iri'i.

Cime'en ti'ij Jesús huami'i

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

15.33 Ti'ij ajna tyaja'ure'enye a'atzaj tacuarixpua, aj pu i huatyatica'araca'a nainjapua i chuejra'a aun ti huatacá'a u Israel. Ajta a'atee ti ayan huatica'a e'ita'a tacuarixpua.

15.34 Cime'en pu'u tyaja'ure'enye ajna e'ita'a tacuarixpua, aj pu i Jesús ca'anin cin huajijhuaca'a runyuucajtze'en. Ayan ticin:

—Eloi, eloi, ¿lama sabactani? —Ayaa pu tyu'ujijhuaca'a.

Eijna i nyuucari, ayaa pu huataujmua'a ticin: Niya'upua, ¿a'ini een cin penyaja'uhua'axi muua, pej i'i nye'iya'upua? Ayaa pu huataujmua'a eijna i nyuucari.

15.35 Seica i maj maun a'utyáuuca'a maraanamuajri'i. Mati'ij mi meyan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Xaanamuajri'i. Aj pu huatajee aijna i Elías ti ajmi'i ti'ityavaaca'a i Dioj jemi.

15.36 Aj pu i saij e'ire'enye taichijma'a. Ti'itij pu autii ti u'urajta'ati. Aj pu huatyáaru'une nahuaj cime'e ti antzijvi'i. Ti'iqui ra'antiji'ique ciye jetze. Aj pu i ain ra'ajchui ti'ij Jesús ra'antiye'en aijna jetze i ti'iti. Ti'ij ayan huaríj, aj pu i ayan tihua'uta'ixaa aijna i a'ati ticin:

—Saachu'eva'a. Ti pua'a yatanyén aijna i Elías ti ij ra'acajtuani. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

15.37 Aj pu i Jesús ca'anin cin huajijhuaca'a. Ti'iqui huami'i.

15.38 Ajna teyujta'a, ti'iti pu huatávívijma'aca ciixuri ti itzijhua. Cime'en pu'u huami'i i Jesús, aj pu i e'ita'a acásujtza'an ajna i ciixuri.

15.39 Ajta ain i hua'acapitan i xantaaru'u i maj anxite ara'ase, aa pu a'utyavaaca'a ajna vejli'i ta'ave'enyee ajna i Jesús. Ai pu raanamujri'i a'ij ti ye'i tyu'ujijhuaca'a i Jesús. Ajta raaseij a'ij ti ye'i tyu'umi'i. Aj pu i ayan tyu'utaxajtaca'a ajna i capitán ticin:

—Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Ai pu ain puéenya'a i yaujra'an i Dioj.

15.40 Majta seica a mu'u imi a'utyáuu mejseiiraca aime maj juuca. Saij pu ayan antyahuaaca'a ticin Mariiya, ti Magdala e'ema'acan. Ajta sai j ti ajta ayan antyahuaaca'a ticin Mariiya. Hua'anaana ajna i Jacobo ti cile'en, ajta ajna i José. Ajtahua'a sai j iita'a hua'a jamuan pu a'utyavaaca'a ti ayan antyahuaaca'a ticin Salomé.

15.41 Ai mu a'ujhua'anya'acaa i Jesús jamuan. Majta raatyavaira'aca'a ti'ij ain a'utyavaaca'a aujna a'ahua'a Galileeya. Ma mui'iti mu majta a'utyáuuca'a i maj jamuan a'ujnyéj anna Jerusalén.

Mara'avá'ana maijna i Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

15.42 Ti'ij huatyechumua'araca'a, pu'uri tyaja'ure'enye ajna xicajra'a jetze mati'ij ri'i huaujruuren. Yaa ruijmua'a yee pu tyaja'ure'enyeesin ajna xicajra'a mej jetzen rusa'upi.

15.43 Aj pu i a'ati a'uré'enye jemin ajna i Pilaatu. Ayaa pu antyahuaaca'a ajna i a'ati ticin José. Au pu a'ahua'a e'ema'acantacaa ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Arimatea. Ai pu ajta hua'a jetze ajtyama'acan aime i mej i'ijueesi. Eecan pu va'acan cin ti'ityavaaca'a ajna i José. Ai pu ajta rachueva'acaa ajna xicajra'a jetze ti'ij Dioj autyejcheni ti tyu'utajta nainjapua iyan chaanaca japua. Ai pu uhuatyaujca'anye i rutzajta'a. Au pu a'utyajrupi a'u ti a'utyavaaca'a ajna i Pilaatu. Aj pu i rájhuaviiri'i ti ain raata'an ti ra'acajtini i Jesús, ti ari mi'ichi.

15.44 Ajta ain i Pilaatu, eecan pu a'ij tya'utaseij ti Jesús ari huami'i. Aj pu i raatajé i hua'acapitan i maj rá'utatai i curuu jetze. Raataihuau'uri'i ti pua'a ayan ti'ayajna ti ari huami'i.

15.45 Aj pu'i ain hua'acapitan ayan tiraata'ixaa ti ayan ti'ayajna. Ti'iqui Pilaatu raata'a ajna i José ti ain ra'acajtini.

15.46 Ti'iqui á'uraa ajna i José ti ciixuri a'unanan ti re'en, ti naa ti'icueina. Aj pu i ra'acájchuii ajna i mi'ichi. Ti'iqui ra'irá'ijcataka'a ajna cime'e i ciixuri. Ajta e'eyan aun ya'uteete aujna a'u maj ru'ure'ijche u tete'e i tetej tzajta'a. Ayaa pu huarij, ti'iqui tetej aityajmua ti sicirara'a.

15.47 Majta main i juuca, i Mariiya ti Magdala e'ema'acan, ajta ajna Mariiya ti i'inaanajra'an ajna i José, ai mu raaseij a'u ti ye'etéetye.

Jesús pu huatarú hua'a tzajta'a i mi'ichite

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

16.1 Ti'ij mu á'umej ajna xicajra'a me jetzen rusa'upi, aime i juuca, ajna i Mariiya ti Magdala e'ema'acan, ajta ain Mariiya ti i'inaanajra'an ajna i Jacobo, ajta ain Salomé, ai mu ti'itij huananai ti náa tyáará'i, tu'upi ja'ara'a. Mati'ij main huananai aj mu mi á'uju'un mej mi ra'acáameijra ajna i mi'ichi.

16.2 Yaa ruijmua'ate'e yee, ti'ij auchan e'ire'enyeesima'aca i xicaj, au mu a'ará'a a'u ti a'avá'anami'ihuaca'a. Aij pu jetze piti'irici i xicaj ta'anajca i iteeri.

16.3 Ayaa mu tyu'urihua'uraca'a ticin:

—¿A'ataqui sai jta'a ya'anxiira i tetej ti cin ujnami'i i ti úucun tyej ti utyarute?

16.4 Mati'ij mauj imi ava'aju'ucaa maraaseij ti pua'a ain tetej cai che'e aityajmuaa. Tyamua'a pu ti'iva'acaa ajna ti aityamuaaca'a.

16.5 Aj mu mi a'utyajrupi ajna ti auucun mati'ij mi seij huaseij ti anu'ujcatii iriita'an. Tyamueij pu

pirici aijna. Titi'ican pu tya'ucávijsaa unú'ujcatii. Naa pu ti'icueinavi'i tya'ucávijsaa aijna i tyamueij. Mati'ij mi tyamua'a eihua tyu'utatzin.

16.6 Aj pu i ain ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Caxu ti'itziinya'a. Muan xu ya'uhuaunyen saijna i Jesús ti Nazaret e'ema'acan, i ti á'utataihuaca'a i curuu jetze. Capu yu'u a'ahua'a. Pu'uri huatarú. Casi'i. Xaaseij iian maj ya'ujté.

16.7 Sericu, sata'aj hua'uta'ixaate'en i maj jamuan á'ujhua'anya'a, sajta saijna i Pedro. Muan xu hua'uta'ixaate'en yee: “Ti nu'u ain anacai a'uma'a a'ame anna Galileeya ti'ij hua'uchu've'en. Ayan che'eta na'a te'eme tij ain ari tihua'uta'ixaa maj nu'u aun ye'esejran.” —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i tyamueij.

16.8 Majta main i juuca, tyamua'a mu tyújvivaaca'a, majta maj a'ij tyá'ujmuajcaa. Aj mu mi huiráruáchajraa. Camu majta a'ati huata'ixaa, a'ini meti'itziinya'acaa.

Jesús pu huataseijre aijna jemi Mariiya ti Magdala e'ema'acan

(Jn. 20:11-18)

16.9 Ayaa pu tyuju'urij ajna xicajra'a jetze i ta'anajca i iteeri ti'ij ain Jesús huatarú ti tapua'arijma'aca aijna xicaj jetze ti anajca. Anacai pu huataseijre aijna jemi i Mariiya ti Magdala e'ema'acan. Ai pu ain pueenya'a i maj tzajta'an seijra'acaa i tiyaaru'use i maj arahua'apua ará'axcaa ti hua'utamuari i Jesús.

16.10 Ajta ain Mariiya, ai pu u á'umej ti tihua'uta'ixaate'en aime i maj jamuan a'ujhua'anya'acaa i Jesús, i maj ruxaamijtya'acaa aijna cime'e ti Jesús huami'i. Majta ruye'inyaca'a.

16.11 Majta aime, mati'ij raamua'areeri'i ti ari nu'u ain Mariiya raaseij aijna i Jesús, camu ra'atzaahuatya'acaa.

Jesús huatseijre hua'a jemi i maj hua'apua, i maj jamuan á'ujhua'anya'a

(Lc. 24:13-35)

16.12 Ti'iqui Jesús ajtahu'a huataseijre hua'apuaca jemi mati'ij maun auju'ucaa ajna a'ahua'a a'u ti cai a'uchajta'a. Capu che'e ai púeenya'a i maj anacai ramua'ajcaa. Ma ajta, ai pu púeenya'a.

16.13 Mati'ij mi a'ucij mej mi hua'uta'ixaate'en i seica. Camu majta hua'antzaahuate aime i maj hua'apua.

Cime'en i ti cin Jesús tihuéijca aime i mej tyu'utajti'ire

(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

16.14 Ti'ij ari eitze'e huachúmua'anacaa, mati'ij huatetyá'aca i meesa jetze i maj tamuaamuata'a japuan seij ara'ase, ajtahu'a pu huataseijre aijna i Jesús. Ti'iqui hua'ajtya'axi aijna cime'e mej ra'antyanami i ruxaijnyu'uca, ajta aijna cime'e maj cai tya'atzaahuatya'acaa. Ajta hua'ajtya'axi aijna cime'e maj cai hua'atzaahuatya'aca'a i maj raaseij ti'ij ari huatarú.

16.15 Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sericu muan. Sa'ucijxi'in nain japua i chaanaca. Setihua'uta'ixaatye'e najimi'ica i tyaite eijna i nyuucari ti cin hue'iratuaasin.

16.16 A'ati ti ra'atzaahuatye'e eijna i nyuucari, ajta huamuai'ivijhua, Dioj pu ru'iratuaasin. Ma ajta, ti pua'a a'ati cai ra'atzaahuatya'a i nyuucari, ai pu rajpueitzi a'ame. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

16.17 Ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa mu tyu'uyi'itihua'a mua'aju'un i mej tya'atzaahuatye'e. Nenyuucajtze'e mu hua'utamuarite'esin i tiyaaru'use i maj hua'a tzajta'a seijre'e i tyaite. Majta ti'ixaxa'ata'a mua'aju'un seica cime'e i nyuucari i maj cai xi raayi'iti.

16.18 Cu'ucu'use mu muare'en i mej tyu'uche'evaca i rumuajca'a cime'e, main cu'ucu'use camu a'ij hua'aruuren. Na'ari ti pua'a hua'ave'eri mua'antiye'en, capu ajta a'ij hua'aruuren. Ajta ti pua'a main hua'ajtamuaare'en aimej mej ti'icucui'i, majta mu rujni. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Jesús pu antiraa i ute'e, u tajapua

(Lc. 24:50-53)

16.19 Cime'en pu'u ayan tihua'uta'ixaa i tavastara'a, aijna i Jesús, aj pu i Dioj ya'uvi'iti u tajapua. An pu a'ujyeijxi iriita'an aijna i Dioj.

16.20 Majta main i maj Jesús jamuan a'ujhua'anya'acaa, mat'ij mi a'ucijxi nain japua i chaanaca. Metihue'ixaa nain cime'e i nyuucari ti cin Dioj hue'iratuaasin. Ajta ain i tavastara'a, ai pu hua'atavá'irihua'a. Ayaa pu'u ain hua'ata'acara'a mej eitze'e raayi'itihua'an cai maa a'ati. Aij mu cin raamua'areeri'i i tyaite ti ayan ti'ayajnaca'a a'ij mej ye'i t'ixajtacaa maijna i maj Jesús jamuan a'ujhua'anya'acaa. Ayaa pu upua'araca'a i yu'uxari ti ra'uyu'uxaca'a aijna i Marcos.